Sąd Najwyższy

Biuletyn Prawa Karnego nr 9/15

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. *Orzecznictwo Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego*

   W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawiera także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawia omówienie bieżących spraw znajdujących się na wokandzie SN.

2. *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego*

   W dziale tym zamieszone są bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjny orzeczeniach.

3. *Zmiany w prawie*

   Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu.

4. *Analizy*

   W dziale Analiz publikowane są opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego.

5. *Informacja Międzynarodowa*

   W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane są aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane są także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

6. *Przegląd książek i czasopism*

   W dziale tym anonsowane są nowe publikacje z zakresu prawa karnego.

Zarówno bieżący, jak i poprzednie numery Biuletynu, są umieszczone na stronie internetowej Sądu Najwyższego (www.sn.pl).

Ze względów redakcyjnych do cytowanych w Biuletynie orzeczeń wprowadzane są niekiedy dodatkowe zwroty lub zdania. Owe uzupełnienia wpisywane są nie kursywą, lecz zwykłą czcionką i umieszczane w nawiasach.

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

dr Michał Hudzik
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego;
Izba Karna Sąd Najwyższy
astkmh@sn.pl

Spis treści

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa 6

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP 6

1.1.1 Sposób formułowania opisu czynu i podstawy skazania w wypadku przestępstwa określonego w art. 107 § 1 k.k.s. 6

1.1.2 Zakaz reprezentacji małoletniego pokrzywdzonego przez jednego z rodziców w postępowaniu przygotowawczym w fazie in rem. 6

1.1.3 Skład sądu okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych rozpoznającego odwołanie od orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Biegłych Rewidentów 6

1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych 7

1.2.1 Cesja wierzytelności przez pokrzywdzonego a realizacja obowiązku probacyjnego naprawienia szkody; skutek uchylenia w postępowaniu kasacyjnym postanowienia zarządzającego wykonanie kary pozbawienia wolności 7

1.2.2. Odmowa przyjęcia oczywiście bezzasadnego wniosku o wznowienie postępowania. 9

1.2.3. Prawidłowość wyznaczenia obrońcy z urzędu a uprawnienie do ubiegania się przez tego obrońcę o przyznanie mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej. 11

1.2.4. Wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia a następcze podjęcie postępowania karnego przez prokuratora na podstawie art. 327 § 1 k.p.k. 12

1.2.5. Sposób obliczania terminu określonego w miesiącach. 24

1.2.6. Obowiązek określenia okresu, na jaki orzeka się środek karny w postaci nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt 2e k.k.). 25

1.2.7. Res iudicata w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego. 26

1.2.8. Właściwość sądu do rozpoznania zażalenia na orzeczenie o kosztach związane z odmową przyjęcia oczywiście bezzasadnego wniosku o wznowienie postępowania. 28

1.2.9. Wznowienie postępowania karnego w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia. 29

1.4. Zagadnienia prawne 33

1.4.1. Zagadnienie prawne przedstawione przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego przekazane do rozstrzygnięcia pełnemu składowi Izby Karnej Sądu Najwyższego, I KZP 21/14 33

1.4.2. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Najwyższy, I KZP 7/15 33

1.4.3. Zagadnienie prawne przedstawione przez Prokuratora Generalnego, I KZP 10/15 33

1.4.4. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, I KZP 11/15 34

1.4.5. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, I KZP 12/15 34

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego 34

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego 34

2.1.1. Wolność słowa; ograniczenia wolności słowa (K 28/13) 34

2.1.2. Kodeks karny; wyrok łączny; zasada sprawiedliwości i rzetelności proceduralnej (P 37/14) 35

2.1.3. Sankcja za uchylenie się przez właściciela lub posiadacza pojazdu od obowiązku wskazania, komu powierzył on ten pojazd do kierowania lub używania w czasie, w

którym urządzenie rejestrujące ujawniło wykroczenie popełnione przez kierującego tym pojazdem (K 3/13) 37

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego 40

2.2.1. Zasady pobierania od oskarżonego materiału biologicznego do badań genetycznych (SK 28/15) 40

2.2.2. Skarga na przewlekłość postępowania (SK 27/15) 40

2.2.3. Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 22/15) 40

2.2.4. Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 21/15) 40

2.2.5. Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 20/15) 41

2.2.6. Zasady sporządzenia kasacji od orzeczenia sądu drugiej instancji (SK 2/15) 41

2.2.7. Podstawy do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu (SK 1/15) 41

2.2.8. Zasady rozpatrywania wniosku sędziego o przeniesienie na inne stanowisko służbowe (SK 30/14) 41

2.2.9. Zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu; wysokość stawki za sporządzenie opinii (SK 25/14) 41

2.2.10. Opłaty w sprawach karnych; koszty postępowania (SK 14/14) 41

2.2.11. Prawo do sądu; pozbawienie skarżącego prawa do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zapobiegawczego - umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (SK 13/14) 42

2.2.12. Nieważność orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego; odpowiedzialność Skarbu Państwa (SK 12/14) 42

2.2.13. Zasady opodatkowania gier hazardowych (SK 3/14) 42

2.2.14. Znowelizowane przepisy Kodeksu postępowania karnego (K 23/15) 42

2.2.15. Oskarżyciel posiłkowy - uprawnienia (K 12/15) 42

2.2.16. Bezpieczeństwo imprez masowych; zakaz klubowy (K 47/14) 43

2.2.17. Stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie (K 45/14) 43

2.2.18. Przepisy regulujące przeszukanie osób, dokonywanie kontroli osobistej oraz przeszukanie pojazdów przez funkcjonariuszy publicznych (K 17/14) 43

2.2.19. Odpowiedzialność za wykroczenie; znikoma społecznie szkodliwość czynu (K 13/14) 45

2.2.20. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 11/14) 45

2.2.21. Utrata członkostwa w Polskim Związku Łowieckim; postępowanie dyscyplinarne (K 10/14) 45

2.2.22. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 6/14) 45

2.2.23. Postępowanie karne; zasady udziału podejrzanego (oskarżonego) lub jego obrońcy w posiedzeniu sądu (K 5/14) 46

2.2.24. Zakres immunitetu parlamentarnego (K 2/14) 46

2.2.25. Zakaz ujawniania danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe (P 119/15) 46

2.2.26. Postępowanie karne; odmienne traktowanie współsprawców tego samego czynu (P 113/15) 46

2.2.27. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 105/15) 47

2.2.28. Warunkowe zawieszenie kary łącznej (P 102/15) 47

2.2.29. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 51/15) 47

2.2.30. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 50/15) 47

2.2.31. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 42/15) 47

2.2.32. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 33/15) 47

2.2.33. Zasady odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia (P 22/15) 48

2.2.34. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 17/15) 48

2.2.35. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 16/15) 48

2.2.36. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 15/15) 48

2.2.37. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 14/15) 48

2.2.38. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 8/15) 49

2.2.39. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 5/15) 49

2.2.40. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 4/15) 49

2.2.41. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 3/15) 49

2.2.42. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 2/15) 49

2.2.43. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 1/15) 49

2.2.44. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 73/14) 50

2.2.45. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 72/14) 50

2.2.46. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 61/14) 50

2.2.47. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 53/14) 51

2.2.48. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (P 51/14) 51

2.2.49. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 48/14) 51

2.2.50. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 44/14) 51

2.2.51. Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 34/14) 51

2.2.52. Wyroki łączne; zasady orzekania (P 19/14) 51

2.2.53. Opłata za czynności adwokackie; stawka minimalna w sprawach z wyboru i z urzędu (U 7/14) 52

2.2.54. Zasady ustalania wysokości stawki minimalnej za czynności adwokackie (U 1/14) 52

2.2.55. Zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu; wysokość stawki za sporządzenie opinii (SK 25/14) 52

2.2.56. Opłaty w sprawach karnych; koszty postępowania (SK 14/14) 53

2.2.57. Prawo do sądu; pozbawienie skarżącego prawa do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zabezpieczającego - umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (SK 13/14) 53

2.2.58. Prawo zatrzymanego do odmowy złożenia oświadczeń; obowiązek poinformowania zatrzymanego o takim prawie (K 19/13) 53

2.2.59. Przesłanki zarządzenia przez sąd obligatoryjnie wykonania kary warunkowo zawieszonej (P 43/13) 53

2.2.60. Dopuszczenie zawieszenia postępowania karnego w celu oczekiwania na prejudycjalność orzeczenia innego sądu (P 20/13) 53

2.2.61. Zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich; system izolacji nieletnich (U 7/13) 54

2.2.62. Kodeks postępowania karnego; wyłączenie dopuszczalności zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 k.p.k. (SK 65/13) 54

2.2.63. Obowiązek właściciela lub posiadacza pojazdu wskazania, na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania; wykroczenie drogowe (SK 64/13) 54

2.2.64. Przeciwdziałanie narkomanii; przepadek przedmiotu przestępstwa oraz przedmiotów i narzędzi, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia, nawet jeżeli nie były one własnością sprawcy, niezależnie od winy osoby będącej właścicielem przedmiotu objętego przepadkiem (SK 59/13) 54

2.2.65. Wolność sumienia i wyznania (SK 54/13) 55

2.2.66. Postępowanie karne; pozbawienie strony realnego prawa do obrony i skutecznego środka odwoławczego (SK 54/12) 55

2.2.67. Dopuszczalność prowadzenia postępowania o przestępstwo wypełniające także znamiona wykroczenia, po tym, gdy postępowanie o wykroczenie zostało prawomocnie zakończone (P 25/11; połączona z P 34/11) 55

2.2.68. Zasady orzekania kary (P 22/11) 55

3. Zmiany w prawie 56

5. Informacja międzynarodowa 57

5.1. Rada Europy 57

***5.1.1. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka** 57*

5.2. Unia Europejska 57

***5.2.1. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej** 57*

5.2.1.1. Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych - odszkodowanie. 57

5.3. Inne 78

5.3.1. Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych – pytanie prejudycjalne. 78

6.1. Przegląd książek 82

6.2. Przegląd czasopism 82

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP

1.1.1 Sposób formułowania opisu czynu i podstawy skazania w wypadku przestępstwa określonego w art. 107 § 1 k.k.s.

przepisy: art. 107 § 1 k.k.s., art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.
hasła: Opis czynu, Podstawa skazania

Postanowienie z dnia 30 września 2015 r., I KZP 6/15

Teza:

Wyrażenie „wbrew przepisom ustawy", użyte w art. 107 § 1 k.k.s., wymaga konkretyzacji w wyroku skazującym także przez wskazanie w opisie czynu i podstawie skazania przepisu, z którego wynika norma naruszona przez oskarżonego (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.).

1.1.2 Zakaz reprezentacji małoletniego pokrzywdzonego przez jednego z rodziców w postępowaniu przygotowawczym w fazie *in rem*.

przepisy: art. 51 § 2 k.p.k., art. 98 § 2 pkt 2, § 3 k.r.o.
hasła: Małoletni pokrzywdzony; Przedstawiciel ustawowy

Postanowienie z dnia 30 września 2015 r., I KZP 8/15

Teza:

Stosowanie zakazu reprezentacji małoletnich pokrzywdzonych przez ich rodzica jest uzasadnione nie tylko w tych postępowaniach karnych, w których drugi rodzic jest oskarżonym, ale także na etapie in rem, w którym drugi rodzic jest osobą podejrzaną o popełnienie przestępstwa na szkodę małoletnich dzieci.

1.1.3 Skład sądu okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych rozpoznającego odwołanie od orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Biegłych Rewidentów

przepisy: art. 29 § 1 k.p.k., art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym
hasła: Dobrowolne poddanie się karze

Postanowienie z dnia 30 września 2015 r., I KZP 9/15

Teza:

Sąd Okręgowy Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpoznaje odwołanie od orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Biegłych Rewidentów, stosownie do art. 29 § 1 k.p.k., na rozprawie w składzie trzech sędziów.

1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych

1.2.1 Cesja wierzytelności przez pokrzywdzonego a realizacja obowiązku probacyjnego naprawienia szkody; skutek uchylenia w postępowaniu kasacyjnym postanowienia zarządzającego wykonanie kary pozbawienia wolności.

przepisy: art. 538 § 1 k.p.k., 75 § 2 k.k.
hasła: Warunkowe zawieszenie wykonania kary; Postępowanie kasacyjne

Postanowienie z dnia 25 września 2015 r., II KK 225/15

Teza:

1. **Dokonanie przez pokrzywdzonego cesji roszczeń wynikających z orzeczonego na jego rzecz obowiązku naprawienia szkody powoduje, że wykonanie takiego obowiązku staje się bezprzedmiotowe, natomiast brak jego realizacji względem podmiotu trzeciego, który nabył w drodze cesji przedmiotową wierzytelność, nie może być uznany za niewykonanie obowiązku probacyjnego w rozumieniu art. 75 § 2 k.k.**
2. **Uchylenie w postępowaniu kasacyjnym postanowienia zarządzającego wykonanie kary pozbawienia wolności, powodujące z mocy samego prawa ustanie wykonywania kary, pociąga za sobą również ustanie odbywania tej kary w systemie dozoru elektronicznego; wystąpienie tego skutku nie jest warunkowane wydaniem jakiegokolwiek odrębnego orzeczenia (art. 538 § 1 *in principio* k.p.k.).**

Z uzasadnienia:

„Postanowieniem z dnia 4 września 2014r. Sąd Rejonowy w P. zarządził wobec skazanego Jerzego F. wykonanie kary roku pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 kwietnia 2012r. Orzeczenie to zaskarżył skazany. Po rozpoznaniu zażalenia, postanowieniem z dnia 12 listopada 2014r., Sąd Okręgowy w P. utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie. Od orzeczenia Sądu drugiej instancji kasację na korzyść skazanego złożył Rzecznik Praw Obywatelskich, zarzucając rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 433 § 1 k.p.k. i art. 440 k.p.k., polegające na tym, że rozpoznając zażalenie, tenże Sąd z urzędu nie przekroczył granic środka odwoławczego i utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe orzeczenie Sądu pierwszej instancji, które wydane zostało z naruszeniem przepisu prawa materialnego, to jest art. 75 § 2 k.k., wskutek zarządzenia wykonania kary z powodu niewykonania przez skazanego nałożonego na niego na mocy art. 46 § 1 k.k. obowiązku naprawienia szkody, mimo że pokrzywdzony dokonał cesji wierzytelności wynikającej z przestępstwa popełnionego na jego szkodę na rzecz innego podmiotu. Formułując powyższy zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Sądu

pierwszej instancji i umorzenie postępowania wykonawczego na podstawie art. 15 § 1 k.k.w.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się zasadna w stopniu oczywistym w rozumieniu art. 535 § 5 k.p.k., co zgodnie z dyspozycją tego przepisu uprawniało do jej rozpoznania na posiedzeniu bez udziału stron. Bez znaczenia było, że wniosek skarżącego o umorzenie postępowania wykonawczego nie zyskał aprobaty (zob. wyrok SN z 22 maja 2014r., III KK 123/14).

Postanowienie z dnia 4 września 2014r. utrzymane w mocy zaskarżonym kasacją orzeczeniem zapadło w następstwie ustaleń Sądu, z których wynikało, że skazany nie zrealizował obowiązku nałożonego na niego z mocy przepisu art. 46 § 1 k.k. prawomocnym wyrokiem. Obowiązek ten dotyczył naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem przez uiszczenie kwoty 98.790,60 zł na rzecz pokrzywdzonego (…) Bank (…) S.A.

Jak wynika z akt przedmiotowej sprawy, na etapie postępowania wykonawczego wystąpiła istotna dla oceny postawy skazanego dokonywanej na gruncie art. 75 § 2 k.k. okoliczność w postaci scedowania wskazanej powyżej wierzytelności należnej pokrzywdzonemu bankowi na rzecz innego podmiotu, to jest N. z siedzibą w W. Miało to miejsce w dniu 23 lipca 2013 r., a zatem przed wydaniem postanowień w przedmiocie zarządzenia wykonania kary przez Sądy obu instancji. O ile Sąd pierwszej instancji nie dysponował wiedzą w tym przedmiocie, a jedynie pismem pokrzywdzonego z 3 lutego 2014r. informującym o niepodjęciu przez skazanego żadnych kroków w celu naprawienia szkody, o tyle na tle materiału dowodowego, na podstawie którego procedował Sąd odwoławczy, ewidentnym pozostawał fakt dokonania w 2013r. cesji, za pomocą której pokrzywdzony wyzbył się będącej wynikiem popełnionego przestępstwa wierzytelności na rzecz innego podmiotu (k. 76 i 80).

Wobec powyższego aktualnym w realiach niniejszej sprawy pozostaje przytoczony przez autora kasacji pogląd wyrażany w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym w sytuacji dokonania przez pokrzywdzonego cesji roszczeń wynikających z orzeczonego na jego rzecz obowiązku naprawienia szkody wykonanie takiego obowiązku staje się bezprzedmiotowe, natomiast brak jego realizacji względem podmiotu trzeciego, który nabył w drodze cesji przedmiotową wierzytelność, nie może być uznany za niewykonanie obowiązku probacyjnego w rozumieniu art. 75 § 2 k.k. (por. wyrok SN z 16 grudnia 2014r., V KK 347/14).

W świetle powyższego skonstatować należy, że orzeczenie o zarządzeniu wykonania kary pozbawienia wolności zapadło z ewidentnym naruszeniem przepisu prawa karnego materialnego, to jest art. 75 § 2 k.k., poprzez uznanie, że obowiązek naprawienia szkody nie został zrealizowany w sytuacji, gdy pozostawał on w odniesieniu do pokrzywdzonego (…) Bank (…) S.A. bezprzedmiotowy. Sąd drugiej instancji, rozpoznając zażalenie, nie dostrzegł tego uchybienia, czym naruszył przytoczone przez skarżącego przepisy postępowania.

W tym miejscu trudno nie wspomnieć o treści art. 538 § 1 in principio k.p.k, który stanowi, że „z chwilą uchylenia wyroku wykonanie kary i środka karnego ustaje". Biorąc pod uwagę inne regulacje prawne, niedwuznacznie wyrażoną wolę prawodawcy i jasno rysujący się cel analizowanego unormowania, a więc kierując się regułą harmonizowania kontekstów, a także zakazem interpretowania przepisów prawa w sposób prowadzący do luk, Sąd Najwyższy jest zdania, że według art. 538 § 1 in principio k.p.k. uchylenie postanowienia zarządzającego wykonanie kary pozbawienia wolności, powodujące z mocy samego prawa ustanie wykonywania kary, pociąga za sobą siłą rzeczy również ustanie odbywania tej kary w systemie dozoru elektronicznego (obecnie instytucja ta uregulowana

jest w Rozdziale VIIa k.k.w.); wystąpienie tego skutku nie jest warunkowane wydaniem jakiegokolwiek odrębnego orzeczenia.

Podzielając wniosek skarżącego o wydanie rozstrzygnięcia o charakterze kasatoryjnym, Sąd Najwyższy stwierdza, że w konkretnej sprawie doszło ex lege do utraty mocy obowiązującej postanowienia Sądu Okręgowego w P. z 24 listopada 2014r. o udzieleniu Jerzemu F. zezwolenia na odbywanie kary roku pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego, które to orzeczenie – co warto zaakcentować – nie było zaskarżone przez Rzecznika Praw Obywatelskich, a w związku z tym pozostawało poza zakresem rozpoznania kasacyjnego (art. 536 k.p.k.), i w konsekwencji do ustania odbywania kary w tym systemie.

Dlatego Sąd Najwyższy uznał wniosek skarżącego o wydanie orzeczenia następczego w postaci umorzenia postępowania wykonawczego za bezprzedmiotowy, skoro ta faza procesu karnego, której prowadzenie ustawodawca powierzył właściwym sądom powszechnym, uległa już zakończeniu (art. 75 § 4 k.k. i art. 76 § 1 k.k.).”

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

1.2.2. Odmowa przyjęcia oczywiście bezzasadnego wniosku o wznowienie postępowania.

przepisy: art. 545 § 3 znowelizowanego k.p.k.
hasła: Wznowienie postępowania

Postanowienia z dnia 25 września 2015 r., II KO 49/15

Teza:

1. **W toku *quasi* formalnej kontroli wniosku o wznowienie postępowania, określonej w art. 545 § 3 znowelizowanego k.p.k. nie dochodzi do merytorycznego rozpoznania wniosku, w tym do badania jego zasadności pod kątem ewentualnych podstaw wznowienia, ale do jego kontroli wstępnej pod kątem hipotetycznej możliwości wznowienia.**
2. **Art. 545 § 3 znowelizowanego k.p.k. przewiduje kompetencję do odmowy przyjęcie wniosku o wznowienie postępowania i to bez wzywania strony do usunięcia jego braków formalnych.**
3. **Wyrażenie „oczywista bezzasadność”, w odniesieniu do wstępnej kontroli wniosku o wznowienie postępowania karnego (art. 545 § 3 znowelizowanego k.p.k.), należy rozumieć analogicznie do pojęcia „oczywistej bezzasadności”, o którym mowa w art. 535 § 3 k.p.k.**
4. **„Oczywista bezzasadność” wniosku o wznowienie postępowania może wynikać z, przykładowo powołanego w art. 545 § 3 znowelizowanego k.p.k., odwołania się do okoliczności, które były już rozpoznawane w postępowaniu o wznowienie postępowania, ale także, na przykład, z niepowołania we wniosku jakichkolwiek podstaw wznowienia albo wskazania takich, które nie są przewidziane w ustawie..**

Z uzasadnienia:

„Tomasz R. skazany został wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Ł. z dnia 8 grudnia 1994 r., sygn. (…). Po rozpoznaniu rewizji obrońcy oskarżonego, Sąd Apelacyjny w Ł. wyrokiem z dnia 8 czerwca 1995 r., sygn. (…), częściowo zmienił zaskarżony wyrok.

W dniu 30 czerwca 2015 r. do Sądu Okręgowego w Ł. Tomasz R. złożył plik pism zatytułowanych „Pozew”, w których domaga się „ponowienia” przedmiotowej sprawy.

Pisma te w dniu 31 lipca 2015 r. przekazano Sądowi Najwyższemu. Na wezwanie tego sądu Tomasz R. dodatkowo wyjaśnił w piśmie z dnia 12 sierpnia 2015 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego to 18 sierpnia 2015 r.), że domaga się wznowienia postępowania w przedmiotowej sprawie i uniewinnienia. W swoich pismach Tomasz R. podkreślił, że sprawa ma charakter precedensowy oraz, że na podstawie „badań w nowym systemie sądowym oraz badania snów" uznać należy, że jest osobą niewinną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wznowienie postępowania to jeden z nadzwyczajnych środków zaskarżenia przewidzianych w Kodeksie postępowania karnego. Dotyczy on prawomocnych orzeczeń i może doprowadzić do ich uchylenia i ponownego rozpoznania sprawy, ale na podstawie ściśle określonych w ustawie podstaw o wyjątkowym charakterze (zob. art. 540,k.p.k., art. 540a k.p.k., art. 540b k.p.k. i art. 542 § 3 k.p.k.). We wniosku należy wskazać (choćby ogólnie) na ewentualną podstawę wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem.

Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 r., poz. 1247) wprowadziła do postępowania o wznowienie nową regulację zawartą w treści art. 545 § 3 k.p.k. Przepis ten, obowiązujący od dnia 1 lipca 2015 r. przewiduje obowiązek przeprowadzenia kontroli treści wniosku o wznowienie postępowania pod względem jego ewentualnej oczywistej bezzasadności. W wypadku stwierdzenia oczywistej bezzasadności wniosku należy podjąć decyzję o odmowie jego przyjęcia. W toku postępowania z art. 545 § 3 k.p.k. nie dochodzi zatem do merytorycznego rozpoznania wniosku, ani do badania jego zasadności pod kątem ewentualnych podstaw wznowienia, ale do badania wniosku o charakterze quasi formalnym, wstępnym, choć pod kątem hipotetycznej możliwości wznowienia. Dopiero po tym badaniu i stwierdzeniu braku podstaw do uznania wniosku za oczywiście bezzasadny przechodzi się do dalszych czynności prowadzących do merytorycznego rozpoznania wniosku.

Ustawodawca wprowadził do Kodeksu postępowania karnego w art. 545 § 3 k.p.k. wstępną kontrolę wniosku o wznowienie, chcąc wyeliminować konieczność przeprowadzania różnego rodzaju czynności procesowych związanych z wnioskiem, który w stopniu oczywistym nie może doprowadzić do wznowienia postępowania. Przepis art. 545 § 3 k.p.k. przewiduje możliwość odmowy przyjęcia wniosku i to bez wzywania do usunięcia jego braków formalnych. Ustawodawca wskazał w treści tego przepisu okoliczności, które mogą świadczyć o oczywistej bezzasadności wniosku, ale wskazanie to nie jest wyczerpujące, o czym świadczy użyte w ustawie wyrażenie „w szczególności". Chodzi zwłaszcza o odwoływanie się do tych okoliczności, które były już rozpoznawane na skutek wniosku o wznowienie postępowania lub z urzędu. Decydująca jednak jest sama treść wniosku o wznowienie, która może być oczywiście bezzasadna z różnych powodów. Ta oczywista bezzasadność wynikać może z tego, że we wniosku wskazano na podstawy wznowienia, które nie są przewidziane w ustawie albo z tego, że w ogóle nie wskazano żadnych podstaw wznowienia, ograniczając się do postulowania przeprowadzenia kolejnej kontroli odwoławczej. Zauważyć przy tym trzeba, że w Kodeksie postępowania karnego ustawodawca posługuje się terminem „oczywista bezzasadność" w art. 535 § 3 k.p.k., a w przeszłości (do 1 lipca 2015 r.) było ono zawarte w art. 457 § 2 k.p.k., odpowiednio w odniesieniu do oczywiście bezzasadnych kasacji i apelacji, z tym, że do wniosku o oczywistej bezzasadności kasacji (kiedyś apelacji) sąd dochodzi po przeprowadzeniu merytorycznej oceny zasadności tego środka, a nie jak w odniesieniu do wniosku o wznowienie w wyniku jego wstępnej kontroli. Rozumienie tego wyrażenia powinno być jednak tożsame, bezzasadność oczywista to taka, która nie wymaga szczególnego badania, jest widoczna na pierwszy rzut oka, jest niewątpliwa i wniosek obiektywnie nie może doprowadzić do wzruszenia orzeczenia.

W przedmiotowej sprawie rozważenia wymagała przy tym możliwość stosowania art. 545 § 3 k.p.k. w brzmieniu przewidzianym wskazaną wcześniej ustawą z dnia 27 września 2013 r. Przepis art. 33 tej samej ustawy stanowi, że w postępowaniu w przedmiocie wniosku o wznowienie postępowania wszczętym przed dniem wejścia w życie ustawy, a więc przed dniem 1 lipca 2015 r., stosuje się przepisy dotychczasowe. Przed 1 lipca 2015 r. zaś w ustawie nie było trybu przewidzianego w art. 545 § 3 k.p.k. Odpowiedzieć w tej sytuacji należy na pytanie, kiedy wszczęto postępowanie o wznowienie w przedmiotowej sprawie. Wniosek, który ostatecznie uznany został za wniosek o wznowienie wpłynął do Sądu Okręgowego w Łodzi w dniu 30 czerwca 2015 r., a do Sądu Najwyższego w dniu 31 lipca 2015 r. Początkowo jednak, wobec specyficznej treści nie można było bez wątpliwości uznać, że pismo Tomasza R. to wniosek o wznowienie. O charakterze tych wątpliwości świadczy fakt, że Przewodniczący Wydziału Sądu Najwyższego zwrócił się do autora pisma o wyraźne oświadczenie, czy zabiega o wznowienie postępowania, czy domaga się wniesienia kasacji. Dopiero po odpowiedzi Tomasza R. wątpliwości te zostały usunięte i od dnia 18 sierpnia 2015 r. uznać można, że toczy się postępowanie o wznowienie. W tej konkretnej sprawie zatem Sąd Najwyższy uznał, że chwilą wszczęcia postępowania o wznowienie był dzień 18 sierpnia 2015 r., a tym samym zasadne jest stosowanie przepisu art. 545 § 3 k.p.k.

Wniosek skazanego nie zawiera żadnej argumentacji, która w jakikolwiek sposób mogłaby być powiązana z podstawami wznowienia postępowania. Lektura pism Tomasza R. przekonuje, że złożony wniosek jest bezzasadny w stopniu oczywistym. Podstawą wznowienia postępowania nie może być ani precedensowy charakter orzeczenia, ani badanie w nowym systemie sądowym, ani badanie snów.

W tym stanie rzeczy postanowiono jak w części dyspozytywnej".

1.2.3. Prawidłowość wyznaczenia obrońcy z urzędu a uprawnienie do ubiegania się przez tego obrońcę o przyznanie mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

przepisy: § 14 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461)
hasła: Koszty obrony

Postanowienie z dnia 25 września 2015 r., II KZ 34/15

Teza:

Wyznaczenie obrońcy z urzędu przez organ procesowy, który w świetle art. 81 § 1 k.p.k. nie był do tego kompetentny, nie jest co do zasady okolicznością wyłączającą uprawnienie tego obrońcy do ubiegania się o przyznanie mu przewidzianych prawem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

Z uzasadnienia:

„Sąd Okręgowy w W., postanowieniem z 23 czerwca 2015 r., nie uwzględnił wniosku obrońcy z urzędu skazanego adw. (…) o przyznanie mu wynagrodzenia za sporządzenie kasacji od wyroku tego Sądu z dnia 2 kwietnia 2015 r. W uzasadnieniu wskazał, że wymieniony adwokat, który występował w roli obrońcy z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, nie został wyznaczony obrońcą z urzędu w celu ewentualnego sporządzenia i podpisania kasacji.

Wymienione postanowienie zaskarżył zażaleniem adw. (…), podnosząc, że do opracowania kasacji został uprawniony zarządzeniem Prezesa Sądu Rejonowego w W.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodne z prawdą okazało się to, że Prezes Sadu Rejonowego w W., zrządzeniem z 2 czerwca 2015 r., na podstawie 78 § 1 k.p.k., wyznaczył skazanemu Radosławowi W. obrońcę z urzędu w osobie adw. (…) „celem złożenia w sprawie kasacji". Jakkolwiek autorowi tego zarządzenia uszedł uwagi przepis art. 81 § 1 k.p.k., stanowiący normę kompetencyjną adresowaną do prezesa sądu właściwego dla rozpoznania sprawy, według której uprawnionym organem procesowym do ustanowienia obrońcy z urzędu w konkretnym układzie procesowym był Prezes Sądu odwoławczego, to jednak, choćby wobec nieobecności w polskiej procedurze karnej instytucji nieważności orzeczeń ex lege, nie sposób uznać, że zarządzenie to nie wywołało skutku prawnego w postaci uprawnienia do uzyskania wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji, to jest za czynności, które mógł wykonać już z racji pełnionej roli w fazie postępowania odwoławczego. Naruszenie regulacji kompetencyjnej przez organ procesowy nie mogło wywrzeć tak dalece niekorzystnego następstwa w stosunku do działającego w dobrej wierze obrońcy, który – co warto odnotować – zabiegał wcześniej o nie wyznaczanie go do tej roli. Oczekiwanie, aby in concreto obrońca z urzędu, po zorientowaniu się, iż powołał go do występowania w tym charakterze niewłaściwy organ procesowy, czynił starania o uchylenie wadliwego zarządzenia, byłoby zdecydowanie zbyt daleko idące.

W podsumowaniu, cokolwiek uogólniając problem, wolno stwierdzić: wyznaczenie obrońcy z urzędu przez organ procesowy, który w świetle art. 81 § 1 k.p.k. nie był do tego kompetentny, nie jest co do zasady okolicznością wyłączającą uprawnienie tego obrońcy do ubiegania się o przyznanie mu przewidzianych prawem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy skorygował zaskarżone postanowienie i – zgodnie z art. 626 § 2 k.p.k. w zw. z § 14 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461) – przyznał obrońcy z urzędu odpowiednie wynagrodzenie za sporządzenie i wniesienie kasacji (art. 437 § 2 k.p.k.).”

1.2.4. Wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia a następcze podjęcie postępowania karnego przez prokuratora na podstawie art. 327 § 1 k.p.k.

przepisy: art. 55 § 1 k.p.k., art. 330 § 2 k.p.k.
hasła: Pokrzywdzony; subsydiarny akt oskarżenia

Postanowienie z dnia 19 sierpnia 2015 r., III KK 74/15

Teza:

Spełnienie wymogów przewidzianych w art. 55 § 1 k.p.k. i art. 330 § 2 k.p.k. dla wniesienia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia nastąpi także wtedy, gdy postępowanie, w którym pokrzywdzony nabył uprawnienie do wniesienia skargi subsydiarnej, w myśl tych przepisów, i je zrealizował, zostanie już po wniesieniu tego aktu oskarżenia do sądu w zaistniałym w ten sposób stanie zawisłości sprawy, podjęte przez prokuratora w trybie art. 327 § 1 k.p.k. i następnie po raz kolejny (już trzeci) przez niego umorzone. W takim układzie procesowym pokrzywdzony ma prawo skorzystać z uprawnienia do złożenia skargi subsydiarnej, bez konieczności zaskarżenia wydanego, po takim podjęciu postępowania przez prokuratora, postanowienia na zasadach ogólnych (art. 306 § 1-1a k.p.k. w zw. z art. 465 § 2 k.p.k.), byleby dochował terminu określonego w art. 55 §1 k.p.k.

Z uzasadnienia:

„W dniu 31 lipca 2009 r. do Prokuratury Rejonowej w K. wpłynęło od Wójta Gminy G. zawiadomienie o popełnieniu przez byłego Wójta tej Gminy Henryka Ś. „przestępstwa przeciwko mieniu'', poprzez „pobieranie nielegalnych wynagrodzeń w formie nagród przydzielanych przez siebie samego oraz przez kolegę, pełniącego funkcję Przewodniczącego Rady Gminy" (k. 1 akt prokuratorskich (…)).

Postanowieniem z dnia 14 października 2009 r., sygn. akt (…) prokurator Prokuratury Rejonowej w K., po rozpoznaniu wspomnianego zawiadomienia, odmówił, na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k., wszczęcia śledztwa w sprawie przekroczenia uprawnień w okresie od czerwca 1997 r. do czerwca 2002 r. przez Przewodniczących Rady Gminy G.: Andrzeja S. i Janusza K., przy ustalaniu wysokości ryczałtu samochodowego i przyznawania nagród pieniężnych Wójtowi Gminy G. Henrykowi Ś. i innym pracownikom Urzędu Gminy w G. i działania przez nich na szkodę interesu publicznego, to jest o czyn zabroniony określony w art. 231 § 2 k.k. (k. 80 – 81 w/w akt).

Zażalenie na to postanowienie wniósł do Sądu Rejonowego w K. pokrzywdzony Wójt Gminy G. (k. 85 – 87 w/w akt).

Postanowieniem z dnia 22 grudnia 2009r., sygn. (…) Sąd Rejonowy w K. – po rozpoznaniu tego zażalenia – uchylił zaskarżone nim postanowienie i sprawę przekazał Prokuraturze Rejonowej w K. do ponownego rozpoznania (k. 92 w/w akt).

Postanowieniem z dnia 11 stycznia 2010 r., sygn. (…) prokurator Prokuratury Rejonowej w K. wszczął śledztwo w sprawie przekroczenia uprawnień w latach od czerwca 1997 r. do czerwca 2002 r. w G. przez przewodniczących Rady Gminy G. przy ustalaniu wysokości ryczałtu samochodowego i przyznaniu nienależnych nagród pieniężnych, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej Wójtowi Gminy G. Henrykowi Ś. oraz innym pracownikom, tj. o czyn z art. 231 § 2 k.k.(k. 96).

Postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2010 r. prokurator Prokuratury Rejonowej w K. umorzył to śledztwo, wobec niepopełnienia czynu zabronionego, w oparciu o treść art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k.(k. 374 – 375).

To postanowienie także zaskarżył Wójt Gminy G. Jego zażalenie również rozpoznał Sąd Rejonowy w K., który postanowieniem z dnia 7 lipca 2010 r., sygn. (…) uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał Prokuratorowi Rejonowemu w K. (k. 379 – 383 , 387 – 388 w/w akt).

Postanowieniem z dnia 30 września 2010 r., sygn. (…) prokurator Prokuratury Rejonowej w K. ponownie umorzył śledztwo, wobec niepopełnienia czynu zabronionego, to jest na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k.

Odpis tego postanowienia przesłano pokrzywdzonym, to jest: Urzędowi Gminy w G. oraz Wójtowi Gminy G., przy czym Wójtowi doręczono tę przesyłkę w dniu 15 października 2010 r. (k. 421 w/w akt).

W związku z tą decyzją Wójt Gminy G. w dniu 8 listopada 2010 r. wniósł do Sądu Rejonowego w K. podpisany i sporządzony przez radcę prawnego oraz opłacony subsydiarny akt oskarżenia przeciwko Henrykowi Ś., w którym oskarżył go o to, że: w okresie od czerwca 1997 r. do czerwca 2001 r. w celu osiągniecia korzyści majątkowej jako Wójt Gminy G. przyznał sobie nagrody pieniężne w łącznej kwocie 15 286, 20 zł. – to jest o czyn z art. 231 § 2 k.k. (k. 2 – 5 akt (…) Sądu Rejonowego w K.). W dniu 24 listopada

2010 r. wydano zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy głównej w tej sprawie na dzień 30 grudnia 2010 r.

Jeszcze przed skierowaniem wspomnianego subsydiarnego aktu oskarżenia do Sądu, w dniu 14 października 2010 r. Wójt Gminy G. zwrócił się do Prokuratora Generalnego o pomoc dołączając odpisy dotychczas w sprawie zapadłych (wskazanych powyżej) decyzji Sądu i Prokuratury. W związku z tym ten sam prokurator Prokuratury Rejonowej w K., który wcześniej umarzał śledztwo, postanowieniem z dnia 22 listopada 2010 r., na podstawie art. 327 § 1 k.p.k., podjął je na nowo. Uczynił to zatem już po złożeniu subsydiarnego aktu oskarżenia do sądu przez pokrzywdzonego.

Następnie Sąd Rejonowy w K. na rozprawie w dniu 30 grudnia 2010 r. wyznaczonej w sprawie (…) – w związku z wspomnianym aktem oskarżenia pokrzywdzonego - na mocy art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. umorzył postępowanie.

W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd podniósł, że skoro postępowanie przygotowawcze po podjęciu przez prokuratora postępowania, w dniu 22 listopada 2010 r., znowu się toczy, to obecnie pokrzywdzony nie jest podmiotem uprawnionym do popierania aktu oskarżenia o czyn ścigany z urzędu.

Postanowienie to się uprawomocniło, nie było przez nikogo zaskarżone.

Natomiast wciąż ten sam prokurator Prokuratury Rejonowej w K. postanowieniem z dnia 9 lutego 2011 r., sygn. akt (…) ponownie umorzył na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. śledztwo w sprawie 39 (wyszczególnionych i opisanych) czynów z art. 231 § 2 k.k., które dotyczyły przekroczenia uprawnień w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez Przewodniczącego Rady Gminy G. Andrzeja S. i Wójta Gminy G. Henryka Ś. przy przyznawaniu ryczałtu samochodowego i nagród pieniężnych, w okresie od marca 1997 r. do marca 2001 r.

Odpis tego postanowienia doręczono pokrzywdzonemu w dniu 21 lutego 2011 r.

W dniu 21 marca 2011 r. do Sądu Rejonowego w K. wpłynął kolejny subsydiarny akt oskarżenia Wójta Gminy w G., w którym ponownie oskarżył on Henryka Ś. o to, że w okresie od czerwca 1997 r. do czerwca 2001 r. w G. w celu osiągniecia korzyści majątkowej jako Wójt Gminy G. przyznał sobie w wyżej wskazanym okresie nagrody pieniężne w łącznej kwocie 15 286, 20 zł. bez podstawy prawnej i poza zakresem swoich uprawnień, to jest o czyn z art. 231 § 1 i § 2 k.k.

Postanowieniem z dnia 19 lipca 2011 r. Sąd Rejonowy w K., na podstawie art.17 § 1 pkt 9 k.p.k., wobec braku skargi uprawnionego oskarżyciela umorzył postępowanie karne wobec Henryka Ś. Sąd wówczas wyraził pogląd, iż wobec wydania postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa Wójt Gminy G. nie uzyskał uprawnienia do samodzielnego wniesienia aktu oskarżenia.

Na to orzeczenie zażalenie wniósł Wójt Gminy G. i Sąd Okręgowy w L. postanowieniem z dnia 5 października 2011 r., sygn. (…) uznał ten środek odwoławczy za zasadny, zaskarżone nim postanowienie uchylił i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w K. Sąd podniósł, że – wbrew twierdzeniom Sądu Rejonowego – warunki do wniesienia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia, wskazane w art. 330 § 2 k.p.k., zostały spełnione. Ostatnie z postanowień o umorzeniu postępowania zostało bowiem wydane po uchyleniu w wyniku kontroli odwoławczej uprzednio wydanego postanowienia o umorzeniu śledztwa. Przeszkody dla złożenia subsydiarnego aktu oskarżenia nie może stanowić też okoliczność, że decyzja o umorzeniu postępowania z dnia 9 lutego 2012 r. została wydana po podjęciu postępowania na podstawie art. 327 § 1 k.p.k., gdyż wydane w dniu 30 grudnia 2010 r. postanowienie o umorzeniu postępowania w sprawie (…) przez Sąd Rejonowy w K. uniemożliwiło pokrzywdzonemu realizację

uprawnień wynikających z art. 55 k.p.k. po umorzeniu śledztwa w dniu 30 września 2010 r.

Wyrokiem z dnia 15 stycznia 2014 r., sygn. (…) Sąd Rejonowy w K. uniewinnił Henryka Ś. od dokonania zarzucanych mu czynów z art. 231 § 2 k.k., opisanych pod pkt 1 do 10 oraz od 13 do 16 części wstępnej wyroku, to jest tego, że: w okresie od czerwca 1997 r. do 27 marca 2001 r. w celu osiągnięcia korzyści majątkowej jako Wójt Gminy G. czternastokrotnie przekroczył swoje uprawnienia przy przyznawaniu nagród pieniężnych w stosownych kwotach, działając w ten sposób na szkodę interesu publicznego.

Nadto uznał Henryka Ś. za winnego zarzucanych mu czynów opisanych w pkt. 11 i 12 części wstępnej wyroku, tj. tego że:

1. *we wrześniu 1999 r. daty nieustalonej w G., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej jako Wójt Gminy G. przekroczył swoje uprawnienia przy przyznaniu nagrody pieniężnej w kwocie 1406 zł działając na szkodę interesu publicznego, tj. czynu z art. 231 § 2 k.k.;*
2. *w grudniu 1999 r. w G. daty nieustalonej, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej jako Wójt Gminy G. przekroczył swoje uprawnienia przy przyznawaniu nagrody pieniężnej w kwocie 406 zł działając na szkodę interesu publicznego, tj. czynu z art. 231 § 2 k.k. i przyjmując, iż czynów tych dopuścił się w ciągu przestępstw, a to: w podobny sposób, w krótkich odstępach czasu, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregokolwiek z tych przestępstw, na podstawie art. 231 § 2 k.k. w zw. z § 1 tego przepisu i w zw. z art. 91 k.k. skazał go na karę jednego roku pozbawienia wolności, na podstawie art. 33 § 2 k.k. orzekł grzywnę w wysokości 80 stawek dziennych określając wysokość jednej stawki na 10 zł.*

Na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres 2 lat i orzekł wobec oskarżonego obowiązek naprawienia szkody w kwocie 1812 zł na rzecz pokrzywdzonego Urzędu Gminy w G., a także zasądził od niego na rzecz Skarbu Państwa 340 zł opłaty i na rzecz oskarżyciela subsydiarnego Jana F. 600 zł. tytułem poniesionych przez niego kosztów częściowych procesu.

Apelację od tego wyroku wniósł oskarżony Henryk Ś., w której zarzucił obrazę takich przepisów jak art. 410 k.p.k. i art. 424 k.p.k. oraz błąd w ustaleniach faktycznych.

W oświadczeniu z dnia 10 lipca 2014 r. oskarżony wyraził pogląd, że brak było skargi uprawnionego oskarżyciela, bo postępowanie po podjęciu przez prokuratora postępowania toczyło się na nowo i stąd też pokrzywdzony najpierw powinien był zaskarżyć do sądu ostatnie postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania i dopiero ewentualne powtórne postanowienie prokuratora o umorzeniu śledztwa mogło stanowić podstawę do wniesienia ewentualnie aktu oskarżenia.

Wniesioną apelację rozpoznał Sąd Okręgowy w L., który wyrokiem z dnia 17 lipca 2014 r., sygn. akt (…) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w rozstrzygnięciu w pkt VI jako oskarżyciela subsydiarnego wskazał Wójta Gminy G.; w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

W dniu 11 marca 2015 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja od tego wyroku Sądu Okręgowego w L. sporządzona przez Prokuratora Generalnego.

Prokurator Generalny zaskarżył wyrok w całości na korzyść skazanego i zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 433 § 1 k.p.k., poprzez nienależytą kontrolę odwoławczą, skutkującą zmianą wyroku skazującego sądu I instancji jedynie w zakresie wskazania jako oskarżyciela subsydiarnego Wójta Gminy G. i utrzymaniem w pozostałym

zakresie w mocy wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 15 stycznia 2014 r., sygn. akt (…), wydanego z rażącym naruszeniem prawa procesowego, a mianowicie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. polegającym na skazaniu Henryka Ś. za czyny z art. 231 § 2 k.k., pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, określoną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w L. oraz zmienionego nim wyroku Sądu Rejonowego w K. i umorzenie postępowania wobec braku skargi uprawnionego oskarżyciela.

Na rozprawie kasacyjnej obecny prokurator Prokuratury Generalnej popierał kasację i argumentację w niej zawartą. Dodatkowo uzupełnił ją o stwierdzenia, że wobec tego, że w dwóch pierwszych postanowieniach prokuratora o umorzeniu śledztwa, jak też w pierwotnym postanowieniu prokuratora o odmowie jego wszczęcia, w komparycji w opisie sprawy, której one dotyczyły, nie wskazano Henryka Ś., to – w jego ocenie – pokrzywdzony w ogóle nie mógł wnieść przeciwko niemu subsydiarnego aktu oskarżenia na podstawie drugiego z kolei postanowienia o umorzeniu śledztwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Wbrew zawartym w niej twierdzeniom w sprawie nie wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza braku skargi uprawnionego oskarżyciela, gdyż oskarżyciel posiłkowy subsydiarny, tj. Gmina G. reprezentowana przez jej Wójta, nabyła zgodnie z przepisami kompetencję do wniesienia aktu oskarżenia, o którym mowa w art. 55 k.p.k.

Szczegółowe wykazanie powodów takiego przekonania należy poprzedzić stwierdzeniem o tym, że trafnie (tak w orzecznictwie, jak i w piśmiennictwie) przyjmuje się, iż przepis art. 439 k.p.k. jako normujący tzw. bezwzględne przyczyny odwoławcze, a więc takie, które skutkują uchylenie (i tylko uchylenie) orzeczenia, bez względu na to, czy mogły wywrzeć lub wywarły wpływ na treść orzeczenia, należy interpretować możliwie ściśle z uwzględnieniem wskazań płynących z naczelnych zasad procesowych i rozwiązań zawartych w innych przepisach kodeksu. Podkreśla się przy tym, że bezwzględne przyczyny odwoławcze zachodzą tylko wtedy, gdy wymienione w wspomnianym przepisie uchybienia istniały w rzeczywistości, a nie były li tylko pozorne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 19 marca 1977 r., II KZ 55/77, OSNKW 1977, z. 4 - 5, poz.46; 19 kwietnia 2005 r., II KO 75/04, OSNKW 2005, z. 7 - 8, poz. 70, a także T. Grzegorczyk, Komentarz do kodeksu postępowania karnego. Tom I, 6 wydanie, s. 1471 – 1475).

Taka też powinność interpretacyjna była aktualna również przy dokonywaniu oceny znaczenia zaistniałych w rozpoznawanej sprawie sytuacji procesowych, przy rozważaniu zarzucanej w kasacji zaszłości wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej stanowiącej bezwzględną przyczynę odwoławczą, określoną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.

Odnosząc się wprost do tych twierdzeń kasacji należy zauważyć, że są one tak dalece nietrafne, iż rozważenie tylko podniesionej w kasacji argumentacji wręcz implikuje ocenę o bezzasadności skargi.

Przedstawiona przez skarżącego argumentacja jest bowiem przede wszystkim niekompletna, z punktu widzenia okoliczności procesowych, które w dotychczasowym postępowaniu zaistniały, a które – mimo ich znaczenia dla rozważań dotyczących owej kluczowej kwestii – zostały przez Autora skargi całkowicie pominięte. Nadto część prezentowanych w kasacji twierdzeń nie znajduje oparcia w stwierdzonych in concreto faktach procesowych, a przywołane w skardze judykaty – jakkolwiek zasadne w układach procesowych w nich opisanych - nie są adekwatne do sytuacji będącej przedmiotem osądu w niniejszym postępowaniu.

W szczególności Autor skargi nie dostrzegł w ogóle tego, że pokrzywdzony wniósł, po ponownym umorzeniu przez prokuratora postępowania w dniu 30 września 2010 r., subsydiarny akt oskarżenia do Sądu Rejonowego w K. Uczynił to po wcześniejszym zaskarżeniu do tego Sądu pierwszego postanowienia tegoż prokuratora o umorzeniu postępowania z dnia 8 kwietnia 2010 r. i uchyleniu tego rozstrzygnięcia przez ten Sąd w dniu 7 lipca 2010 r. i przekazaniu sprawy prokuratorowi do ponownego rozpoznania. W świetle tych zdarzeń procesowych nie ulega wątpliwości, iż pokrzywdzony nabył wówczas uprawnienia do wniesienia subsydiarnej skargi przeciwko oskarżonemu do sądu i z tych uprawnień skorzystał, bo w przewidzianym prekluzyjnym terminie wniósł tą skargę.

Stąd też całkowicie chybione, bo nieprawdziwe, są rozważania zawarte w drugim i w trzecim akapicie strony 10 kasacji oraz sformułowane tam stwierdzenia o tym, że „pokrzywdzony nie wniósł subsydiarnego aktu oskarżenia w tej fazie postępowania''. Podobnie zresztą jak i te znajdujące się w czwartym i w piątym akapicie strony 9 kasacji o tym, iż „brak jest podstaw do przyjęcia, że Wójt Gminy G. o przysługującym mu prawie do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia został właściwie pouczony''. W sytuacji, w której pokrzywdzony wniósł ten akt oskarżenia (i to nawet dwukrotnie) nie sposób uznać słuszności tego zaprezentowanego przez oskarżyciela publicznego stwierdzenia i ocenić je jako argument przemawiający za zasadnością jego skargi. Znamienne jest też i to, że skarżący w ogóle w swoich rozważaniach nie dostrzegł, i tym samym nie rozważył, znaczenia dwóch kolejnych zdarzeń procesowych, a to: podjęcia przez prokuratora, w trybie art. 327 § 1 k.p.k., wcześniej umorzonego przez niego postępowania postanowieniem z dnia 22 listopada 2010 r. i uczynienie tego już po wniesieniu przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia do sądu, co nastąpiło w dniu 8 listopada 2010 r., jak również pominął i to, że Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 30 grudnia 2010 r. to postępowanie umorzył. Niedostrzeżenie tych istotnych okoliczności, a zarazem ograniczenie się tylko do tych kwestii, które bądź to zostały przedstawione w sposób niekompletny, bądź też - i to w istotnym zakresie - nieprawdziwy, skutkuje jednoznaczną oceną o bezzasadności kasacji Prokuratora Generalnego.

Nie można było jednak poprzestać na tej konkluzji. Rzecz bowiem w tym, iż mając na względzie treść art. 536 k.p.k. Sąd Najwyższy miał obowiązek - niezależnie od mankamentów przedstawionej w kasacji argumentacji – z urzędu sprawdzić, czy zaskarżony nią wyrok nie jest dotknięty jedną z tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., w tym także ujemną przesłanką procesową w postaci tzw. braku skargi uprawnionego oskarżyciela. Analizując to zagadnienie należy stanowczo stwierdzić, że nie ulega wątpliwości, że przedstawiona już sekwencja zdarzeń procesowych doprowadziła do powstania po stronie Wójta Gminy G. uprawnienia oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego. Zgodnie z powszechnie przyjętą i także nie kwestionowaną przez skarżącego w kasacji wykładnią przepisów art. 55 § 1 k.p.k. i art. 330 § 2 k.p.k., uzyskanie prawa do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia zależy tylko od spełnienia dwóch warunków: 1) wydania powtórnej decyzji o odmowie wszczęcia bądź umorzeniu postępowania przez organ postępowania przygotowawczego, 2) skorzystanie przez pokrzywdzonego z prawa zażalenia na pierwszą decyzję w tym przedmiocie (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z: dnia 17 maja 2000 r., I KZP 9/00, OSNKW 2000, z. 5 – 6, poz. 42; dnia 20 marca 2008 r., I KZP 39/07, OSNKW 2008, z. 5, poz. 32, a także por. P. Hofmański, K. Zgryzek, E. Sadzik, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. I, Warszawa 2007, s. 335; T. Grzegorczyk, Kodeks postępowania karnego oraz ustawa o świadku koronnym . Komentarz , Wydanie 5 , s.218 , s.726 ; J. Grajewski w: J. Grajewski , L. K. Paprzycki , S. Steinborn ,Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Zakamycze 2006, s.900 – 901; K.T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, 2009, teza 9 do art. 330 k.p.k. opubl. Legalis). Prokurator Generalny nie kwestionuje w kasacji wyczerpania przez pokrzywdzonego wymaganej przez te przepisy procedury, co więcej, skarżący trafnie wskazuje, że Wójt Gminy G.

uzyskał uprawnienie do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia po umorzeniu śledztwa postanowieniem z dnia 30 września 2010 r., (…) podważając jednakże (jak to już wyżej dostrzeżono) przy tym samą poprawność pouczenia pokrzywdzonego o prawie skorzystania z uprawnienia określonego w art. 55 § 1 k.p.k. W świetle tych zaszłości nie ulega zatem wątpliwości, że pokrzywdzony Wójt Gminy G. – już po wydaniu przez prokuratora w dniu 30 września 2010 r. wspomnianego ponownego postanowienia o umorzeniu postępowania - nabył uprawnienie do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia przeciwko Henrykowi Ś. i wnosząc taką skargę je zrealizował. Nie można też uznać, by następnie utracił to – już przecież w sposób wskazany przez ustawę - nabyte prawo. Nie zaistniały bowiem żadne tego rodzaju zaszłości procesowe, które by taką konkluzję uprawniały.

Stąd i te stwierdzone – ewidentnie wadliwe (wręcz, w istocie, niedopuszczalne) - „perturbacje decyzyjne'' organów procesowych, które nastąpiły po wniesieniu przez pokrzywdzonego, w związku z ponownym umorzeniem postępowania przez prokuratora, nie mogły, wobec charakteru tego niewątpliwie nabytego skutecznie przez niego uprawnienia, pozbawiać go możliwości jego skutecznej realizacji.

Przekonanie o tym jest następstwem uwzględnienia następujących okoliczności.

1. Zaistniałej, podlegającej ocenie, sytuacji procesowej nie sposób rozważać w oderwaniu od względów systemowych, a nawet uwarunkowań historycznych. Nie ulega wątpliwości bowiem to, że wprowadzenie przepisami Kodeksu postępowania karnego z 1997 r. do polskiego procesu instytucji oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego stanowiło umocnienie zasady legalizmu, oraz ważną gwarancję dla pokrzywdzonego, iż w razie nieuzasadnionej, z punktu widzenia zgromadzonego materiału dowodowego, odmowy prowadzenia postępowania, będzie on mógł zastąpić oskarżyciela publicznego w jego roli w celu doprowadzenia do realizacji funkcji sprawiedliwościowej i represyjnej prawa karnego (por. A. Cader, Oskarżyciel subsydiarny w sprawach o przestępstwa publiczno-skargowe [w:] Nowa kodyfikacja prawa karnego. Tom XII pod red. L. Boguni , Wrocław 2003, s. 149).

Taki akt oskarżenia wnoszony przez pokrzywdzonego jest publicznym aktem oskarżenia, bo dotyczy czynów ściganych z urzędu, a w postępowaniu przez niego zainicjowanym możliwy jest udział prokuratora (art. 55 § 4 k.p.k.). To uprawnienie pokrzywdzonego, aktualizujące się tylko przy spełnieniu przez niego wspomnianych warunków, jest z pewnością także przejawem przysługującego mu prawa do sądu (w rozumieniu art. 45 Konstytucji RP), na które składają się w szczególności: prawo dostępu do sądu (prawo uruchomienia procedury), prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury (zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności) oraz prawo do wyroku sądowego. Prawo do sądu nie może być rozumiane jedynie formalnie, jako dostępność drogi sądowej w ogóle, lecz także materialnie, jako możliwość prawnie skutecznej ochrony praw na drodze sądowej (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 12 marca 2002 r., P 9/01, OTK nr 2A/2002, poz.14). W tej sytuacji i złożenie subsydiarnego aktu oskarżenia stanowi wyraz pełnej realizacji prawa do sądu. Co więcej, pokrzywdzony, wnosząc taki akt, nabywa prawo rozpoznania swej skargi w postępowaniu sądowym i (co najmniej potencjalne) prawo do przedstawienia swoich racji na jawnej rozprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 września 2010 r., IV KO 97/10, OSNwSK 2010 / 1/ 1825). Nie można go zatem w sposób dowolny, poprzez instrumentalne i niedopuszczalne wykorzystanie dostępnych instytucji procesowych pozbawiać tego już nabytego przez niego uprawnienia. Jest to możliwe tylko wtedy, gdy zaistnieją ku temu określone wprost przez ustawę warunki (tj. w sytuacji niedopełnienia przez niego któregokolwiek z wymogów w art. 55 § 1 k.p.k. i art. 330 § 2 k.p.k. wskazanych, bądź też nie dochowania miesięcznego prekluzyjnego terminu na wniesienie skargi subsydiarnej).

Zezwolenie bowiem na przeciwne, a zarazem dowolne, działania byłoby tożsame ze stwierdzeniem li tylko pozorności nabytych przez pokrzywdzonego uprawnień, i to zaistniałej wówczas, gdy on dopełnił wszystkich wymaganych przez ustawę wymogów. Tymczasem poza sporem jest, że ustawodawcy nie chodziło przy tym tylko o formalne zagwarantowanie pokrzywdzonemu prawa do sądu w sytuacji zaniechania ścigania przez oskarżyciela publicznego.

Zwrócić także należy uwagę na to, że celem wprowadzonych w 2007 r. (obowiązujących od 12 lipca 2007 r.) ustawą z dnia 29 marca 2007 r. o zmianie ustawy o prokuraturze, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 64 , poz. 432) nowelizującą także art. 330 § 2 k.p.k., zmian było skrócenie i uproszczenie procedury zaskarżania postanowień o odmowie wszczęcia bądź umorzeniu postępowania przygotowawczego, a nowelę tą jako wpisującą się w panującą tendencję legislacyjną do poprawy sytuacji pokrzywdzonego w procesie karnym, także w piśmiennictwie uznano za „krok w dobrym kierunku'' (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 20 marca 2008 r., I KZP 39/07, OSNKW 2008, z. 5, poz. 32 i glosa do tej uchwały J. Zagrodnika, PiP nr 1 z 2009 r., s.132 oraz P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, jw., s. 225).

Słuszne są zatem zgłaszane w piśmiennictwie postulaty, by za niedopuszczalne uznać dokonywanie (w określonej sytuacji procesowej w ogóle umożliwiającej wybór dostępnych rezultatów zastosowanej wykładni) niekorzystnej dla pokrzywdzonego wykładni, tj. takiej, która przesuwa czasowo możliwość złożenia przez niego subsydiarnego aktu oskarżenia, jak i prezentowane w nim, poglądy eksponujące jako istotę tego uprawnienia pokrzywdzonego, a zarazem wystarczający warunek je kreujący, przede wszystkim sam fakt dwukrotnego wydania postanowienia o umorzeniu postępowania albo o odmowie jego wszczęcia i zaskarżenie tej pierwszej decyzji do sądu przez pokrzywdzonego i jej uchylenie przez ten organ procesowy (por. D. Drajewicz, Glosa do wyroku SN z dnia 9 listopada 2011 r., III KK 134/11, PiP nr 12 z 2012 r, s.125 – 129).

2. Nietrafne są te wywody kasacji, które prowadzą Prokuratora Generalnego do wniosku, że po umorzeniu śledztwa postanowieniem z dnia 9 lutego 2011 r., pokrzywdzony Wójt Gminy G. w ogóle nie był uprawniony do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia, skutkiem czego postępowanie, które doprowadziło do osądzenia zarzucanych Henrykowi Ś. czynów z art. 231 § 2 k.p.k., prowadzone było bez skargi uprawnionego oskarżyciela.

Niezależnie od wszystkich zaistniałych w ocenianym postępowaniu zaszłości procesowych nie ulega wątpliwości, że w tym układzie procesowym, który wytworzył się po podjęciu śledztwa w przedmiotowej sprawie (postanowienie z dnia 22 listopada 2010 r.), a następnie ponownym jego umorzeniu (postanowienie z dnia 9 lutego 2011 r.), spełnione zostały wspomniane wyżej dwa warunki uprawniające w świetle art. 55 §1 k.p.k. i art. 330 § 2 k.p.k. do wniesienia skargi subsydiarnej, tj. 1) wydane zostało ponowne postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania, 2) pokrzywdzony uprzednio skorzystał z prawa zaskarżenia decyzji w tym przedmiocie.

Oczywiście pierwszą pojawiającą się, przy rozważaniu przedmiotowej kwestii, wątpliwością jest: czy skarga subsydiarna może być w ogóle wniesiona, jeśli po umorzeniu postępowania po raz drugi nastąpiło jego podjęcie mimo zaistnienia stanu zawisłości sprawy na skutek wniesienia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia, a następnie umorzenie tego postępowania po raz trzeci. Wykładnia językowa wspomnianych norm nie daje w tym względzie jednoznacznych rezultatów. O ile w art. 55 § 1 k.p.k. ustawodawca zastrzegł, że uprawnienie do wniesienia skargi subsydiarnej pokrzywdzony nabywa w razie „powtórnego" wydania decyzji o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego, to już redakcja art. 330 § 2 k.p.k. nie jest tak jednoznaczna, gdyż mowa tam jest o „ponownym" wydaniu tego rodzaju decyzji. Wprawdzie w uzasad-

nieniu już przywołanej uchwały z dnia 17 maja 2000 r. wydanej w sprawie I KZP 9/00 Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż użyte w art.330 § 2 k.p.k. określenie „wydaje ponowne postanowienie o umorzeniu postepowania lub odmowie jego wszczęcia'' oznacza, iż chodzi o sytuację, gdy prokurator – po uprzednim uchyleniu przez sąd postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postepowania przygotowawczego – nie znajdując nadal podstaw do wniesienia oskarżenia, wydaje po raz wtóry, takie samo postanowienie jak to, które było poprzednio przedmiotem zaskarżenia. Niemniej jednak, w oparciu o tą wykładnię, nie można jeszcze uznać, że ustawodawca bezwzględnie ograniczył możliwość zastosowania art. 330 § 2 k.p.k. tylko do przypadku wydania drugiego postanowienia o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania. Przede wszystkim dlatego, że to użyte w tym przepisie sformułowanie miało podkreślić decydujące znaczenie dla jego zastosowania realizacji samego wymogu ponownego (a więc nie jednorazowego) wydania postanowienia o umorzeniu postępowania albo o odmowie jego wszczęcia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 listopada 2011 r., III KK 134/11, OSNKW 2011, z.12, poz.111). Nieobojętny dla formułowania takiej konkluzji jest także sposób w jaki słowniki języka polskiego i słowniki synonimów definiują znaczenie słowa: ”ponownie'' (por. Słownik języka polskiego, praca zbiorowa, pod redakcją M. Szymczaka, Warszawa 1993, s.21: A. Dąbrówka, E. Geller, R. Turczyn: Słownik synonimów, Warszawa 1993, s.21). Według nich słowo to oznacza: „jeszcze raz '', „na nowo '', „po raz drugi'', „znowu'', „od nowa'', „z powrotem''. Stwierdzenie tych wszystkich zaszłości pozwala zatem wnioskować, że w żadnym z tych dwóch przywołanych przepisów ustawodawca nie zamierzał w istocie rozstrzygać, czy wniesienie skargi subsydiarnej jest możliwe tylko po drugim, czy także po trzecim następującym w sprawie umorzeniu, lecz chodziło o podkreślenie – co jeszcze raz wypada wyeksponować - że nie jest wystarczająca jednorazowa tego rodzaju decyzja. Zasadny jest zatem wniosek, że wykładnia językowa wspomnianych przepisów nie wyklucza przyjęcia, że po umorzeniu śledztwa w dniu 9 lutego 2011 r. pokrzywdzony był uprawniony do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Co więcej, taki wniosek wspiera też wykładnia funkcjonalna.

Ratio legis skargi subsydiarnej polega wszak na przekazaniu pokrzywdzonemu kompetencji do oskarżania w tych sprawach, w których, choć są publicznoskargowe, oskarżyciel publiczny nie dopatrzył się podstaw do ścigania karnego. Skoro ustawodawca przyjął, że dwukrotna odmowa wszczęcia postępowania przygotowawczego bądź dwukrotne jego umorzenie, stanowi jednoznaczny wyraz tego, że prokurator nie widzi podstaw do ścigania karnego, a zatem uzasadnia przekazanie pokrzywdzonemu statusu uprawnionego oskarżyciela, to a minore ad maius jest to tym bardziej uzasadnione w przypadku, gdy po dwukrotnym umorzeniu podjęto postępowanie w trybie art. 327 § 1 k.p.k., a następnie umorzono po raz trzeci.

W omawianej sytuacji procesowej spełniony został też wynikający z art. 330 § 2 k.p.k. wymóg uprzedniego skorzystania przez pokrzywdzonego z uprawnień przewidzianych w art. 306 § 1 – 1a k.p.k., czyli zaskarżenia decyzji o umorzeniu postępowania – wszak pokrzywdzony wniósł zażalenie na postanowienie o umorzeniu z dnia 8 kwietnia 2010 r., (…), a Sąd Rejonowy w K. zażalenie uwzględnił uchylając zaskarżoną decyzję mocą postanowienia z dnia 7 lipca 2010 r., (…). Faktem jest, że to postanowienie Sądu nie poprzedzało bezpośrednio postanowienia o umorzeniu śledztwa z dnia 9 lutego 2011 r., po którym nastąpiło wniesienie „drugiego'' aktu oskarżenia. Trzeba jednak zauważyć, że przepis art. 330 § 2 k.p.k. nie kreuje bezwzględnej sekwencji, w jakiej zażalenie pokrzywdzonego ma się znaleźć względem kolejnych decyzji odmawiających wszczęcia bądź umorzenia postępowania. W świetle tego przepisu istotne jest, aby pokrzywdzony, który korzystać ma ze statusu oskarżyciela subsydiarnego skorzystał uprzednio z prawa wniesienia zażalenia, a w niniejszej sprawie niewątpliwie tak się stało.

Konkludując, spełnienie wymogów przewidzianych w art. 55 § 1 k.p.k. i art. 330 § 2 k.p.k. dla wniesienia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia nastąpi także wtedy, gdy postępowanie, w którym pokrzywdzony nabył uprawnienie do wniesienia skargi subsydiarnej, w myśl tych przepisów, i je zrealizował, zostanie już po wniesieniu tego aktu oskarżenia do sądu w zaistniałym w ten sposób stanie zawisłości sprawy, podjęte przez prokuratora w trybie art. 327 § 1 k.p.k. i następnie po raz kolejny (już trzeci) przez niego umorzone. W takim układzie procesowym pokrzywdzony ma prawo skorzystać z uprawnienia do złożenia skargi subsydiarnej , bez konieczności zaskarżenia wydanego, po takim podjęciu postępowania przez prokuratora, postanowienia na zasadach ogólnych (art. 306 § 1-1a k.p.k. w zw. z art. 465 § 2 k.p.k.), byleby dochował terminu określonego w art. 55 §1 k.p.k.

3. Niezależnie od tej argumentacji, wystarczającej, by uznać bezzasadność przekonania o tym, że zaskarżony kasacją wyrok zapadł pomimo braku skargi uprawnionego oskarżyciela, nie sposób nie dostrzec innych okoliczności, które słuszność tej oceny tylko potwierdzają.

W szczególności:

- *Nie mogła pozbawiać pokrzywdzonego – już przez niego nabytego i zrealizowanego - uprawnienia ta (już wspomniana, nie dostrzeżona przez skarżącego) oczywiście błędna decyzja zawarta w postanowieniu Sądu Rejonowego w K. z 30 grudnia 2010 r. o umorzeniu postępowania (…) zainicjowanego wspomnianym aktem oskarżenia. Nie sposób bowiem aprobować wyrażony w niej pogląd o tym, że podjęcie przez prokuratora na podstawie art.327 § 1 k.p.k. umorzonego po raz wtóry postępowania przygotowawczego bezwzględnie niweczy uzyskany przez pokrzywdzonego status oskarżyciela posiłkowego. Tego rodzaju stanowisko nie znajduje oparcia w treści przepisów art. 55 § 1 k.p.k. i art. 330 § 2 k.p.k., nie sposób go także wyinterpretować z innych przepisów postępowania karnego. Po pierwsze, samo podjęcie umorzonego postępowania przygotowawczego na podstawie art. 327 § 1 k.p.k. (niezależnie od jego w ogóle niedopuszczalności w takim układzie procesowym jak ten stwierdzony in concreto) nie usuwa z obrotu prawnego uprzednio wydanych decyzji procesowych, będących podstawą uzyskania statusu oskarżyciela posiłkowego. Po drugie, należy pamiętać, że wniesienie do sądu przez uprawnionego oskarżyciela aktu oskarżenia rodzi przecież określone skutki procesowe. Przede wszystkim tworzy stan zawisłości sprawy (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.), odnoszący się do określonej osoby i określonego zdarzenia faktycznego tego samego, którego dotyczyły uprzednie postanowienia prokuratora o odmowie wszczęcia, bądź umorzeniu postepowania. Słusznie zauważa się w doktrynie, że uprawnienia prokuratora do podjęcia postępowania oraz uprawnienie pokrzywdzonego do wniesienia aktu oskarżenia na podstawie art. 55 § 1 k.p.k., są względem siebie konkurencyjne. W przypadku, gdy postępowanie przygotowawcze zostało umorzone w fazie in rem, lub w ogóle odmówiono jego wszczęcia, może zaistnieć sytuacja, gdy skorzystanie przez jeden z tych podmiotów z przysługujących mu uprawnień wyłączy możliwość skorzystania z tego uprawnienia przez drugi z podmiotów. Tak też było w sytuacji, która zaistniała in concreto. W przeciwnym przypadku, tj. w razie wykorzystania swoich uprawnień zarówno przez pokrzywdzonego, jak i prokuratora, toczyłyby się równolegle dwa postępowania co do tego samego czynu, co jest sprzeczne z regułą określoną w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.(por. S. Steinborn, op. cit. s. 67 – 69; M. Rogalski, Przesłanka powagi rzeczy osądzonej w procesie karnym, Zakamycze 2005, Rozdział VII).*

Nie do pogodzenia zatem z funkcjami skargi oskarżycielskiej, jak i modelem postępowania karnego, jest w ogóle pogląd, że podjęcie postępowania przygotowawczego następujące po zawiśnięciu sprawy może stanowić okoliczność wyłączającą rozpoznanie tej ostatniej (por. J. Zagrodnik, Instytucja skargi subsydiarnej a środki kontroli postanowień o odmowie wszczęcia lub umorzenia postępowania przygotowawczego z art. 327 i 328

k.p.k., WPP 2004 , z. 3, s. 66; S. Steinborn, Węzłowe problemy subsydiarnego oskarżania posiłkowego, Pr. i Pr. 2001, nr.12, s.67 – 72; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks postępowania karnego … t. I, s. 280; T. Grzegorczyk, Kodeks … s. 654 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 11 sierpnia 2009 r., II AKa 107/09, OSA 2010/11/3 - 8).

Można jedynie domyślać się, że umorzenie postępowania (…), zainicjowanego subsydiarnym aktem oskarżenia z dnia 8 listopada 2010 r., nastąpiło w obawie przed tym, że jeśli podjęte na nowo śledztwo doprowadzi do wniesienia przez prokuratora aktu oskarżenia o ten sam czyn Henryka Ś., konieczne będzie umorzenie tego postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 in fine, ze względu na wcześniej wszczęte postępowanie zainicjowane skargą subsydiarną. Obawy te jednak nie mogły stanowić uzasadnienia dla decyzji o umorzeniu postępowania w przedmiocie subsydiarnego aktu oskarżenia. To dążenie Sądu Rejonowego do usunięcia ewentualnej przeszkody w oskarżaniu przez oskarżyciela publicznego, jaką mogłoby się okazać postępowanie wszczęte przez oskarżyciela subsydiarnego, stanowi wyraz faworyzowania oskarżyciela publicznego, co jawi się jako zupełnie nieuzasadnione i niezrozumiałe w sprawie, w której prokurator jednoznacznie nie znajdował podstaw do ścigania karnego: najpierw odmówił on wszczęcia postępowania co do przedmiotowego czynu, a następnie dwukrotnie je umorzył. Na koniec trzeba też zauważyć, że ustawodawca – jak to już odnotowano - przewidział tego rodzaju sytuację i umożliwia prokuratorowi wzięcie udziału w sprawie wszczętej przez oskarżyciela subsydiarnego w trybie art. 55 § 4 k.p.k. Warto przy tym też zwrócić uwagę na poważne zagrożenie mogące wynikać z afirmacji przyjętego przez Sąd Rejonowy poglądu. Przyjęcie tezy, że pokrzywdzony, który spełnił warunki z art. 55 § 1 k.p.k. i art. 330 § 2 k.p.k., zostaje pozbawiony możliwości wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia skutkiem podjęcia umorzonego postępowania przygotowawczego na podstawie art. 327 § 1 k.p.k. rodzi ryzyko, że ta ostatnia instytucja procesowa byłaby niekiedy stosowana instrumentalnie dla blokowania uprawnień oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego. Tymczasem prawo wniesienia skargi subsydiarnej jest – jak to już powyżej dostrzeżono - ważną gwarancją prawa pokrzywdzonego do sądu i z pewnością nie jest trafna wykładnia pozwalająca organom ścigania niweczyć wysiłki pokrzywdzonego zmierzające do realizacji tej gwarancji.

Stąd też w sytuacji, w której – tak jak to zaistniało in concreto – w sposób niedopuszczalny prokurator podjął umorzone postępowanie, po czym po raz trzeci je umorzył (niezależnie od zaistnienia, bądź nie podstaw faktycznych dla takiej decyzji), uprawniony jest wniosek o tym, że tym samym (nawet przy założeniu przyjęcia tezy utraty skargi przez pokrzywdzonego) odżyło to przysługujące mu już po wydaniu przez prokuratora w dniu 30 września 2010 r. postanowienia o umorzeniu śledztwa, uprawnienie do wniesienia subsydiarnej skargi w przedmiotowej sprawie. Wszak został on jej pozbawiony tylko w wyniku (niedopuszczalnego - w tym już momencie) podjęcia przez prokuratora umorzonego postępowania, która to decyzja okazała się – w kontekście zakończenia podjętego postępowania wydaniem trzeciego postanowienia o umorzeniu postępowania – także merytorycznie chybiona. Pokrzywdzony zatem w sposób dorozumiany odzyskał prawo do skargi subsydiarnej poprzez kontynuowanie czynności procesowych podjętych w ramach dalszego toku tego samego postępowania. Nigdy wszak nie wyzbył się on tego uprawnienia i nie było podstaw, by go pozbawić możliwości skutecznej realizacji tego prawa. To postępowanie, które prowadził prokurator po podjęciu wcześniej dwukrotnie umorzonego w fazie in rem postępowania, stanowiło jego kontynuację, nie było wszak odrębnym, autonomicznym i nie powiązanym z „pierwotnymi" postępowaniem, w którym jako takim, pokrzywdzony, by móc wnieść subsydiarny akt oskarżenia musiałby dopełnić na nowo (powtórnie) wszystkich wymaganych w przepisach art. 55 § 1 k.p.k. i art. 330 § 2 k.p.k. warunków.

W konsekwencji – nietrafny jest także, zawarty w kasacji zarzut obrazy art. 433 § 1 k.p.k. Sam skarżący zauważył, że przedmiotowa kwestia nie została podniesiona w apelacji oskarżonego, ani w nadesłanym później piśmie. Tymczasem, zgodne z treścią tegoż art. 433 § 1 k.p.k. (w wersji obowiązującej w czasie wydania zaskarżonego wyroku) sąd odwoławczy zobowiązany był rozważyć zarzuty i wnioski zawarte w treści apelacji. W zakresie szerszym powinien był rozpoznać tę apelację o tyle, o ile ustawa to przewidywała. W tej sytuacji i przy słusznym niedopatrzeniu się przez sąd odwoławczy bezwzględnej przyczyny odwoławczej, nie można samego braku analizy omawianej kwestii w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku traktować jako rażącego naruszenia przepisu art. 433 § 1 k.p.k. i to takiego, które mogło mieć wpływ na treść tego orzeczenia. Tym bardziej, że to podniesione w kasacji zagadnienie było już poprzednio przedmiotem kontroli instancyjnej dokonanej przez ten sam Sąd Okręgowy, i to niewątpliwie w sposób rzetelny.

Przywołanej już wyżej „uzupełniającej'' argumentacji, którą na rozprawie kasacyjnej przedstawił prokurator Prokuratury Generalnej, też nie sposób zaaprobować.

Oczywiste jest, że w przypadku subsydiarnego aktu oskarżenia przedmiotem oceny i rozważań Sądu winna być także kwestia tożsamości czynu, objętego postanowieniem prokuratora o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania i czynu objętego aktem oskarżenia skierowanym do sądu przez oskarżyciela subsydiarnego. Niewątpliwie bowiem pokrzywdzony uzyskuje uprawnienie wynikające z art. 55 § 1 k.p.k. wyłącznie w odniesieniu do konkretnego zdarzenia faktycznego. Tożsamość czynu jest bowiem niezbędnym warunkiem uznania pokrzywdzonego za uprawnionego oskarżyciela, mimo, że ustawa tego expressis verbis nie przewiduje .

Dokonując w tym względzie oceny dwóch kolejno wydanych przez prokuratora postanowień o umorzeniu postępowania z dnia: 8 kwietnia 2010 r. i 30 września 2010 r. oraz subsydiarnego aktu oskarżenia wniesionego do sądu w dniu 21 marca 2011 r., który wszczął postępowanie jurysdykcyjne zakończone prawomocnie zaskarżonym kasacją wyrokiem, nie może być wątpliwości co do tego, że mają one identyczną podstawę faktyczną. Do stwierdzenia tego faktu wystarczy porównanie treści pisma pokrzywdzonego Wójta Gminy G. z dnia 27 września 2009 r. i in principio zawartego w nim określenia zakresu przedmiotowej skargi („zawiadamiam o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez Pana Henryka Śledzika przeciwko mieniu'') i dalszej jego treści, z pełną treścią owych przywołanych postanowień prokuratorskich o umorzeniu postępowania oraz treścią samego subsydiarnego aktu oskarżenia. To, że w tych postanowieniach prokuratorskich, w ich komparycji, prokurator opisując sprawę, której one dotyczą, nie wskazał imiennie Henryka Ś. nie oznacza jeszcze – jak chciałby prokurator występujący na rozprawie kasacyjnej – niemożności skierowania przeciwko niemu przez pokrzywdzonego skargi subsydiarnej, skoro bezspornie (czego jednoznacznie dowodzą uzasadnienia obydwu tych postanowień) dotyczą one tego samego zdarzenia faktycznego (historycznego), o którym najpierw – jako przestępczym – zawiadamiał prokuratora pokrzywdzony i które było przedmiotem oceny tego organu procesowego, a następnie stanowiło podstawę subsydiarnego aktu oskarżenia. Nie można zatem twierdzić, by pokrzywdzony w oparciu o te wspomniane postanowienia o umorzeniu postępowania w ogóle nie nabył uprawnień do oskarżania Henryka Ś. i by to uprawnienie mogło mu (potencjalnie) przysługiwać dopiero po wydaniu przez prokuratora tej samej treści postanowienia co w dniu 9 lutego 2011 r., bo tam w komparycji już skazanego wskazano.

Znamienne jest, że dotychczas nikt, także prokurator, nigdy nie kwestionował prawa pokrzywdzonego do zaskarżania kolejnych decyzji procesowych i czynienia tego na niekorzyść – przede wszystkim, a nawet i wyłącznie – skazanego. Nadto, podzielenie zaprezentowanego na rozprawie kasacyjnej poglądu oznaczałoby, iż pokrzywdzony, w sytuacji wydania postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania, czy jego umorzenia w fazie in rem, w którego komparycji (opisującej sprawę, której ono dotyczy) organ procesowy

nie wskazywał określonej osoby – rzekomego (według pokrzywdzonego) sprawcy czynu będącego przedmiotem tych rozstrzygnięć, byłby w ogóle pozbawiony możliwości wniesienia przeciwko tej osobie skargi subsydiarnej, i to mimo zaistnienia (oczywistej) tożsamości podstawy faktycznej tych orzeczeń i samej skargi subsydiarnej. Taka sytuacja nie znajduje żadnego uzasadnienia w obowiązujących przepisach, w tym określających charakter i następstwa tego rodzaju decyzji procesowych organów ścigania, jak i tych (już powyżej omówionych) wskazujących wymogi, które pokrzywdzony (tylko) musi spełnić, by móc wnieść subsydiarny akt oskarżenia.

Z tych wszystkich względów - nie znajdując podstaw do uwzględnienia kasacji – orzeczono jak wyżej."

1.2.5. Sposób obliczania terminu określonego w miesiącach.

przepisy: art. 123 § 1 k.p.k.
hasła: Terminy

Postanowienie z dnia 27 sierpnia 2015 r., III KK 238/15

Teza:

Do biegu terminu nie wlicza się dnia, od którego liczy się dany termin (art. 123 § 1 k.p.k.); reguła ta odnosi się także do obliczania terminów określonych w miesiącach.

Z uzasadnienia:

„Kasacja to nadzwyczajny środek zaskarżenia, który w ściśle określonych ustawą przypadkach może być wniesiony przez stronę lub podmioty specjalne wymienione w art. 521 k.p.k. od prawomocnych orzeczeń wydanych w sprawach karnych. Strona wnosi kasację do Sądu Najwyższego za pośrednictwem sądu odwoławczego, który wydał zaskarżony kasacją prawomocny wyrok kończący postępowanie. Termin do wniesienia kasacji przez stronę wynosi 30 dni od daty doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem. Prezes sądu odwoławczego, do którego wniesiono kasację bada, czy kasacja wniesiona została przez osobę uprawnioną i w ustawowym terminie; sprawdza, czy kasacja jest dopuszczalna w danej sprawie, czy oparto ja na podstawach określonych w art. 523 § 1 k.p.k. oraz dokonuje kontroli kasacji pod kątem spełniania przez nią wymagań formalnych. Obowiązki takie nakłada na prezesa sądu, do którego wniesiono kasację przepis art. 530 § 2 k.p.k.

Prawidłowość kontroli dokonanej przez prezesa sądu odwoławczego podlega jeszcze badaniu przez sąd, który rozpoznawać ma przyjętą już kasację, to jest przez Sąd Najwyższy. Zgodnie z art. 531 § 1 k.p.k., jeżeli kasacja nie odpowiada wymogom określonym w art. 530 § 2 k.p.k. Sąd Najwyższy pozostawia ją bez rozpoznania mimo wcześniejszego przyjęcia. Jednym z wymogów, które badane są najpierw przez prezesa sądu odwoławczego, a następnie przez Sąd Najwyższy jest sprawdzenie czy kasację wniosła strona. Badając powyższą okoliczność Sąd Najwyższy rozważał kwestię zachowania terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia w niniejszej sprawie. Zgodnie z treścią art. 55 § 1 k.p.k. akt oskarżenia pokrzywdzony może wnieść w terminie jednego miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o wydaniu powtórnego postanowienia o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania. Postanowienie takie wydano w dniu 30 kwietnia 2010 r., a zawiadomienie doręczono w dniu 19 maja 2010 r.

Zgodnie z art. 123 § 1 k.p.k. do biegu terminu nie wlicza się dnia, od którego liczy się dany termin. Część z komentatorów uważa, że przepis ten odnosi się jedynie do terminów określonych w dniach. Inni jednak uważają, że zasada ta ma zastosowanie do wszystkich terminów (zob. Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. J. Skorupka, Warszawa 2015 r., s. 322). Z treści samego przepisu nie wynika, aby treść przepisu art. 123 § 1 k.p.k. odnosiła się wyłącznie do terminów określanych w dniach. Uznać zatem trzeba, że odnosi się także do terminów określanych w miesiącach. Jeśli tak, to ostatni dzień do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia stanowił dzień 20 czerwca. Była to niedziela, a więc zgodnie z regułą z art. 123 § 3 k.p.k. termin został zachowany wobec wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia w dniu 21 czerwca 2010 r.

W tym stanie rzeczy należało uznać, że kasacja została wniesiona przez pełnomocnika uprawnionej strony postępowania i jest dopuszczalna".

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

1.2.6. Obowiązek określenia okresu, na jaki orzeka się środek karny w postaci nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt 2e k.k.).

przepisy: art. 39 pkt 2e k.k.
hasła: Środki karne

Wyrok z dnia 17 września 2015 r., III KK 299/15

Teza:

Nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym wymieniony w art. 39 pkt 2e k.k. (po nowelizacji Kodeksu od 1 lipca 2015 r. jest to nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym) orzeka się w latach od roku do lat 10. Wprawdzie realizacja nakazu opuszczenia lokalu ma charakter jednorazowy, ale i tak konieczne jest określenie okresu obowiązywania tego nakazu, oznacza to bowiem jednocześnie niemożność ponownego wprowadzenia się do lokalu przez wyznaczony okres.

Z uzasadnienia:

„Jan Ł. skazany został wyrokiem Sądu Rejonowego w L. z dnia 12 grudnia 2014 r., sygn. akt (…), za przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Sąd zobowiązał oskarżonego na podstawie art. 41a § 1 i 4 k.p.k. do opuszczenia zajmowanego razem z pokrzywdzonymi lokalu przy ul. (…) w L. oraz orzekł zakaz zbliżania się do pokrzywdzonych Elżbiety Ł., Weroniki Ł. i Dominika Ł. na odległość mniejszą niż 100 metrów.

Wyrok nie został zaskarżony i uprawomocnił się z dniem 24 stycznia 2015 r.

Kasację od tego wyroku na korzyść skazanego Jana Ł. wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze, w zakresie rozstrzygnięcia o środkach karnych, zawartego w punkcie 2 części dyspozytywnej wyroku i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, tj. art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 39 pkt 2b i 2e k.k., polegające na orzeczeniu wobec Jana Ł. środków karnych w postaci nakazu opuszczenia lokalu przy ul. (…) w L., zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonymi oraz zakazu zbliżania się do pokrzywdzonych Elżbiety Ł., Weroniki Ł. i Dominika Ł., bez wskazania okresu obowiązywania tych zakazów, podczas gdy wskazane przepisy przewidują możliwość ich orzeczenia na okres od roku do 10 lat oraz od roku do lat 15.

Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest zasadna w stopniu oczywistym, co zgodnie z art. 535 § 5 k.p.k. uprawnia do jej rozpoznania i uwzględniania na posiedzeniu.

Przepis art. 41a § 1 k.k. przewiduje między innymi możliwość orzeczenia przez sąd nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonymi, w razie skazania za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy przeciwko osobie najbliższej. Na podstawie tego samego przepisu możliwe jest również orzeczenie zakazu zbliżania się do określonych osób, przy czym zgodnie z treścią art. 41a § 4 k.k., orzekając taki zakaz, sąd określa odległość od osób chronionych, którą skazany obowiązany jest zachować. Przepisy te wskazane zostały jako podstawa rozstrzygnięcia zaskarżonego kasacją.

Sąd nie dostrzegł jednak regulacji zawartej w treści art. 43 § 1 k.k. Z przepisu tego wynika, że nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym wymieniony w art. 39 pkt 2e k.k. (po nowelizacji Kodeksu od 1 lipca 2015 r. jest to nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym) orzeka się w latach od roku do lat 10 (przepis art. 43 § 1 k.k. został również znowelizowany, ale zasada ta nie uległa zmianie). Wprawdzie realizacja nakazu opuszczenia lokalu ma charakter jednorazowy, ale i tak konieczne jest określenie okresu obowiązywania tego nakazu, oznacza to bowiem jednocześnie niemożność ponownego wprowadzenia się do lokalu przez wyznaczony okres (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2008 r., V KK 256/08). Z kolei zakaz zbliżania się do określonych osób, wymieniony w art. 39 pkt 2b k.p.k. orzeka się zgodnie z dyspozycją art. 43 § 1 k.p.k. także w latach, od roku do lat 15.

Zignorowanie przez sąd treści art. 43 § 1 k.p.k. spowodowało, że nakaz i zakaz orzeczony w zaskarżonym kasacją wyroku obowiązują bezterminowo, a treść zaskarżonego rozstrzygnięcia uniemożliwia jego prawidłowe wykonanie. Naruszenie prawa do którego doszło, ma zatem nie tylko rażący charakter, ale również istotnie wpływa na treść orzeczenia, co uzasadnia uwzględnienie kasacji. Podczas ponownego rozpoznania sprawy sąd uwzględnić powinien regulację zawartą w art. 43 § 1 k.k.

Sąd Najwyższy rozpoznając powyższą sprawę i biorąc pod uwagę kierunek kasacji Prokuratora Generalnego, skierowanej na korzyść skazanego, rozważał jeszcze, czy uwzględnić należało wniosek Prokuratora Generalnego, który ograniczył się do postulowania uchylenia zaskarżonej części wyroku. Być może podstawą takiego wniosku było rozumowanie związane z obawą wydania w wyniku kasacji orzeczenia w efekcie dla skazanego niekorzystnego. Sąd Najwyższy uznał jednak, że skorygowanie, po ponownym rozpoznaniu, zaskarżonej kasacją części wyroku przez wskazanie przez jaki okres obowiązywać będzie orzeczony zakaz i nakaz nie jest orzeczeniem niekorzystnym z punktu widzenia Jana Ł. Nakaz opuszczenia lokalu i zakaz zbliżania się do pokrzywdzonych jest bowiem możliwy do wykonania, nawet wtedy, gdy nie określono przez jaki czas środki te mają obowiązywać. Określenie takie, a więc wskazanie terminu końcowego wykonywania środka jest natomiast korzystne dla skazanego. W tym stanie rzeczy nie może być mowy o naruszeniu zakazu reformationis in peius".

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

1.2.7. *Res iudicata* w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

przepisy: art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.,
hasła: *res iudicata*, postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego

Wyrok z dnia 17 września 2015 r., III KK 308/15

Teza:

Ukonstytuowany w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. bezwzględny nakaz umorzenia postępowania karnego, gdy wcześniejsze postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone (*res iudicatae*), ma pełne odniesienie do postępowań w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

Z uzasadnienia:

„Sąd Rejonowy w B., wyrokiem łącznym z 3 grudnia 2014 r.: a) połączył kary pozbawienia wolności orzeczone wobec Dariusza D. wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z 8 lutego 2013 r. (karę roku i 2 miesięcy za czyn popełniony 6 czerwca 2007 r.) i wyrokiem Sądu Rejonowego w B z 17 maja 2013 r. (karę roku i 8 miesięcy za przestępstwo popełnione w okresie 25 – 26 sierpnia 2012 r.) i wymierzył skazanemu karę łączną 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności; b) na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie odnośnie wydania wyroku łącznego co do dwóch wyroków Sądu Rejonowego w B. – z 5 września 2013 r. (orzeczono nim karę 2 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat próby i grzywnę za czyn popełniony 14 grudnia 2012 r.) i z 18 lipca 2013 r. (orzeczono nim karę roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności za czyn popełniony 22 lutego 2013 r.). Sąd Okręgowy w B., po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2015 r. apelacji skazanego, utrzymał w mocy pierwszoinstancyjny wyrok, uznając złożony środek odwoławczy za oczywiście bezzasadny.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego wniósł na korzyść skazanego, na podstawie art. 521 § 1 k.p.k., Prokurator Generalny. Zaskarżając wyrok w całości, zarzucił mu „rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., poprzez nienależytą kontrolę odwoławczą, polegającą na utrzymaniu w mocy wyroku łącznego obejmującego wyroki objęte wcześniejszym prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 28 lipca 2014 r., sygn. akt (…) – co stanowi bezwzględną przyczyną odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.”. W konsekwencji skarżący zażądał uchylenia wyroków Sądów obu instancji oraz umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja zasługiwała na uwzględnienie w całości na posiedzeniu bez udziału stron z racji swej oczywistej zasadności (art. 535 § 5 k.p.k.).

Ukonstytuowany w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. bezwzględny nakaz umorzenia postępowania karnego, gdy wcześniejsze postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone (res iudicatae), ma pełne odniesienie do postępowań w przedmiocie wydania wyroku łącznego (zob. wyroki SN z: 17 listopada 2004 r., V KK 326/06; 3 października 2005 r., V KK 151/05; 30 listopada 2011 r., II KK 149/11, OSNKW 2011, z. 12, poz. 113; 10 lipca 2013 r., II KK 14/13). Uściślając na użytek niniejszej sprawy wyrażone w dotychczasowych judykatach zapatrywania, wolno stwierdzić, że warunkiem zachowania wymaganej w komentowanym układzie procesowym tożsamości podmiotowo-przedmiotowej obu postępowań w kwestii wydania wyroku łącznego, poza tą samą osobą skazanego, jest odnoszenie się w obu procesach do tych samych wyroków jednostkowych, przy czym nie ma znaczenia prawnego, w jaki sposób oba wyroki łączne zostały ukształtowane, to jest w jakiej konfiguracji połączono w nich poszczególne skazania i co do których wyroków jednostkowych nie dostrzeżono możliwości ich połączenia, co skutkowało umorzenie w tym zakresie postępowania na podstawie art. 572 k.p.k. Dlatego uprawniony jest pogląd, że irrelewantne jest to, że wskutek uchylenia dotkniętego bezwzględnym uchybieniem z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. zaskarżonego wyroku

łącznego i umorzenia w tej materii postępowania pozostanie w obrocie prawnym wcześniejszy wadliwie skonstruowany wyrok łączny; nie jest ważne, że z określonych przyczyn – na ogół ściśle jurydycznych – rysuje się niemożność jego wzruszenia w przyszłości.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy, trzeba zauważyć, że rzeczywiście podstawę wymienionego w zarzucie kasacyjnym wyroku łączny Sądu Rejonowego w B. z 28 lipca 2014 r. stanowiły te same wyroki jednostkowe, które obejmował zaskarżony wyrok łączny. W tym poprzednim wyroku łącznym doszło jednak do połączenia kar orzeczonych wyrokami Sądu Rejonowego w B. z 17 maja, 18 lipca i 5 września 2013 r. i wymierzenia Dariuszowi D. kary łącznej 2 lat pozbawienia wolności oraz – na podstawie art. 572 k.p.k. – do umorzenia postępowania co do wyroku Sądu Rejonowego w P. z 8 lutego 2013 r. Nie ulega zatem wątpliwości, że w sprawie wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza przewidziana w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.

Tylko dla porządku trzeba odnotować, że zagadnienie wadliwości skonfigurowania skazań w zaskarżonym wyroku łącznym nie stało się z oczywistych względów przedmiotem rozważań w niniejszym postępowaniu kasacyjnym. Co najwyżej warto wspomnieć, w celu w istocie edukacyjnym, że przy uznaniu, iż pierwszym chronologicznie wyrokiem jednostkowym był wyrok z 8 lutego 2013 r., należało wyrokiem łącznym objąć nie tylko wyrok z 17 maja 2013 r., ale również i wyrok z 5 września 2013 r. (dotyczył on wszak przestępstwa popełnionego 14 grudnia 2012 r., a więc przed datą pierwszego wyroku). Skazanie tym ostatnim wyrokiem Dariusza D. na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania nie stało na przeszkodzie wymierzeniu mu kary łącznej o charakterze bezwzględnym (art. 89 § 1a k.k., który wszedł w życie 8 czerwca 2010 r.).

W tym stanie rzeczy – wyrażając na koniec ubolewanie nad mało wnikliwym rozpoznaniem osobistej apelacji skazanego, w której wprost poinformował instancję odwoławczą o zapadłym w dniu 28 lipca 2014 r. wyroku łącznym – Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i utrzymany nim w mocy wyrok łączny i umorzył postępowanie (art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.). O kosztach procesu orzeczono po myśli art. 632 pkt 2 k.p.k.".

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

1.2.8. Właściwość sądu do rozpoznania zażalenia na orzeczenie o kosztach związane z odmową przyjęcia oczywiście bezzasadnego wniosku o wznowienie postępowania.

przepisy: art. 545 § 3 k.p.k.,
hasła: Koszty, postępowanie w przedmiocie wniosku o wznowienie postępowania

Postanowienie z dnia 17 września 2015 r., III KZ 58/15

Teza:

Do rozpoznania zażalenia na orzeczenie o kosztach związane z odmową przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania oczywiście bezzasadnego właściwy jest sąd, o którym mowa w art. 545 § 3 zd. 2 k.p.k.

Z uzasadnienia:

„Sąd Apelacyjny w G., postanowieniem z 2 lipca 2015 r., wobec oczywistej bezzasadności wniosku o wznowienie postępowania autorstwa skazanego Mateusza S., na podstawie art. 545 § 3 k.p.k.: 1) odmówił przyjęcia wniosku i 2) obciążył skazanego kosztami sądowymi w wysokości 20 zł. Zażalenie na powyższe postanowienie w części obciążają-

cej skazanego kosztami złożył skazany. Zastępca Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w G., zarządzaniem z 4 sierpnia 2015 r., powołując się na art. 530 § 3 k.p.k., przedstawił zażalenie do rozpoznania Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Sięgnięcie przy wydaniu zarządzenia z 4 sierpnia 2015 r. po art. 530 § 3 k.p.k. nie zasługiwało na aprobatę.

Jakkolwiek art. 545 § 1 k.p.k. stanowi, że w postępowaniu o wznowienie stosuje się odpowiednio m. in. art. 530 k.p.k., niemiej – w przekonaniu Sądu Najwyższego – uszło uwagi Zastępcy Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w G., że zagadnienie odmowy przyjęcia wniosku o wznowienie procesu karnego w sytuacji jego oczywistej bezzasadności uregulowane zostało w art. 545 § 3 k.p.k. W zdaniu drugim tego ostatniego przepisu przyjęto, że w analizowanym układzie procesowym zażalenie przysługuje do „tego samego sądu orzekającego w składzie trzech sędziów". Co prawda mówi się tu tylko o właściwości sądu rozpoznającego zażalenie na odmowę przyjęcia wniosku oczywiście bezzasadnego, ale przecież – stosując nieco szerzej rozumiane i ugruntowane od niepamiętnych czasów w teorii argumentacji prawniczej wnioskowanie a fortiori – stwierdzić należy, że skoro wskazany w art. 545 § 3 zd. 2 k.p.k. skład orzekający jest kompetentny do rozpoznania środka odwoławczego na postanowienie o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie procesu, to tym samym siłą rzeczy jest właściwy do rozpoznania zażalenia na orzeczenie o kosztach, nierozerwalnie i najściślej związane z rozstrzygnięciem głównym. Warto w tym miejscu odwołać się też do normującego właściwość funkcjonalną Sądu Najwyższego przepisu art. 27 k.p.k., według którego najwyższy organ władzy sądowniczej rozpoznaje środki odwoławcze tylko „w wypadkach określonych w ustawie".

Sumując: do rozpoznania zażalenia na orzeczenie o kosztach związane z odmową przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania oczywiście bezzasadnego właściwy jest sąd, o którym mowa w art. 545 § 3 zd. 2 k.p.k.

Dlatego orzeczono jak w dyspozytywnej części postanowienia".

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

1.2.9. Wznowienie postępowania karnego w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia.

przepisy: art. 540 § 1 k.p.k., art. 79 § 1 pkt 3
hasła: wznowienie postępowania; obrona obligatoryjna

Postanowienie z dnia 3 września 2015 r., V KO 43/15

Teza:

1. **Postanowienie w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia (tak tego, którym je udzielono, jak i tego, którym je odwołano) jest postanowieniem „kończącym postępowanie sądowe" w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k.**
2. **Sam fakt leczenia psychiatrycznego (tym bardziej, gdy jest ono krótkotrwałe, incydentalne) nie może jeszcze przesądzać o zaistnieniu uzasadnionej wątpliwości co do poczytalności skazanego w postepowaniu wykonawczym. Stwierdzenie czy taki stan rzeczywiście zaistniał wymaga rozważenia okoliczności danego przypadku, w tym przeanalizowania dostępnej dokumentacji lekarskiej, czy też dokonania oceny dotychczasowych zachowań i postaw skazanego, tak**

w oparciu o zebrane w samej sprawie dowody, jak i dokumenty zgromadzone przez służbę penitencjarną.

Z uzasadnienia:

„Postanowieniem z dnia 7 lutego 2011 r., sygn. akt (…) Sąd Okręgowy w W. udzielił Adamowi B. warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności orzeczonej w czterech sprawach Sądu Rejonowego w N.

Postanowieniem z dnia 9 maja 2012 r., sygn. akt (…) Sąd Okręgowy w Z. odwołał Adamowi B. to warunkowe przedterminowe zwolnienie i zarządził wobec niego wykonanie reszty nieodbytej kary.

Skazany na to postanowienie wniósł zażalenie, ale Sąd Apelacyjny w P. postanowieniem z dnia 20 czerwca 2012 r., sygn. akt (…) zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy.

Pismem z dnia 14 czerwca 2015 r. skierowanym do Sądu Najwyższego Adam B. wniósł o wznowienie z urzędu postępowania w przedmiocie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia – wskazanego powyżej. Wskazując jako podstawę prawną swojego żądania przepis art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., podniósł, iż w toku tegoż postępowania (zarówno przed Sądem Okręgowym, jak i Apelacyjnym) nie wyznaczono mu obrońcy z urzędu, pomimo istnienia uzasadnionych wątpliwości co do jego poczytalności, z uwagi na podjętą w dniu 20 marca 2012 r. próbę samobójstwa i leczenie w Szpitalu (…) w C.

Nadto – w formie „zarzutów” – podniósł, że w postępowaniu odwoławczym uniemożliwiono mu wypowiedzenia się przed sądem, czym naruszono art. 22 § 1 k.k.w., a także naruszono przepis art. 160 § 1 pkt 4 k.k.w., bo nie zapadł wobec niego wyrok skazujący.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stwierdzone w sprawie okoliczności pozwalają jednoznacznie stwierdzić brak jakichkolwiek podstaw prawnych do wznowienia z urzędu postępowania w powyżej wskazanej sprawie.

Na początek należy zauważyć, iż – stosownie do treści art. 542 § 3 k.p.k. - postępowanie wznawia się z urzędu tylko w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. Oznacza to, iż wskazane przez skazanego – jako wyżej przywołane „zarzuty'' – okoliczności nie mogły być przedmiotem oceny w niniejszym postępowaniu. Ta bowiem – z mocy przytoczonej normy – ograniczała się li tylko do sprawdzenia tego, czy faktycznie w toku przeprowadzonego wobec skazanego postępowania w przedmiocie odwołania przedterminowego zwolnienia zaistniała, przez niego sygnalizowana, bezwzględna przyczyna odwoławcza wskazana w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Oczywiste jest przy tym, że tego rodzaju analiza aktualizowała się dopiero przy przyjęciu, że postępowanie poprzedzające postanowienie w przedmiocie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia stanowi „postępowanie zakończone prawomocnym orzeczeniem”, w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k., i jako takie w ogóle podlega w tym trybie wznowieniu.

Dokonując w tym względzie oceny na wstępie należy zauważyć, iż nie ulega wątpliwości, że w świetle art. 540 k.p.k. wznowienie dotyczy tylko „postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem”. Wszelkie zatem podstawy wznowieniowe, w tym i te określone w art. 542 § 3 k.p.k., dotyczą tylko takiego postępowania. Stanowi je zaś postępowanie w przedmiocie procesu, a więc dotyczące odpowiedzialności karnej określonej osoby, w tym i dopuszczalności procedowania w tej materii. Jednakże nie tylko one, bowiem Sąd Najwyższy wielokrotnie dopuszczał wznowienie postępowania także i do innych kategorii orzeczeń. Wskazywał (na przykład) na dopuszczalność wznowienia postępowania prowadzonego na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r o uznaniu za

nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 z późn. zm.), i to zarówno postępowania o stwierdzenie nieważności orzeczenia, jak również postępowania o przyznanie odszkodowania i zadośćuczynienia, prowadzonych na podstawie tej ustawy (por. postanowienia SN z 23 września 2003 r., III KO 26/03, Lex 80719; 7 grudnia 2004 r., III KO 17/04, Lex nr. 146304), czy też postępowania w przedmiocie odpowiedzialności Skarbu Państwa za niesłuszne skazanie lub pozbawienie wolności przez zatrzymanie, czy tymczasowe aresztowanie, jak też postępowania lustracyjnego prowadzonego w oparciu o ustawę z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi (Dz. U. z 1999 r., Nr 42, poz. 428), (por. postanowienie SN z 21 kwietnia 2005 r., II KO 59/04, OSNKW 2005, nr 5-6, poz.56). W doktrynie od dawna podkreśla się także możliwość wznowienia postępowania również w odniesieniu do postępowań ubocznych, a więc co do innego niż zasadniczy nurt procesu, ale co najwyżej takich, które mają autonomiczny charakter względem tego nurtu, a więc nie są z nim związane (M. Biłyj, M. Murzynowski: Wznowienie postępowania karnego w PRL w świetle prawa i praktyki, Warszawa 1980 r., s. 59 – 60).

Powszechnie natomiast (tak w orzecznictwie, jak i w piśmiennictwie) przyjmuje się, iż wznowienie postępowania w postępowaniu wykonawczym jest dopuszczalne tylko w zakresie przekraczającym możliwości zmiany postanowień na podstawie art. 24 § 1 k.k.w. Przepis ten przewiduje szczególny tryb kontroli i wzruszenia orzeczeń wydanych na podstawie przepisów kodeksu karnego wykonawczego, ograniczony jednak do badania wyłącznie okoliczności faktycznych, nowych lub nieznanych sądowi w chwili orzekania. Nie może więc służyć do korygowania błędów prawnych W praktyce oznacza to, że wznowienie postępowania w odniesieniu do postępowania wykonawczego może nastąpić tylko w wypadkach, których dotyczy art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 540 § 2 i 3 k.p.k., jak również na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 marca 1996 r., III KRN OSNKW 1996, z. 5-6, poz. 26; 14 grudnia 2004r., IV KO 35/04., OSNwSK 2004/1/2343 ;15 kwietnia 2010 r., III KO 23/10, OSNwSK 2010/1/788; K. Postulski, Glosa do postanowienia SN z dnia 5 lutego 2003 r., V KK 241/02, PS 2004, nr. 2, s.159).

Oczywiste jest przy tym – z racji przytoczonej już treści art. 540 § 1 k.p.k. – że ograniczeniem możliwości wznowienia postepowania toczącego się w ramach postępowania wykonawczego jest wymóg, aby dotyczyło ono orzeczenia kończącego to postępowanie sądowe. Takim będzie to, które definitywnie zamyka rozpoznanie danej kwestii i przez to mające cechy trwałości. W orzecznictwie i w piśmiennictwie podkreśla się, iż na gruncie postępowania wykonawczego orzeczeniem (postanowieniem) kończącym postępowanie jest takie, które powoduje trwałe przekształcenie sposobu lub trybu wykonywania kary lub innego środka (por. Z. Doda, Rewizja nadzwyczajna w polskim procesie karnym, Warszawa 1972, s. 132 – 133; W. Grzeszczak, Kasacja w prawie karnym, Warszawa 1996, s. 23, A. Herzog, Glosa do postanowienia SN z dnia 16 września 2008 r., sygn. IV KO 108/08, Pr. I Pr., 2009, nr 5, s.174; postanowienie SN z 26 maja 2004 r., V KK 64/04, Lex nr 109512).

Oceniając zatem charakter i następstwa postanowienia w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia (tak tego, którym je udzielono, jak i tego którym je odwołano) uznać należy tego rodzaju postanowienie za „kończące postępowanie sądowe" - w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k. Zawiera ono bowiem w sobie ów wymagany – dla przyjęcia takiego charakteru tego orzeczenia – element stałości. W jego następstwie dochodzi wszak do trwałego przekształcenia sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności. W przypadku udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia kara pozbawienia wolności nie będzie wykonywana i uznana za wykonaną z chwilą warunkowego zwolnienia (art. 82 § 1 k.k.), w przypadku odwołania warunkowego przedterminowego zwolnie-

nia, wprawdzie istnieje prawna regulacja uzyskania go ponownie, ale pod m.in. warunkiem dopełnienia określonych rygorów czasowych, które nie mają – wobec swego wymiaru – cech krótkotrwałych (art. 81 k.k.).

Podobne stanowisko wyrażał już Sąd Najwyższy (por. postanowienie z 28 lutego 1997 r., II KZ 16/97, Lex nr 32465) i było ono aprobowane w piśmiennictwie (por. S. Zabłocki, Nowela k.p.k. z dnia 20 lipca 2000 r., Warszawa 2000, s. 218; W. Grzeszczyk, op. cit. s.23).

Uznając zatem za dopuszczalne w ogóle wznowienie, w oparciu o podstawy z art. 542 § 3 k.p.k., postępowania w przedmiocie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia należało rozważyć, czy tego rodzaju podstawa (w szczególności ta zasygnalizowana w piśmie samego skazanego) rzeczywiście in concreto zaistniała.

Nie ulega wątpliwości, że w postępowaniu wykonawczym skazany musi mieć obrońcę, jeżeli zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności (art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w.).

Jest oczywiste, że ta uzasadniona wątpliwość co do poczytalności skazanego może wystąpić dopiero w postępowaniu wykonawczym, niezależnie od tego, że jego stan psychiczny tempore criminis i w toku procesu nie budził zastrzeżeń. Niemniej jednak dopiero uzasadniona wątpliwość co do poczytalności skazanego skutkuje koniecznością posiadania przez niego obrońcy w postępowaniu wykonawczym. Sam fakt leczenia psychiatrycznego (tym bardziej, gdy jest ono krótkotrwałe, incydentalne) nie może jeszcze przesądzać o zaistnieniu uzasadnionej wątpliwości co do poczytalności skazanego w postepowaniu wykonawczym. Stwierdzenie czy taki stan rzeczywiście zaistniał wymaga rozważenia okoliczności danego przypadku, w tym przeanalizowania dostępnej dokumentacji lekarskiej, czy też dokonania oceny dotychczasowych zachowań i postaw skazanego, tak w oparciu o zebrane w samej sprawie dowody, jak i dokumenty zgromadzone przez służbę penitencjarną. Dokonując tego rodzaju oceny wobec skazanego Adama B. nie sposób jest uznać, by zaistniała w toku postępowania przed sądami obydwu instancji, uzasadniona wątpliwość co do stanu jego poczytalności. Faktem jest, że w okresie od 21 marca 2012 r. do 2 kwietnia 2012 r. przebywał on w szpitalu psychiatrycznym w C. z rozpoznaniem: zespół abstynencyjny w uzależnieniu od opiatów. Niemniej jednak z treści karty informacyjnej leczenia szpitalnego (którą skazany przedłożył na posiedzeniu Sądu Okręgowego w Z. w dniu 20 kwietnia 2012 r, a która nawet nie potwierdza próby samobójczej) w zakresie danych o przebiegu choroby oraz zaleceń dla pacjenta, bynajmniej nie wynika, by już ten pobyt skazanego na tym leczeniu determinował konieczność podjęcia przekonania o zaistnieniu wątpliwości co do jego poczytalności. Tym bardziej, gdy się zważy na:

- rodzaj choroby, która ten pobyt skazanego w szpitalu spowodowała i krótki okres jego tam pobytu;

- wypowiedzi samego skazanego na posiedzeniu Sądu w dniu 20 kwietnia 2012 r. dotyczące przyczyn jego pobytu w szpitalu;

- wypowiedzi kuratora obecnego na tym posiedzeniu z którym to skazany miał kontakt, a która nic w swoich zeznaniach nie wspominała, by miała wówczas wątpliwości co do jego stanu poczytalności, podobnie jak i przesłuchany przez Sąd na kolejnym posiedzeniu w dniu 9 maja 2012 r. terapeuta od uzależnień.

Brak jest zatem racjonalnych podstaw do stwierdzenia, że skazany w toku trwającego postępowania w przedmiocie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia był rzeczywiście dotknięty zaburzeniami psychicznymi, ograniczającymi jego zdolność do obrony w tym postępowaniu. Co więcej, dwie kolejne zaszłości w sposób przekonywujący temu przeczą.

Pierwsza to sposób w jaki sam skazany podejmował samodzielnie – w ramach obrony własnych interesów - czynności w tym postępowaniu i sporządzał pisma procesowe, świadczący o jego aktywności, orientacji i świadomości przysługujących mu uprawnień, a tym samym zdolności do skutecznego podjęcia tej obrony;

Druga to fakt, iż był w przeszłości kilkakrotnie karany i już przez to samo tym bardziej był zorientowany w przysługujących mu uprawnieniach procesowych, w tym także prawie do wyznaczenia mu obrońcy z urzędu, w przypadkach ustawą wskazanych, z którego jednak w ogóle nie skorzystał.

Mając wszystkie te okoliczności na względzie nie można przyjąć, że skazany podlegał obligatoryjnej obronie w toku toczącego się z jego udziałem postępowania w przedmiocie odwołania przedterminowego zwolnienia i nie posiadanie przez niego obrońcy stanowiło bezwzględną przyczynę odwoławczą (z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.), której obecne stwierdzenie winno skutkować wznowieniem z urzędu postępowania w tej jego sprawie, stosownie do treści art. 542 § 1 i 3 k.p.k".

1.4. Zagadnienia prawne

1.4.1. Zagadnienie prawne przedstawione przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego przekazane do rozstrzygnięcia pełnemu składowi Izby Karnej Sądu Najwyższego, I KZP 21/14

„Czy w postępowaniu kasacyjnym dopuszczalne jest uchylenie zaskarżonego orzeczenia wyłącznie w części, w jakiej nie zawiera ono rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego, którego zastosowanie było obligatoryjne?"

1.4.2. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Najwyższy, I KZP 7/15

„Czy umyślne pozbawienie wolności innej osoby może być uznane za zbrodnię przeciwko ludzkości, której karalność nie ulega przedawnieniu, nawet jeżeli nie realizuje znamion czynu zabronionego określonego w art. 118a § 2 pkt 2 k.k.?"

1.4.3. Zagadnienie prawne przedstawione przez Prokuratora Generalnego, I KZP 10/15

„Czy przepisy art. 6 ust. 1 i art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych - dalej "ustawy o grach hazardowych" (Dz. U. z 2015 poz. 612) w zakresie gier na automatach, ograniczające możliwość ich prowadzenia jedynie na podstawie udzielonej koncesji na prowadzenie kasyna, są przepisami technicznymi w rozumieniu art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. WE L 204 z 21.07.1998 r., ze zm.), a jeżeli tak to, czy wobec faktu nienotyfikowania tych przepisów Komisji Europejskiej, sądy karne w sprawach o przestępstwo skarbowe określone w art. 107 § 1 k.k.s. uprawnione są, w oparciu o art. 91 ust. 3 Konstytucji, do odmowy ich stosowania jako niezgodnych z prawem unijnym?"

1.4.4. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, I KZP 11/15

„Czy do przestępstw z art. 56 ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179 poz. 1485), w którym sprawca działa wyłącznie poza granicami Polski ma zastosowanie art. 113 kk?”

1.4.5. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, I KZP 12/15

„Czy dopuszczalnym w procesie karnym jest dowód z materiałów kontroli operacyjnej, o której mowa w art. 19 ust. 1 lub 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 ze zm.), objętej zgodą sądu wyrażoną w postanowieniu wydanym na podstawie art. 19 ust. 1 lub 3 ustawy o policji, po rozpoznaniu wniosku zastępcy Komendanta Głównego Policji?”

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

2.1.1. Wolność słowa; ograniczenia wolności słowa (K 28/13)

Przewidziana w kodeksie wykroczeń kara grzywny albo aresztu za demonstracyjne okazywanie w miejscach publicznych lekceważenia Narodowi Polskiemu, Rzeczypospolitej Polskiej lub jej konstytucyjnym organom jest zgodna z konstytucją – stwierdził Trybunał Konstytucyjny.

21 września 2015 r. o godz. 13:00 Trybunał Konstytucyjny rozpoznał wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczący ograniczenia wolności słowa.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 49 § 1 ustawy z 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń **jest zgodny** z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 konstytucji oraz z art. 10 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, art. 49 § 1 kodeksu wykroczeń (dalej - k.w.) jest konieczny dla zapewnienia należnego poszanowania Narodowi Polskiemu, Rzeczypospolitej Polskiej, a także jej konstytucyjnym organom, a więc podmiotom o najwyższym − z woli ustrojodawcy − konstytucyjnym znaczeniu. Służy to zachowaniu porządku publicznego, zapewniającego minimalny poziom uwzględniania interesu publicznego, w którym mieści się pozytywny stosunek do wymienionych w przepisie pod-

miotów, bo obniżanie ich prestiżu zmniejsza stopień identyfikacji obywateli z państwem i godzi w Rzeczypospolitą Polską – dobro wspólne wszystkich obywateli.

W ocenie Trybunału, ustalenie znaczenia użytych przez ustawodawcę pojęć, podobnie jak odróżnienie i ocena prawna określonych zachowań (jako niekaralnych, albo jako wykroczeń czy przestępstw) jest możliwa i nie nastręcza poważniejszych trudności. W polszczyźnie „lekceważenie" oznacza uzewnętrznianie braku szacunku dla określonego podmiotu, albo też pogardliwe jego traktowanie, „demonstracyjność" sprowadza się do manifestacyjności, ostentacyjności zachowania, zaś „miejsce publiczne" to miejsce, do którego nieograniczony dostęp ma nieokreślona liczba ludzi (również za okazaniem biletu czy karty wstępu). Trybunał wywiódł stąd, że nie stanowi wykroczenia nawet bardzo ostentacyjne okazanie lekceważenia określonym podmiotom w zaciszu domowym, ani też okazanie lekceważenia, choćby w ogólnodostępnym parku, w sposób dyskretny − przykładowo w rozmowie grupki znajomych.

Trybunał potwierdził, że postanowienia konstytucji i przepisy konwencji zapewniają wolność wyrażania poglądów, nie tylko tych uważanych za nierażące albo obojętne, lecz także tych obraźliwych, szokujących lub wprowadzających niepokój w państwie albo w jakiejś części społeczeństwa, w tym wyrażanych w sposób emocjonalny, czasem trudny do przyjęcia dla innych. Niemniej jednak, zadaniem ustawodawcy jest stworzenie ładu prawnego umożliwiającego względnie spokojną koegzystencję jednostek różniących się pomiędzy sobą.

Na karalność demonstracyjnego okazywania w miejscach publicznych lekceważenia określonym podmiotom, trzeba patrzyć z perspektywy „debaty publicznej" − dyskusji na temat spraw publicznych, mającej na celu ocenę istniejącego w danej kwestii stanu rzeczy i dążenie do jego utrzymania, jeśli jest dobry, albo do jego zmiany, jeśli jest uznawany za zły. Częścią debaty publicznej jest krytyka istniejącego stanu rzeczy, ale poglądy wyrażane w jej toku powinny cechować się rzeczowością − argumenty powinny odnosić się do cech ocenianych podmiotów albo do ich działalności, a prawdziwość albo fałszywość ewentualnych zarzutów powinna być możliwa do zweryfikowania. Tymczasem okazywanie lekceważenia, za pomocą obraźliwych lub poniżających sformułowań (często zastępujących autentyczną debatę publiczną argumentami ad personam, czy językiem marginesu społecznego), niepodlegających kwalifikacji w kategoriach prawdy i fałszu, nie stanowi oceny funkcjonowania określonych podmiotów ani nie jest krytykowaniem ich cech czy działalności (zwłaszcza, że ani Naród Polski, ani Rzeczpospolita Polska nie podejmują − same w sobie − w sferze publicznej konkretnych działań, które mogłyby stać się tematami publicznej debaty). Dlatego demonstracyjne okazywanie im w miejscach publicznych lekceważenia nie mieści się w granicach debaty publicznej i nie służy prezentowaniu twierdzeń ją wzbogacających, a jest jedynie uzewnętrznieniem negatywnych uczuć, żywionych wobec wartości konstytucyjnych najwyższej rangi. Celem regulacji jest więc przeciwdziałanie zastępowaniu w debacie publicznej argumentów merytorycznych, wypowiedziami lekceważącymi. Penalizacja lekceważenia, okazywanego pod pozorem „krytyki" i z powołaniem się na wolność słowa, nie wpływa hamująco na ewentualną rzeczową krytykę podmiotów wymienionych w przepisie, a debata publiczna na ich temat może się toczyć w sposób cywilizowany i kulturalny, bez jakiejkolwiek szkody dla praw i wolności człowieka i obywatela.

Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 49 § 1 k.w. nieznacznie ogranicza wolność słowa, eliminując tylko przejawy jej nadużywania w miejscach publicznych i to jedynie w odniesieniu do podmiotów najistotniejszych z konstytucyjnego punktu widzenia. Nie krępuje jednak owej wolności w sposób uniemożliwiający wydawanie ocen, ferowanie opinii, czy wręcz krytykę owych podmiotów, a zatem nie tłumi debaty publicznej, która może i powinna toczyć się w sposób wolny od demonstracyjnie okazywanego w miejscach publicznych lekceważenia. Zdaniem TK, istota wolności słowa nie została naruszona, a wprowadzone ograniczenie, uzasadnione przesłanką porządku publicznego, nie narusza zasady proporcjonalności.

TK zwrócił uwagę, że ustawodawca przewidział kary w kodeksie karnym za czyny o większej wadze (znieważenie), natomiast czyny o mniejszym ciężarze gatunkowym karze jako wykroczenia, również różnicując stopień represji: od mandatu, przez grzywnę wymierzaną przez sąd, aż po areszt, przy czym prawdopodobieństwo wymierzenia tej ostatniej kary jest marginalne (w każdym razie Trybunał nie zna takiego przypadku).

2.1.2. Kodeks karny; wyrok łączny; zasada sprawiedliwości i rzetelności proceduralnej (P 37/14)

W świetle wymogów art. 45 konstytucji konieczne jest zagwarantowanie sądowi swobody orzeczniczej przy podejmowaniu decyzji procesowych o pozbawieniu człowieka wolności. Zakwestionowany art. 89 § 1 kodeksu karnego takiej gwarancji nie dawał. Jego zastosowanie skutkować bowiem

mogło dolegliwym pozbawieniem wolności o charakterze bezwzględnym bez merytorycznej decyzji sądu w tym zakresie – stwierdził Trybunał Konstytucyjny.

22 września 2015 r. o godz. 9:00 Trybunał Konstytucyjny rozpoznał pytanie prawne Sądu Okręgowego w Krakowie Wydział IV Karny Odwoławczy dotyczące wyroku łącznego w kodeksie karnym (zasada sprawiedliwości i rzetelności proceduralnej).

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 89 § 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r., w zakresie, w jakim pomija możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej w wypadku orzekania przez sąd o łączeniu warunkowo zawieszonej – na podstawie art. 343 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r. – kary pozbawienia wolności w wymiarze wyższym niż 2 lata z karą pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, **jest niezgodny** z art. 45 ust. 1 konstytucji.

Ponadto Trybunał Konstytucyjny postanowił umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie.

Przedmiotem kontroli Trybunału był art. 89 § 1 kodeksu karnego w wersji obowiązującej do 30 czerwca 2015 r. Przepis ten stanowił, że w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania sąd może w wyroku łącznym warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 k.k.

Zakwestionowany art. 89 § 1 k.k. regulował szczególną sytuację orzekania o karze łącznej w przypadku zbiegu skazania za przestępstwa na kary z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia. Na jego podstawie, w przypadku łączenia kar z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego zawieszenia, z których jedna była określona w wymiarze przekraczającym dwa lata pozbawienia wolności, sąd w wyroku łącznym wymierzał karę o charakterze bezwzględnym – nie był uprawniony w takiej sytuacji do zawieszenia wykonania kary łącznej. Przepis ten nie dawał zatem podstaw do zawieszenia kary łącznej, jeżeli jedna z podlegających łączeniu kar pozbawienia wolności została wymierzona w wymiarze przekraczającym dwa lata i równocześnie zawieszona na podstawie art. 343 kodeksu postępowania karnego w związku z pozytywnym rozpatrzeniem wniosku prokuratora o wydanie wyroku i orzeczeniem uzgodnionych z oskarżonym kar bez przeprowadzenia rozprawy.

Dla rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przed Trybunałem kluczowe było pytanie, czy rozwiązanie przyjęte w art. 89 § 1 k.k. prowadzić może do naruszenia prawa do sądu w związku z pozbawieniem sądu możliwości orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jeżeli jedna z łączonych kar została orzeczona w wymiarze wyższym niż dwa lata.

Trybunał po raz kolejny powtórzył (por. P 11/08 oraz SK 9/10), że konieczne jest zagwarantowanie sądowi – w świetle wymogów art. 45 konstytucji – swobody orzeczniczej przy podejmowaniu decyzji procesowych o pozbawieniu człowieka wolności. Według TK, art. 89 § 1 k.k. takiej gwarancji nie dawał. Jego zastosowanie skutkować bowiem mogło dolegliwym pozbawieniem wolności o charakterze bezwzględnym bez merytorycznej decyzji sądu w tym zakresie. Zdaniem TK, taki stan jest konstytucyjnie nie do zaakceptowania. **Kara pozbawienia wolności (w wymiarze bezwzględnym) jest – ze względu na znacznie głębszą ingerencję w sferę wolności osobistej – konstytucyjnie inną rodzajowo karą niż kara pozbawienia wolności, której wykonanie jest warunkowo zawieszone. Dlatego sąd orzekając o karze łącznej ma mieć możliwość merytorycznego zbadania, czy konieczne jest zastosowanie owej surowszej rodzajowo kary.**

Trybunał uznał, że **sąd karny, który orzeka o karze łącznej na podstawie art. 89 § 1 k.k. sprawuje wymiar sprawiedliwości. Orzeka bowiem o pozbawieniu jednej z najbardziej podstawowych wolności – wolności osobistej. Taka decyzja nie ma charakteru technicznego i tym samym sąd nie może być pozbawiony prawa do merytorycznej oceny zawisłej przed nim sprawy. Tymczasem zakwestionowany przepis do takiej sytuacji mógł właśnie prowadzić.** Stanowiło to sprzeczną z art. 45 ust. 1 konstytucji ingerencję ustawodawcy w niezależność sądu orzekającego o karze łącznej.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, art. 2 konstytucji i wywodzona z niego przez sąd pytający zasada zaufania obywateli do państwa nie był adekwatnym wzorcem kontroli konstytucyjności w rozpatrywanej sprawie. Sąd pytający pomimo podniesienia zarzutu braku uregulowania w art. 343 § 2 pkt 2 i § 5-6 k.p.k. procedury nakazującej całościowe poinformowanie oskarżonego o skutkach prawnych wniosku o poddanie się karze bez rozprawy, nie zakwestionował formalnie konstytucyjności tych przepisów. Ewentualne zaś naruszenie zasady zaufania obywateli do państwa wynikać może z nich, a nie z art. 89 § 1 kodeksu karnego. Przepis ten ustanawia jedynie regułę rządzącą łączeniem kar pozbawienia wolności z warunkowym zawie-

szeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania. Nieadekwatne było zatem kontrolowanie jego zgodności z zasadą zaufania obywateli do państwa.

Wyrok Trybunału rozstrzygnął wyłącznie o konstytucyjności art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r. Trybunał dostrzegł, że ustawa z 20 lutego 2015 r. nowelizująca kodeks karny niesie ze sobą kompleksowe zmiany w polskim prawie karnym. Wyrok nie zawiera oceny wprowadzonych zmian. Nie należy więc wyciągać z niego wniosków co do konstytucyjności art. 89 k.k. w wersji obowiązującej po 1 lipca 2015 r. oraz innych nowych przepisów regulujących zasady wymierzania kary łącznej.

2.1.3. Sankcja za uchylenie się przez właściciela lub posiadacza pojazdu od obowiązku wskazania, komu powierzył on ten pojazd do kierowania lub używania w czasie, w którym urządzenie rejestrujące ujawniło wykroczenie popełnione przez kierującego tym pojazdem (K 3/13)

Kwestionowane przepisy nie naruszają wolności od samo-obwinienia. W polskim porządku prawnym nie jest dopuszczalne domniemanie, że właściciel (posiadacz) pojazdu, który nie wskazał, komu powierzył pojazd do kierowania (używania), jest sprawcą wykroczenia polegającego np. na przekroczeniu dopuszczalnej prędkości – stwierdził Trybunał Konstytucyjny.

30 września 2015 r. o godz. 9:00 Trybunał Konstytucyjny rozpoznał w pełnym składzie wniosek Prokuratora Generalnego dotyczący sankcji za uchylenie się przez właściciela lub posiadacza pojazdu od obowiązku wskazania, komu powierzył on ten pojazd do kierowania lub używania w czasie, w którym urządzenie rejestrujące ujawniło wykroczenie popełnione przez kierującego tym pojazdem.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że:

1. art. 96 § 3 w związku z art. 92 § 1, art. 92a i art. 88 ustawy z 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń w związku z art. 78 ust. 4 ustawy z 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym w związku z art. 41 § 1 ustawy z 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz w związku z art. 183 § 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim – po ujawnieniu przy użyciu rejestrującego urządzenia technicznego przekroczenia przez niezidentyfikowanego kierującego pojazdem dopuszczalnej prędkości, niezastosowania się przez takiego kierującego do znaku lub sygnału drogowego bądź prowadzenia nieoświetlonego pojazdu – przewidują ciążący na właścicielu lub posiadaczu tego pojazdu obowiązek wskazania, na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, pod rygorem odpowiedzialności wykroczeniowej, bez możliwości uchylenia się od tego obowiązku w razie powierzenia pojazdu osobie najbliższej, kiedy ta dopuściła się wykroczenia, **są zgodne** z:

a) art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i art. 2 konstytucji,

b) art. 42 ust. 3 w związku z art. 32 ust. 1 i art. 2 konstytucji,

c) art. 47 w związku z art. 18, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 71 ust. 1 i art. 2 konstytucji;

2. art. 97 ustawy – Kodeks wykroczeń **jest zgodny** z art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 konstytucji.

Ponadto Trybunał Konstytucyjny postanowił umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Zdanie odrębne do wyroku zgłosili sędziowie TK: Wojciech Hermeliński (do pkt 1 sentencji) oraz Andrzej Wróbel i Marek Zubik.

Prokurator Generalny zarzut niekonstytucyjności art. 38 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia uzasadnił tym, że „służby nie udostępniają właścicielom ani posiadaczom pojaz-

dów, wobec których prowadzą czynności wyjaśniające, zdjęć wykonywanych przez urządzenia rejestrujące w momencie ujawnienia wykroczenia drogowego".

Było to stwierdzenie faktu określonego stosowania prawa, nie poparte dowodami. Nie spełniało zatem warunku dla wniosku o kontrolę konstytucyjności prawa. Na wnioskodawcy ciąży obowiązek uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności kwestionowanych przepisów, co wyznacza rozkład ciężaru dowodu w procedurze kontroli norm przed Trybunałem. Dopóki podmiot inicjujący kontrolę konstytucyjności nie powoła konkretnych i przekonujących argumentów prawnych na rzecz swojej tezy, dopóty Trybunał uznawać będzie kontrolowane przepisy za konstytucyjne. Trybunał orzekając, jest związany granicami wniosku, pytania prawnego lub skargi. Nie może zatem samodzielnie określać przedmiotu kontroli, jak i zastąpić podmiot inicjujący kontrolę w obowiązku uzasadnienia postawionego zarzutu niezgodności z konstytucją.

Nie sposób też racjonalnie w jakikolwiek sposób rozstrzygać o ograniczeniu zasady domniemania niewinności wyrażonej w art. 42 ust. 3 konstytucji, bo albo nie przyjmuje się, że zasada ta jest niepodlegającą ograniczeniom regułą traktowania przez organ procesowy obwinionego o wykroczenie (czy oskarżonego o przestępstwo) albo nie przyjmuje się takiego domniemania. Trzeciej możliwości nie ma. Nie jest bowiem możliwe pojęciowo, aby komuś przysługiwało ograniczone domniemanie niewinności. Ustawodawca naruszyłby zasadę domniemania niewinności, gdyby stanowione przez niego prawo pozwalało na uznanie za winnego sprawcy określonego czynu zabronionego zanim jego wina zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu. Z tego względu art. 31 ust. 3 konstytucji, jak domagał się wnioskodawca, nie ma w ogóle zastosowania do art. 42 ust. 3 konstytucji. Nie jest tu bowiem możliwe jakiekolwiek ograniczenie a zatem i stosowanie testu proporcjonalności ingerencji – tu: w bezwyjątkowo przysługującą obwinionemu o wykroczenie konstytucyjną ochronę z ust. 3 art. 42 konstytucji, na podstawie którego każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu. Z tych przyczyn Trybunał postanowił umorzyć postępowanie w zakresie kontroli kwestionowanych przepisów ustaw z art. 32 ust. 2 konstytucji oraz z art. 31 ust. 3 konstytucji jako przepisu związkowego z art. 42 ust. 3 konstytucji.

W postępowaniu wykroczeniowym, w tym w stanowiącym jego szczególną formą postępowaniu mandatowym, gwarantowane jest zarówno prawo do obrony, jak i nie podlegające limitowaniu domniemanie niewinności. Kwestionowane przez Prokuratora Generalnego przepisy ani nie wyłączają wskazanych przepisów gwarancyjnych, ani też ich nie modyfikują. Ustawodawca gwarantuje zatem w postępowaniu wykroczeniowym zarówno prawo do obrony, jak i zasadę domniemania niewinności.

Kwestionowane przepisy nie naruszają wolności od samo-obwinienia. W polskim porządku prawnym nie jest dopuszczalne domniemanie, że właściciel (posiadacz) pojazdu, który nie wskazał, komu powierzył pojazd do kierowania (używania), jest sprawcą wykroczenia polegającego np. na przekroczeniu dopuszczalnej prędkości.

Jeżeli właściciel (posiadacz) pojazdu odmawia wskazania komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, to właściwe organy nie są zwolnione od obowiązku dochodzenia kto faktycznie prowadził pojazd i popełnił określone wykroczenie drogowe utrwalone przez urządzenie rejestrujące.

Powołując się na wyrok w sprawie P 27/13, Trybunał przypomniał, że jeżeli wykroczenie drogowe zostanie utrwalone za pomocą urządzenia rejestrującego (fotoradaru), to ukaranie sprawcy mandatem karnym dopuszczalne jest jedynie wówczas, gdy nie ma wątpliwości co do jego tożsamości. Jeżeli organ nie ma wątpliwości, kto jest sprawcą wykroczenia drogowego, to nie może jednocześnie podejmować czynności zmierzających w kierunku ujawnienia innego sprawcy tego wykroczenia, żądając od właściciela (posiadacza) pojazdu wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania (używania) w oznaczonym czasie. Z drugiej strony, jeżeli organ ma wątpliwości co do tego, czy sprawcą wykroczenia przekroczenia dopuszczalnej prędkości jest właściciel (posiadacz) pojazdu, to nie może go ukarać mandatem karnym za to wykroczenie, ale może żądać wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania (używania) w oznaczonym czasie.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że sankcja przewidziana w art. 96 § 3 k.w. nie jest nadmiernie restrykcyjna. Wykroczenie określone w art. 96 § 3 k.w. zagrożone jest wyłącznie karą grzywny, która może wynosić – zgodnie z art. 24 § 1 k.w. – od 20 do 5000 zł. Ustawodawca, spośród wielu możliwych sposobów sankcjonowania, wybrał zatem taki, który jest umiarkowany i proporcjonalny do celu. Po pierwsze, ustawodawca wprowadził odpowiedzialność wykroczeniową, nie zaś karną. Po drugie, w ramach wprowadzonej odpowiedzialności wykroczeniowej, sięgnął wyłącznie do kary grzywny, rezygnując przy tym z surowszych kar za wykroczenia, jakimi są areszt i ograniczenie wolności.

W kwestionowanych przepisach chodzi o, zabezpieczony sankcją za wykroczenie, obowiązek wskazania, komu właściciel posiadacz powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, a nie o obowiązek zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa czy tym bardziej wykroczenia. Innymi słowy, kwestionowane przepisy statuują obowiązek wskazania okoliczności faktycznej. Wskazanie komu został powierzony pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie nie przesądza o ewentualnej odpowiedzialności osoby wskazanej za wykroczenie drogowe utrwalone przez urządzenie rejestrujące (fotoradar).

W innej sytuacji prawnej jest ten, kto ma obowiązek wskazać komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, a w innej zobowiązany do zawiadomienia o popełnieniu wykroczenia.

Obowiązek statuowany w art. 78 ust. 4 prawa o ruchu drogowym (dalej: p.r.d.) nie polega na wskazaniu sprawcy wykroczenia, ale osoby, której właściciel lub posiadacz pojazd powierzył do kierowania lub używania w oznaczonym czasie.

Informacja o powierzeniu pojazdu osobie najbliższej nie jest tożsama z informacją o tym, kto pojazd prowadził lub używał w chwili popełnienia wykroczenia drogowego utrwalonego przez urządzenie rejestrujące (fotoradar).

Właściciel (posiadacz) pojazdu wezwany do wskazania kierującego pojazdem ma de facto sześć możliwości: 1) wskazać siebie; 2) przedstawić dowód, że nie jest ani właścicielem, ani posiadaczem pojazdu; 3) wskazać kto kierował lub używał pojazd; 4) nie wskazać komu powierzył pojazd do kierowania lub używania; 5) przedstawić dowód, że pojazd był użyty wbrew jego woli i wiedzy przez nieznaną osobę, czemu nie mógł zapobiec; 6) przedstawić dowód, że jego odpowiedzialność za wykroczenie wyłączyło działanie w stanie wyższej konieczności.

Wskazanie przez właściciela lub posiadacza pojazdu, na żądanie uprawnionego organu, że powierzył on ten pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie osobie najbliższej, w żadnym razie nie przesądza jeszcze o odpowiedzialności tej osoby za wykroczenie drogowe utrwalone przez urządzenie rejestrujące (fotoradar). W praktyce osoba najbliższa, po powierzeniu jej pojazdu przez właściciela lub posiadacza, wcale nie musi go prowadzić czy używać. Mogą też wystąpić wskazane wyżej okoliczności, które – mimo faktycznego naruszenia przez osobę najbliższą przepisów ruchu drogowego – nie pozwolą na przypisanie jej winy.

Kwestionowany przez Prokuratora Generalnego art. 97 kodeksu wykroczeń jest przepisem blankietowym częściowym, odsyłającym do prawa o ruchu drogowym lub rozporządzeń wydanych na jego podstawie. Przepis ten stanowi, że „uczestnik ruchu lub inna osoba znajdująca się na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu, a także właściciel lub posiadacz pojazdu, który wykracza przeciwko innym przepisom ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym lub przepisom wydanym na jej podstawie podlega karze grzywny do 3.000 złotych albo karze nagany”.

Kwestionowany art. 97 k.w. zawiera niepełny opis czynu zabronionego. Ustawodawca określił w nim podmiot stypizowanego tam czynu zabronionego oraz zabronione zachowanie, które polega na wykroczeniu przeciwko innym przepisom prawa o ruchu drogowym lub przepisom wydanym na jego podstawie. Ponadto przepis ten zawiera wskazówki co do tego, jakie zachowanie jest zabronione. Ustawodawca postanowił, że zachowanie zabronione musi przybrać postać wykroczenia, i to wykroczenia tylko przeciwko określonym przepisom, jakimi są inne przepisy p.r.d. oraz przepisy wydane na podstawie tej ustawy.

W opinii Trybunału, ograniczony i wyraźnie oznaczony katalog źródeł uzupełniających treść art. 97 k.w. sprowadza się do źródeł prawa obowiązującego powszechnie.

Użycie w art. 97 k.w. konstrukcji przepisu blankietowego jest konstytucyjnie uzasadnione, także tym, że problematyka bezpieczeństwa i porządku w komunikacji jest rozległa, regulowana w prawie o ruchu drogowym i w rozporządzeniach wydanych na jego podstawie. Alternatywą dla posłużenia się w art. 97 k.w. blankietem częściowym byłoby zamieszczenie w kodeksie wykroczeń ponad stu dodatkowych przepisów, w których zostałyby stypizowane wykroczenia, polegające na naruszeniu poszczególnych przepisów tego prawa i stosownych rozporządzeń. Tak daleko idące rozbudowanie całego rozdziału XI kodeksu wykroczeń – grupującego wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji – spowodowałoby po pierwsze utratę jego przejrzystości i czytelności, co utrudniłoby poruszanie się po jego przepisach milionom adresatów – kierowców; a po drugie, doprowadziłoby do nadmiernej kazuistyki przepisów kodeksu wykroczeń, co stałoby w sprzeczności z abstrakcyjnym charakterem zawartych w nich norm prawnych.

Przesądza to, że częściowa blankietowość art. 97 k.w. mieści się w granicach konstytucyjnego wymogu obliczalności i przewidywalności skutków prawnych działań podmiotu tego wykroczenia.

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

2.2.1. Zasady pobierania od oskarżonego materiału biologicznego do badań genetycznych (SK 28/15)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 74 § 2 pkt. 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego z art. 41 ust. 1, art. 47 i art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 oraz z art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, jak również z art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 roku, zmienianej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2.

2.2.2. Skarga na przewlekłość postępowania (SK 27/15)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w związku z art. 459 kodeksu postępowania karnego z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

2.2.3. Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 22/15)

Sprawa połączona z SK 21/15, SK 22/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą SK 20/15)

2.2.4. Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 21/15)

Sprawa połączona z SK 20/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnatura SK 20/15).

2.2.5. Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 20/15)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności:

1. art. 14 ust. 1 oraz, w zakresie, w jakim dotyczy on urządzania gier na automatach poza kasynami gry, art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych w związku z art. 2 ust. 3, 4 i 5 oraz art. 3 tej ustawy, a także, w zakresie, w jakim sankcjonuje on urządzanie gier na automatach z naruszeniem powyższych przepisów, art. 107 § 1 ustawy z dnia 10 września 1999 roku – Kodeks karny skarbowy w związku z art. 6 § 2 oraz art. 53 § 35 tego kodeksu, z art. 42 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP, a także z art. 22, art. 30 oraz art. 31 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 2, art. 7, art. 9, art. 20, art. 31 ust. 3 zdanie pierwsze, art. 88 ust. 1 i 2, art. 90 ust. 1 oraz art. 91 ust. 3 Konstytucji, w związku z § 2 pkt 5 lit. d, § 4 ust. 1, § 8 ust. 1, 2 i 3, § 9, § 10 ust. 1 oraz § 13a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych oraz w związku z art. 1 pkt 11 i art. 8 ust. 1 dyrektywy nr 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku ustanawiającej procedurę udzielania informacji w zakresie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego,

2. art. 30 § 5 zdanie pierwsze ustawy z dnia 10 września 1999 roku – Kodeks karny skarbowy w związku z art. 53 § 35 i 35a tego kodeksu z art. 42 ust. 1, art. 46 oraz art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji.

2.2.6. Zasady sporządzenia kasacji od orzeczenia sądu drugiej instancji (SK 2/15)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności przepisu art. 526 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego naruszającą prawo skarżącego do sądu z art. 2 oraz 45 ust. 1 Konstytucji RP.

2.2.7. Podstawy do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu (SK 1/15)

Sprawa połączona z SK 41/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą SK 41/14).

2.2.8. Zasady rozpatrywania wniosku sędziego o przeniesienie na inne stanowisko służbowe (SK 30/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 75 § 1, 3 i 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku – Prawo o ustroju sądów powszechnych z art. 45 ust. 1, art. 78 i art. 176 ust. 1, a także z art. 31 ust. 1 i 3, art. 47, art. 52 ust. 1, art. 65 ust. 1 i art. 75 Konstytucji RP.

2.2.9. Zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu; wysokość stawki za sporządzenie opinii (SK 25/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. w związku z art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku - Prawo o adwokaturze i § 14 ust. 4 pkt 2 oraz § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu z: a) art. 64. ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP; b) art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP..

2.2.10. Opłaty w sprawach karnych; koszty postępowania (SK 14/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 636 § 3 w zw. z art. 636 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego i art. 632 pkt 1 w związku z art. 640 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 2

Konstytucji RP.

2.2.11. Prawo do sądu; pozbawienie skarżącego prawa do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zapobiegawczego - umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (SK 13/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 22 §1 w związku z art. 204 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny wykonawczy w zakresie w jakim przepis ten pozbawia skarżącego prawa udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zapobiegawczego z art. 94 §1 k.k., w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, tj. zasadą prawa do sądu, w tym składającym się na jej treść uprawnieniem do korzystania z rzetelnej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności poprzez zapewnienie skarżącemu wysłuchania i osobistego udziału w czynnościach sądowego postępowania wykonawczego.

2.2.12. Nieważność orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego; odpowiedzialność Skarbu Państwa (SK 12/14)

Sprawa połączona.

2.2.13. Zasady opodatkowania gier hazardowych (SK 3/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności rt. 139 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych z art. 2 w związku z art. 20, art. 21, art. 22, art. 31, art. 64 ust. 1 i 3, art. 84 oraz z art. 217 Konstytucji RP.

2.2.14. Znowelizowane przepisy Kodeksu postępowania karnego (K 23/15)

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności:

1) art. 311 § 3 i § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego, w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 90 ustawy z dnia 27 września 2013 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, z wywodzoną z art. 2 Konstytucji RP zasadą poprawnej legislacji; 2) art. 552a § 1 ustawy – Kodeks postępowania karnego, dodanego przez art. 1 pkt 192 ustawy z dnia 27 września 2013 roku, powołanej w punkcie 1, w związku z art. 59a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny, dodanym przez art. 12 pkt 1 ustawy z dnia 27 września 2013 roku, powołanej w punkcie 1, w brzmieniu nadanym przez art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, w zakresie, w jakim nakłada na Skarb Państwa obowiązek odszkodowawczy z tytułu wykonywania środków przymusu w sprawie, w której umorzono postępowanie na podstawie art. 59a Kodeksu karnego wtedy, gdy podlegająca kompensacji szkoda lub krzywda nie wynikały z niezgodnego z prawem działania lub zaniechania organu prowadzącego postępowanie, z art. 216 i art. 220 w związku z art. 1 i art. 2 Konstytucji RP.

2.2.15. Oskarżyciel posiłkowy - uprawnienia (K 12/15)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 56 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego, w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 tego Kodeksu i odnoszącego się do oskarżyciela posiłkowego - z art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

2.2.16. Bezpieczeństwo imprez masowych; zakaz klubowy (K 47/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 14 ust. 1, la i ust. 5 ustawy z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych – z art. 2 w związku z art. 87 ust. 1 i z art. 73 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

2.2.17. Stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie (K 45/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 10 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń – w zakresie, w jakim przepis ten dopuszcza stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie - z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

2.2.18. Przepisy regulujące przeszukanie osób, dokonywanie kontroli osobistej oraz przeszukanie pojazdów przez funkcjonariuszy publicznych (K 17/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności:

1. art. 219 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim przewiduje przeszukanie osoby, nie określając równocześnie granic tego przeszukania z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
2. art. 44 § 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w zakresie, w jakim przewiduje przeszukanie osoby, nie określając równocześnie granic tego przeszukania z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
3. art. 29 ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzieleniu ochrony cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie, w jakim przewiduje przeprowadzenie kontroli osobistej, nie określając równocześnie jej granic z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
4. a) art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;
b) art. 15 ust. 7 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
5. a) art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;
b) art. 11 ust. 2a lit. a ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
6. a) art. 11a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o kontroli skarbowej z art. 50 Konstytucji RP;
b) art. 11c ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o kontroli skarbowej z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
7. a) art. 12 ust. 1 pkt 3a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
b) art. 20 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP;
8. art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 marca 2001 roku o Biurze Ochrony Rządu z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
9. a) art. 17 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;
b) art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
10. a) art. 23 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 24 maja 2002 roku o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;
b) art. 23 ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2002 roku o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

11. art. 44 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
12. a) art. 14 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;
b) art. 14 ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
13. a) art. 32 ust. 1 pkt 4 i art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
b) art. 32 ust. 1 pkt 9 oraz art. 46 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej z art. 50 oraz z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
14. a) art. 23 pkt 4 lit. d ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 roku o rybactwie śródlądowym z art. 50 Konstytucji RP;
b) art. 23a ust. 8 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 roku o rybactwie śródlądowym z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
15. a) art. 47 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach z art. 50 Konstytucji RP;
b) art. 47ust. 3b ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
16. a) art. 39 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1995 roku – Prawo łowieckie z art. 50 Konstytucji RP;
b) art. 39 ust. 10 ustawy z dnia 13 października 1995 roku – Prawo łowieckie z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
17. a) § 16 ust. 1 pkt 2, ust. 2-5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 roku w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
b) § 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 roku w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów z art. 50 Konstytucji RP;
18. a) § 5 ust. 1-4, 6 i 7 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 grudnia 2006 roku w sprawie kontroli granicznej dokonywanej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
b) § 6 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 grudnia 2006 roku w sprawie kontroli granicznej dokonywanej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej z art. 50 Konstytucji RP;
19. § 10 ust. 1 pkt 2, ust. 3-6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2009 roku w sprawie zakresu i sposobu wykonywania przez strażników gminnych (miejskich) niektórych czynności z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
20. a) § 9 i § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2002 roku w sprawie szczegółowego trybu wykonywania czynności przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu oraz korzystania przez nich z pomocy innych podmiotów z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
b) § 11 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2002 roku w sprawie szczegółowego trybu wykonywania czynności przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu oraz korzystania przez nich z pomocy innych podmiotów z art. 50 Konstytucji RP;
21. a) § 19-21 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania niektórych uprawnień przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
b) § 22 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowego wykonywania niektórych uprawnień przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej z art. 50 Konstytucji RP;
22. a) § 29 ust. 1-3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 2005 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
b) § 30 i § 31 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 2005 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z art. 50 Konstytucji RP;
23. a) § 29 ust. 1-3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2006 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz obserwowania i rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
b) § 30 i § 31 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2006 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz obserwowania i rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego z art. 50 Konstytucji RP;

24. a) § 8-10 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 roku w sprawie warunków użycia urządzeń technicznych i psów służbowych podczas kontroli oraz sposobu przeprowadzania przeszukania osoby i rewizji bagażu podróżnego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP; b) § 11 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 roku w sprawie warunków użycia urządzeń technicznych i psów służbowych podczas kontroli oraz sposobu przeprowadzania przeszukania osoby i rewizji bagażu podróżnego z art. 50 Konstytucji RP;
25. § 16 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 8 lipca 2011 roku w sprawie warunków, sposobu i szczegółowego trybu wykonywania niektórych czynności przez inspektorów i pracowników kontroli skarbowej, sposobu i trybu współpracy z Policją w zakresie wykonywanych czynności oraz wzorów dokumentów stosowanych w sprawach zatrzymania osoby i kontroli rodzaju paliwa używanego do napędu pojazdu mechanicznego z art. 50 Konstytucji RP.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.19. Odpowiedzialność za wykroczenie; znikoma społecznie szkodliwość czynu (K 13/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń, w zakresie, w jakim przepis ten pomija przesłankę znikomej społecznej szkodliwości czynu jako wyłączającej odpowiedzialność za wykroczenie – z art. 45 ust. 1 i z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.20. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 11/14)

Sprawa połączona z K 6/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą K 6/14).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.21. Utrata członkostwa w Polskim Związku Łowieckim; postępowanie dyscyplinarne (K 10/14)

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności art. 2 oraz art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o zmianie ustawy – Prawo łowieckie, jak również art. 3 tej ustawy w zakresie, w jakim dotyczy spraw utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim na skutek łowieckiego postępowania dyscyplinarnego, z art. 42 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.22. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 6/14)

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o zbadanie zgodności

1) art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 roku o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób – z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP,

2) art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 roku o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób - z art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP,

3) art. 11 i art. 14 ust. ustawy z dnia 22 listopada 2013 roku o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób – z art. 2 i art. 41 ust. 1 Konstytucji RP.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.23. Postępowanie karne; zasady udziału podejrzanego (oskarżonego) lub jego obrońcy w posiedzeniu sądu (K 5/14)

Rzeczni Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 464 § 1 i 2 w zw. z art. 96 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego – w zakresie w jakim nie gwarantuje podejrzanemu/oskarżonemu lub jego obrońcy prawa do wzięcia udziału w posiedzeniu sądu rozpatrującego zażalenie na postanowienie dotyczące stosowania wobec niego innych niż zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie środków przymusu - z art. 42 ust. 2, z art. 45 ust. 1, z art. 2 i z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.24. Zakres immunitetu parlamentarnego (K 2/14)

Rzeczni Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora w części zawierającej wyrazy "a także inną działalność związaną nieodłącznie ze sprawowaniem mandatu" z art. 105 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 47 oraz z art. 2 Konstytucji RP, a także z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.25. Zakaz ujawniania danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe (P 119/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny

Pytanie prawne czy art. 13 ust. 2 w związku z art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 roku – Prawo prasowe jest zgodny z art. 54 ust. 1 Konstytucji RP.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.26. Postępowanie karne; odmienne traktowanie współsprawców tego samego czynu (P 113/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach Wydział IV Karny

Pytanie prawne czy art. 119 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń w brzmieniu obowiązującym od dnia 9 listopada 2013 roku wprowadzonym ustawą z dnia 27 września 2013 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, w zakresie w jakim nie odnosi on wartości skradzionej rzeczy tj. 1/4 minimalnego wynagrodzenia do czasu popełnienia czynu jest zgodny:
- z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim narusza zaufanie obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz niedziałanie prawa wstecz,
- z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie, w jakim powoduje odmienne traktowanie współsprawców tego samego czynu w zależności od zmian przepisów blankietowych ogłaszanych po dacie wydania prawomocnego wyroku,
- z art. 42 ust 1 w związku z art. 175 Konstytucji RP w zakresie, w jakim odrywa ocenę czynu i wymiar kary od daty jego popełnienia, prowadząc do zmian w drodze postanowień prawomocnych wyroków sądowych w zależności od zmian przepisów blankietowych wydawanych przez organy władzy wykonawczej, jak i etapu wykonywania kar, w tym uzależniając ostateczny wymiar kary od podlegającej zmianie kolejności wykonywania kar, jak wydawanych później wyroków łącznych obejmujących wyroki, w których orzeczone kary podlegają zamianie, a kara już uprzednio wykonana podlega zaliczeniu na poczet orzekanej kary łącznej, stając się ponownie karą wykonywaną, a nie wykonaną;
oraz czy powiązany z wyżej wskazanym przepisem art. 2a § 4 w związku z art. 2a § 5 k.w. ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń w brzmieniu obowiązującym od dnia 21 marca 2015 roku, jest zgodny:
- z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim narusza zaufanie obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa w zakresie kryterium jasności i jednoznaczności przepisów prawa, w tym w zakresie rozróżnienia sytuacji kształtowania obowiązku działania organów z urzędu lub też kształtowania sytuacji prawnej obywatela z mocy prawa.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.27. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 105/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią II Wydział Karny

Pytanie prawne czy uchwalenie ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych w zakresie, w jakim zawiera ona przepisy techniczne w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku, w szczególności przepisu art. 14 tej ustawy, z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającego z tej dyrektywy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych jest zgodne z art. 2, art. 7 w związku z art. 9 Konstytucji RP, z uwagi na naruszenie konstytucyjnego trybu ustawodawczego.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.28. Warunkowe zawieszenie kary łącznej (P 102/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Dąbrowie Górniczej Wydział II Karny

Pytanie prawne czy art. 89 § 1 Kodeksu karnego, w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 roku, w zakresie w jakim pozwala na warunkowe zawieszenie kary łącznej tylko w przypadku jeżeli zachodzą przesłanki z art. 69 Kodeksu karnego jest zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. a Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz z art. 20 i art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.29. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 51/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 8/15, P 14/15 i P 17/15, P 50/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.30. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 50/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 8/15, P 14/15 i P 17/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.31. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 42/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 16/15, P 33/15, P 40/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.32. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 33/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 15/15, P 16/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.33. Zasady odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia (P 22/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Apelacyjny w Krakowie II Wydział Karny

Pytanie prawne czy art. 160 § 5 zdanie 2 w związku z art. 160 §1 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny wykonawczy w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości odstąpienia przez sąd od odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia w sytuacji, gdy wobec skazanego ponownie orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy, jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.34. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 17/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 8/15 i P 14/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.35. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 16/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Grójcu II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 15/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.36. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 15/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Grójcu II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Grójcu II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny.

Sprawa połączona z P 16/15, P 33/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

Połączone pytania prawne czy uchwalenie ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych w zakresie, w jakim zawiera ona przepisy techniczne w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku, w szczególności przepisu art. 14 tej ustawy, z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającego z tej dyrektywy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych jest zgodne z art. 2, art. 7 w związku z art. 9 Konstytucji RP, z uwagi na naruszenie konstytucyjnego trybu ustawodawczego.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.37. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 14/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 8/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.38. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 8/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 14/15 i P 17/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

Pytanie prawne czy uchwalenie ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych w zakresie, w jakim zawiera on przepisy techniczne w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r., w szczególności przepisu art. 14 tej ustawy, z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającego z tej dyrektywy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu norm i aktów prawnych, jest zgodne z art. 2, art. 7 w zw. z art. 9 Konstytucji RP, z uwagi na naruszenie konstytucyjnego trybu ustawodawczego.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.39. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 5/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 48/14, P 73/14 (sprawa rozpatrywana pod wspólną sygnaturą P 44/14).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.40. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 4/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 1/15, P 2/15, P 3/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.41. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 3/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 1/15, P 2/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.42. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 2/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 1/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.43. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 1/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 2/15, P 3/15, P 4/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

Połączone pytania prawne czy przepis art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalonej bez przedstawienia przez Państwo Polskie w Komisji Europejskiej w ramach procedury notyfikacyjnej wynikającej z art. 1 ust. 11 dyrektywy 98/34/WE parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku są zgodne z:

1. art. 2 Konstytucji RP tj.

- zasadą demokratycznego państwa prawnego zaufania obywatela do państwa i prawa oraz z zasadą racjonalności działań ustawodawcy,

- zasadą winy jako podstawy odpowiedzialności,

- zasadą poprawnej legislacji;

2. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP tj.

- zasadą proporcjonalności;

3. z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP tj.

- zasadą równości oraz sprawiedliwości społecznej.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.44. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 73/14)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze VIII Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą w Kamiennej Górze

Sprawa połączona z P 44/14, P 48/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 44/14).

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.45. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 72/14)

Sąd Rejonowy w Sandomierzu wystąpił z pytaniem prawnym:

1. przepisy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych zostały uchwalone w sposób naruszający wymagania dotyczące procesu legislacyjnego wynikające z prawa unijnego, związane z zachowaniem obowiązku notyfikacji przepisów technicznych Komisji Europejskiej, a zatem czy są zgodne z art. 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP;
2. przepis art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych jest sprzeczny z art. 2 w związku z 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP z uwagi na naruszenie wynikającego z dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 2006 roku obowiązku notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską;
3. art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych uznawany za przepis techniczny w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku jest zgodny z art. 2 i art. 7 Konstytucji RP, w sytuacji, gdy cytowana ustawa została uchwalona z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającym z powołanej dyrektywy, ale i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych, z uwagi na naruszenie trybu ustawodawczego;
4. czy dopuszczalne jest pociągnięcie do odpowiedzialności karnoskarbowej za występek z art. 107 § 1 Kodeksu karnego skarbowego osób, które prowadzą grę losową, grę na automacie lub zakład wzajemny wbrew zakazom zawartym w przepisach ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalonej z naruszeniem obowiązku notyfikacji, jak w pkt 1,2, 3 postanowienia.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.46. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 61/14)

Sąd Rejonowy w Ostródzie wystąpił z pytaniem prawnym: czy art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych uznawany za przepis techniczny w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku jest zgodny z art. 2 i art. 7 Konstytucji RP, w sytuacji, gdy ustawa z 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych została uchwalona z naruszeniem ob-

owiązku notyfikacji wynikającym z powołanej dyrektywy, ale i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych, z uwagi na naruszenie trybu ustawodawczego.

2.2.47. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 53/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Pruszkowie. Sprawa połączona z P 34/14 (sprawa rozpatrywana pod wspólną sygnatura P 34/14).

2.2.48. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (P 51/14)

Pytanie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu. Sprawa połączona z K 11/14, P 20/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą K 6/14).

2.2.49. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 48/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Radomiu. Sprawa połączona z P 44/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnatura P 44/14).

2.2.50. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 44/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Radomiu czy przepisy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych zostały uchwalone w sposób naruszający wymagania dotyczące procesu legislacyjnego wynikające z prawa unijnego, związane z zachowaniem obowiązku notyfikacji przepisów technicznych Komisji Europejskiej, a zatem czy są zgodne z art. 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP.

2.2.51. Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 34/14)

Sąd Rejonowy w Pruszkowie wystąpił z pytaniem prawnym czy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych zostały uchwalone w sposób naruszający wymagania dotyczące procesu legislacyjnego wynikające z prawa unijnego, związane z zachowaniem obowiązku notyfikacji przepisów technicznych Komisji Europejskiej, a zatem czy są zgodne z art. 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP.

2.2.52. Wyroki łączne; zasady orzekania (P 19/14)

Sąd Apelacyjny wystąpił z pytaniem prawnym czy art. 92a ustawy - Kodeks karny zakazujący obejmowania wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących wydanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej jest zgodny z art. 32 Konstytucji RP oraz art. 20 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

2.2.53. Opłata za czynności adwokackie; stawka minimalna w sprawach z wyboru i z urzędu (U 7/14)

Naczelna Rada Adwokacka wystąpiła z wnioskiem o zbadania zgodności:

1) § 11 ust. 1 pkt 25 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
2) § 11 ust. 1 pkt 25 w zw. z § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 oraz art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
3) § 13 ust. 6 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
4) § 13 ust. 6 w zw. z § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 oraz art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
5) § 14 ust. 6 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
6) § 14 ust. 6 w zw. z § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 oraz art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze..

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.54. Zasady ustalania wysokości stawki minimalnej za czynności adwokackie (U 1/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił z wnioskiem o zbadania zgodności:

1) § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w zakresie, w jakim uzależnia wysokość stawki minimalnej za czynności adwokackie od wartości przedmiotu sprawy oraz wartości egzekwowanego roszczenia, a także § 6 tego rozporządzenia z art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze oraz z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP,
2) § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w zakresie, w jakim uzależnia wysokość stawki minimalnej za czynności radców prawnych od wartości przedmiotu sprawy oraz od wartości egzekwowanego roszczenia, a także § 6 tego rozporządzenia z art. 223 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych oraz z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.55. Zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu; wysokość stawki za sporządzenie opinii (SK 25/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. w związku z art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku - Prawo o adwokaturze i § 14 ust. 4 pkt 2 oraz § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu z:
a) art. 64. ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP;
b) art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

2.2.56. Opłaty w sprawach karnych; koszty postępowania (SK 14/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 636 § 3 w zw. z art. 636 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego i art. 632 pkt 1 w związku z art. 640 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

2.2.57. Prawo do sądu; pozbawienie skarżącego prawa do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zabezpieczającego - umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (SK 13/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 22 § 1 w związku z art. 204 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny wykonawczy w zakresie w jakim przepis ten pozbawia skarżącego prawa udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zabezpieczającego z art. 94 §1 k.k., w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, tj. zasadą prawa do sądu, w tym składającym się na jej treść uprawnieniem do korzystania z rzetelnej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności poprzez zapewnienie skarżącemu wysłuchania i osobistego udziału w czynnościach sądowego postępowania wykonawczego.

2.2.58. Prawo zatrzymanego do odmowy złożenia oświadczeń; obowiązek poinformowania zatrzymanego o takim prawie (K 19/13)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 244 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego - w zakresie, w jakim nie przewiduje prawa zatrzymanego do odmowy złożenia oświadczeń i obowiązku poinformowania zatrzymanego o takim prawie - z art. 42 ust. 2 i art. 42 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

2.2.59. Przesłanki zarządzenia przez sąd obligatoryjnie wykonania kary warunkowo zawieszonej (P 43/13)

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wystąpił z pytaniem: czy:

1. art. 75 § la Kodeksu karnego jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP,

2. art. 75 § la Kodeksu karnego jest zgodny z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP w związku z art. 42 ust. 3 Konstytucji RP i art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i art. 2 Konstytucji RP,

3. art. 75 § la Kodeksu karnego jest zgodny z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP i w związku z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP;

2.2.60. Dopuszczenie zawieszenia postępowania karnego w celu oczekiwania na prejudycjalność orzeczenia innego sądu (P 20/13)

Sąd Okręgowy w Warszawie wystąpił z pytaniem: czy art. 22 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego jest zgodny z art. 2, art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP w zakresie w jakim nie dopuszcza zawieszenia postępowania karnego w celu oczekiwania na prejudycjalność orzeczenia innego sądu;

2.2.61. Zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich; system izolacji nieletnich (U 7/13)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności o zbadanie zgodności § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 roku w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich oraz § 34 rozporządzenia w zakresie w jakim odsyła do odpowiedniego stosowania § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z art. 95 § 3 ustawy z dnia 26. października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i art. 92 ust. 1 zdanie 1 Konstytucji RP;

2.2.62. Kodeks postępowania karnego; wyłączenie dopuszczalności zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 k.p.k. (SK 65/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 56 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 k.p.k. i odnoszącego się do oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 54 k.p.k., z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji RP;

2.2.63. Obowiązek właściciela lub posiadacza pojazdu wskazania, na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania; wykroczenie drogowe (SK 64/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 96 § 3 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku - Kodeks wykroczeń w związku z art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku - Prawo o ruchu drogowy w zakresie w jakim kryminalizowane (penalizowane) jest niewskazanie przez właściciela lub posiadacza pojazdu na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, także w sytuacji, gdy takie wskazanie narażałoby tę osobę na odpowiedzialność karną za inne wykroczenie drogowe, ponieważ to właściciel lub posiadacz pojazdu był kierującym pojazdem albo takie wskazanie narażałoby osobę najbliższą dla właściciela lub posiadacza pojazdu na odpowiedzialność za inne wykroczenie drogowe, ponieważ to osoba najbliższa dla właściciela lub posiadacza pojazdu byłaby kierującym pojazdem, z art. 42 ust. 2 i 3 Konstytucji RP oraz z art. 18 Konstytucji RP, w związku z art. 47 Konstytucji RP, w związku z art. 71 ust. 1 Konstytucji RP, w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, w związku z art. 2 Konstytucji RP oraz w związku z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP;

2.2.64. Przeciwdziałanie narkomanii; przepadek przedmiotu przestępstwa oraz przedmiotów i narzędzi, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia, nawet jeżeli nie były one własnością sprawcy, niezależnie od winy osoby będącej właścicielem przedmiotu objętego przepadkiem (SK 59/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art.70 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, w zakresie w jakim dopuszcza możliwość orzeczenia przepadku przedmiotu przestępstwa oraz przedmiotów i narzędzi, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia, nawet jeżeli nie były one własnością sprawcy, niezależnie od winy osoby będącej właścicielem przedmiotu objętego przepadkiem z:

- art. 2 w związku z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP,

- art. 31 ust. 3 w związku z art. 21 i art. 64 ust. 1 i 3 Konstytucji RP,

- art. 32 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP;

2.2.65. Wolność sumienia i wyznania (SK 54/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności rt. 196 ustawy 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny z:

1. art. 53 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 54 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie, w jakim ingeruje w wolność sumienia osób niewyznających religii poprzez uniemożliwienie im swobodnego wyrażania ich poglądów odnośnie przedmiotów czci religijnej,

2. art. 54 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim ogranicza wolność wyrażania poglądów w sposób nieproporcjonalny, znacznie wykraczający poza zakres konieczny w demokratycznym państwie prawnym, naruszając istotę tej wolności,

3. art. 25 ust. 2 Konstytucji RP w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie, w jakim chroni osoby wierzące przed obrazą ich uczuć religijnych, a nie chroni osób, które nie wyznają religii a ich przekonania światopoglądowe oraz filozoficzne są naruszane przez inne osoby,

4. art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim nie spełnia wymogów określoności i pewności przepisów prawa karnego;

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.66. Postępowanie karne; pozbawienie strony realnego prawa do obrony i skutecznego środka odwoławczego (SK 54/12)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 446 § 1 i 2 w związku z art. 96 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego z art. 2, art. 32 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 zd. 1., art. 45 ust. 1, art. 47, art. 52 ust. 2 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.67. Dopuszczalność prowadzenia postępowania o przestępstwo wypełniające także znamiona wykroczenia, po tym, gdy postępowanie o wykroczenie zostało prawomocnie zakończone (P 25/11; połączona z P 34/11)

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi wystąpił z pytaniem: czy art. 17 § 1 pkt 7 ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie w jakim pomija to, że nie wszczyna się postępowania karnego, a wszczęte umarza, gdy postępowanie o wykroczenie co do tego samego czynu tej samej osoby, zostało wcześniej prawomocnie zakończone, jest zgodny z art. 2 Konstytucji RP, art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 14 ust. 7 Międzynarodowego paktu Praw Obywatelskich i Politycznych?

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

2.2.68. Zasady orzekania kary (P 22/11)

Sąd Rejonowy Janowie Lubelskim wystąpił z pytaniem: czy przepis art. 58 § 4 i art. 69 § 4 ustawy - Kodeks karny w brzmieniu ustalonym prze art. 1 pkt 6 i 8 ustawy z dnia 12 lutego 2010 roku o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy - Prawo ochrony środowiska są zgodne z art. 10 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 178 ust. 1, a nadto, czy są zgodne z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP?

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟ ⌟

3. Zmiany w prawie

(opr. dr Anna Błachnio-Parzych, członek Biura Studiów i Analiz SN)

Zmiany wchodzące w życie we wrześ niu i w paź dzierniku 2015 r.

- **W dniu 11 września 2015 r.** - ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz.U. 2015.774)

  Wprowadzono zmiany w Kodeksie wykroczeń polegające na nowelizacji art. 63a oraz wprowadzeniu art. 63b. Przepisy te odpowiedzialności za naruszenie warunków dotyczących umieszczania m.in. afiszy, plakatów, reklam.

  Pełny tekst: http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2015/774/1

- **W dniu 17 września 2015 r.** – ustawa z dnia 12 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

  Ustawą wprowadzono zmiany do art. 78, 80a, 81 i 87 a Kodeksu postępowania karnego oraz art. 23 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

  Pełny tekst: http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2015/1186/1

5. Informacja międzynarodowa

5.1. Rada Europy

5.1.1. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

5.2. Unia Europejska

5.2.1. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

5.2.1.1. Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych - odszkodowanie.

Wyrok z dnia 11 czerwca 2015 r., C-98/14

Teza:

1) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE, w zakresie, w jakim mogą wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier na Węgrzech, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

2) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując ani okresu przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE.

3) Ograniczenia swobodnego przepływu usług, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, mogą być uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego tylko w zakresie, w jakim sąd krajowy po dokonaniu ogólnej oceny okoliczności przyjęcia i wejścia w życie tych przepisów stwierdzi:

– że rzeczywiście spełniają one przede wszystkim cele dotyczące ochrony konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobiegania przestępczości i oszustwom

związanym z grami losowymi, przy czym sama okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo, poprzez zwiększenie wpływów podatkowych, do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie stoi na przeszkodzie, aby można było uznać, że ograniczenie to dąży w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia takich celów;

– że spełniają one te cele w sposób spójny i systematyczny oraz

– że spełniają one wymogi wynikające z ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a także prawa własności.

4) Artykuł 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego, zmienionej dyrektywą Rady 2006/96/WE z dnia 20 listopada 2006 r., należy interpretować w ten sposób, że:

– krajowe przepisy ustawodawcze, które pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, nie stanowią „przepisów technicznych" w rozumieniu tego przepisu oraz że

– krajowe przepisy ustawodawcze, które zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią „przepisy techniczne" w rozumieniu tego przepisu, których projekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy.

5) Celem art. 56 TFUE jest przyznanie jednostkom praw w taki sposób, że jego naruszenie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z działalności ustawodawczej tego państwa, rodzi dla jednostek prawo uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia, w zakresie, w jakim wspomniane naruszenie jest wystarczająco istotne i istnieje bezpośredni związek przyczynowy między samym naruszeniem a poniesioną szkodą, czego ustalenie należy do sądu krajowego.

6) Celem art. 8 i 9 dyrektywy 98/34, zmienionej dyrektywą 2006/96, nie jest przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie nie rodzi dla jednostek prawa do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia na podstawie prawa Unii.

7) Okoliczność, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny objętej kompetencjami państw członkowskich, nie wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania przedstawione przez sąd odsyłający.

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 11 czerwca 2015 r.

Odesłanie prejudycjalne – Swobodne świadczenie usług – Gry losowe – Podatki krajowe podlegające zapłacie od użytkowania automatów do gier zainstalowanych w salonach gier – Ustawodawstwo krajowe zakazujące użytkowania automatów do gier poza kasynami – Zasady pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań – Dyrektywa 98/34/WE – Obowiązek przekazania Komisji projektów przepisów technicznych – Odpo-

wiedzialność państwa członkowskiego za szkody wyrządzone w wyniku przyjęcia ustawodawstwa sprzecznego z prawem Unii

W sprawie C-98/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Fővárosi Törvényszék (Węgry), postanowieniem z dnia 13 lutego 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 marca 2014 r., w postępowaniu:

Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft,

Lixus Szerencsejáték Szervező kft,

Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft,

Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft,

Megapolis Terminal Szolgáltató kft

przeciwko

Magyar Állam,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, S. Rodin (sprawozdawca), A. Borg Barthet, M. Berger i F. Biltgen, sędziowie

rzecznik generalny: N. Jääskinen,

sekretarz: I. Illéssy,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 14 stycznia 2015 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft, Lixus Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft oraz Megapolis Terminal Szolgáltató kft przez L. Kelemena, ügyvéd,

– w imieniu Magyar Állam przez T. Bogdána oraz I. Janitsáry'ego, ügyvédek,

– w imieniu rządu węgierskiego przez M. Fehéra oraz G. Koósa, działających w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu belgijskiego przez L. Van den Broeck oraz J.-C. Halleux, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez P. Vlaemmincka oraz B. Van Vooren, advocaten,

– w imieniu rządu czeskiego przez M. Smoleka, J. Vláčila oraz T. Müllera, działających w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandesa oraz P. de Sousa Inês, działających w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej przez D. Lomę-Osoria Lerenę oraz A. Tokára, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 3 TUE, art. 34, 36, 52 ust. 1, 56 i 61 TFUE, a także art. 1, 8 i 9 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U. L 204, s. 37), zmienionej dyrektywą Rady 2006/96/WE z dnia 20 listopada 2006 r. (Dz.U. L 363, s. 81, zwanej dalej „dyrektywą 98/34").

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft, Lixus Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft i Megapolis Terminal Szolgáltató kft a Magyar Állam (państwem węgierskim) w przedmiocie wniesionego przez te spółki powództwa o naprawę szkód poniesionych w wyniku stosowania niezgodnych z prawem Unii ustaw krajowych w zakresie użytkowania automatów do gier.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Artykuł 1 dyrektywy 98/34 ma następujące brzmienie:

„Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się poniższe terminy:

[...]

3) »specyfikacja techniczna«: oznacza specyfikację zawartą w dokumencie, który opisuje wymagane cechy produktu, takie jak: poziom jakości, wydajności, bezpieczeństwa lub wymiary, włącznie z wymaganiami mającymi zastosowanie do produktu w zakresie nazwy, pod jaką jest sprzedawany, terminologii, symboli, badań i metod badania, opakowania, oznakowania i etykietowania oraz procedur oceny zgodności.

[...]

4) »inne wymagania« oznaczają wymagania inne niż specyfikacje techniczne, nałożone na produkt w celu ochrony, w szczególności konsumentów i środowiska, które wpływają na jego cykl życiowy po wprowadzeniu go na rynek, takie jak warunki użytkowania, powtórne przetwarzanie, ponowne zastosowanie lub składowanie, gdzie takie warunki mogą mieć istotny wpływ na skład lub rodzaj produktu lub jego obrót;

[...]

11) »przepisy techniczne«: specyfikacje techniczne i inne wymagania bądź zasady dotyczące usług, włącznie z odpowiednimi przepisami administracyjnymi, których przestrzeganie jest obowiązkowe, de jure lub de facto, w przypadku wprowadzenia do obrotu, świadczenia usługi, ustanowienia operatora usług lub stosowania w państwie członkowskim lub na przeważającej jego części, jak również przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne państw członkowskich, z wyjątkiem określonych w art. 10, zakazujących [zakazujące] produkcji, przywozu, wprowadzania do obrotu i stosowania produktu lub zakazujących [zakazujące] świadczenia bądź korzystania z usługi lub ustanawiania dostawcy usług [podejmowania działalności jako dostawca usług].

Przepisy techniczne obejmują de facto [Przepisy techniczne de facto stanowią między innymi]:

– [...]

– [...]

– specyfikacje techniczne lub inne wymogi bądź zasady dotyczące usług, które powiązane są ze środkami fiskalnymi [podatkowymi] lub finansowymi mającymi wpływ na konsumpcję produktów lub usług przez wspomaganie przestrzegania takich specyfikacji

technicznych lub innych wymogów bądź zasad dotyczących usług; specyfikacje techniczne lub inne wymogi bądź zasady dotyczące usług powiązanych z systemami zabezpieczenia społecznego nie są objęte tym znaczeniem.

[...]".

4 Artykuł 8 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:

„Z zastrzeżeniem art. 10 państwa członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji wszelkie projekty przepisów technicznych, z wyjątkiem tych, które w pełni stanowią transpozycję normy międzynarodowej lub europejskiej, w którym to przypadku wystarczająca jest informacja dotycząca odpowiedniej normy. Przekazują Komisji także podstawę prawną konieczną do przyjęcia uregulowań technicznych, jeżeli nie zostały one wyraźnie ujęte w projekcie.

[...]".

5 Zgodnie z art. 9 wspomnianej dyrektywy:

„1. Państwa członkowskie odraczają przyjęcie projektu przepisów technicznych o trzy miesiące, począwszy [licząc] od daty otrzymania przez Komisję komunikatu [powiadomienia] określonego w art. 8 ust. 1.

[...]

7. Ustęp 1-5 nie stosują się w przypadkach, gdy:

– z naglących powodów, spowodowanych przez poważne i nieprzewidziane okoliczności odnoszące się do ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego, ochrony zwierząt lub roślin oraz, w stosunku do zasad dotyczących usług, również dla [do] porządku publicznego, w szczególności ochrony nieletnich, państwo członkowskie jest zobowiązane przygotować przepisy techniczne w bardzo krótkim czasie, w celu ich natychmiastowego przyjęcia i wprowadzenia w życie bez możliwości jakichkolwiek konsultacji,

[...]

W powiadomieniu określonym w art. 8 państwa członkowskie przedstawiają powody pilności podjętych środków. Komisja najszybciej jak to możliwe przedstawia opinię w sprawie powiadomienia. Podejmuje ona stosowne działanie w przypadkach, gdy procedura ta jest niewłaściwie stosowana. Parlament Europejski jest na bieżąco informowany przez Komisję".

6 Artykuł 10 ust. 4 tej dyrektywy brzmi następująco:

„Artykuł 9 nie stosuje się do specyfikacji technicznych lub innych wymogów bądź zasad dotyczących usług, określonych w trzecim tiret art. 1 pkt 11 akapit drugi".

Prawo węgierskie

7 Paragraf 26 ust. 3 ustawy nr XXXIV z 1991 r. o organizacji gier losowych (zwanej dalej „ustawą o grach losowych"), w wersji obowiązującej do dnia 9 października 2012 r., zezwalał na użytkowanie automatów do gier albo w kasynach albo w salonach gier prowadzonych przez utworzone wyłącznie w tym celu spółki prawa handlowego.

8 Zgodnie z § 33 tej ustawy, obowiązującym do dnia 31 października 2011 r., zryczałtowany podatek od gier podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier wynosił 100 000 forintów węgierskich (HUF) miesięcznie od jednego stanowiska do gry w przypadku automatów do gier zainstalowanych w salonach gier kategorii I i II. Poprzez odstępstwo od tej zasady automaty do gier zainstalowane w „kasynach elektronicznych" były opodatkowane podatkiem w wysokości 120 000 HUF, mimo że kasyna te były uznawane za szczególny rodzaj salonów gier objętych kategorią I. Podatek był należy za

każdy rozpoczęty miesiąc. Użytkowanie automatów do gier w kasynach podlegało odrębnemu systemowi podatkowemu.

9 Paragraf 33 ustawy o automatach do gier został zmieniony przez § 27 ustawy nr CXXV z 2011 r., zmieniającej niektóre ustawy podatkowe w celu zapewnienia stabilności finansów publicznych (zwanej dalej „ustawą zmieniającą z 2011 r."), ze skutkiem od dnia 1 listopada 2011 r., w ten sposób, że kwoty te zostały podwyższone do 700 000 HUF w przypadku automatów do gier zainstalowanych w kasynach elektronicznych i do 500 000 HUF w przypadku automatów do gier zainstalowanych w innych salonach gier objętych kategoriami I i II. Wspomniany § 27 wprowadził także podatek proporcjonalny od gier, podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, w zakresie, w jakim przychody netto z jednego automatu wynosiły w danym kwartale co najmniej 900 000 HUF. W przypadku automatów, w których można zainstalować więcej niż jedno stanowisko do gry, obowiązujący próg był obliczany poprzez pomnożenie kwoty 900 000 HUF przez liczbę stanowisk do gry. Podatek ten wynosił 20% przekraczającej 900 000 HUF części przychodów kwartalnych netto z automatu.

10 Poza tym ustawa zmieniająca z 2011 r. przewidywała, że od dnia 1 stycznia 2013 r. automaty do gier zainstalowane w salonach gier będą obowiązkowo połączone z serwerem centralnym użytkowanym przez spółkę prawa handlowego, spełniającym określone wymogi i do którego organy kontroli gier losowych będą mieć dostęp w czasie rzeczywistym.

11 Paragraf 26 ust. 3 ustawy o grach losowych został następnie zmieniony ze skutkiem od dnia 10 października 2012 r. przez § 5 ustawy nr CXLIV z 2012 r., zmieniającej ustawę nr XXXIV z 1991 r. o organizacji gier losowych (zwanej dalej „ustawą zmieniającą z 2012 r.), w ten sposób, że wyłączne prawo użytkowania automatów do gier zostało zastrzeżone dla kasyn.

12 Paragraf 8 ustawy zmieniającej z 2012 r. dodał do ustawy o grach losowych § 40/A, którego ust. 1 przewidywał, że wydane przed dniem wejścia życie tej ustawy zmieniającej zezwolenia dotyczące użytkowania automatów do gier zainstalowanych w salonach gier stają się nieważne w dniu następującym po dniu wejścia w życie wspomnianej ustawy oraz że operatorzy gier losowych są zobowiązani do oddania tych zezwoleń organom podatkowym w terminie piętnastu dni, licząc od wspomnianego dnia.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

13 Skarżące w postępowaniu głównym są spółkami prawa handlowego, które do wejścia w życie ustawy zmieniającej z 2012 r. użytkowały automaty do gier w salonach gier. Wspomniane skarżące wykonywały swą działalność główne za pomocą automatów do gier pochodzących z innych państw członkowskich. Część ich klientów stanowili obywatele Unii Europejskiej spędzający wakacje na Węgrzech.

14 Na mocy ustawodawstwa węgierskiego obowiązującego w okresie od dnia 16 sierpnia 1991 r. do dnia 9 października 2012 r. automaty do gier mogły być użytkowane w kasynach i salonach gier po uzyskaniu zezwoleń administracyjnych wydawanych przez organy kontroli gier losowych. Prowadzący salony gier, tacy jak skarżące w postępowaniu głównym, byli zobowiązani do zapłaty miesięcznego zryczałtowanego podatku, który w dniu 31 października 2011 r. wynosił 100 000 HUF od jednego automatu do gier.

15 Ustawa zmieniająca z 2011 r. nałożyła obowiązek podłączenia od dnia 1 stycznia 2013 r. automatów do gier użytkowanych w salonach gier do serwera centralnego.

16 Ze skutkiem od dnia 1 listopada 2011 r. ustawa ta również pięciokrotnie podwyższyła miesięczny podatek zryczałtowany podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier zainstalowanych w salonach gier, ustanawiając jednocześnie dodatkowy, wyrażony procentowo podatek proporcjonalny od przychodów kwartalnych netto od każde-

go automatu. Kwota podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier zainstalowanych w kasynach pozostała natomiast niezmieniona.

17 W dniu 30 września 2011 r., czyli dzień po publikacji ustawy zmieniającej z 2011 r., rząd węgierski przekazał tekst tej ustawy Komisji Europejskiej, nie wskazując jednak, że podwyższenie podatków wprowadzone przez wspomnianą ustawę objęte jest zakresem stosowania dyrektywy 98/34. Przewidziane w art. 9 ust. 1 tej dyrektywy odroczenie nie zostało zastosowane.

18 Ostatecznie zrezygnowano z wprowadzenia w życie przewidzianego w ustawie zmieniającej z 2011 r. systemu użytkowania automatów do gier w oparciu o serwer centralny, ponieważ na wniosek rządu z dnia 1 października 2012 r. parlament węgierski przyjął w dniu 2 października 2012 r. ustawę zmieniającą z 2012 r., która zakazała użytkowania automatów do gier poza kasynami. W celu uzasadnienia takiego zakazu ustawodawca powołał się na zapobieganie przestępczości i uzależnieniu od gier, a także na względy zdrowia publicznego w związku z zapobieganiem uzależnieniu od gier. Ustawa ta weszła w życie w dniu 10 października 2012 r., a zatem w dniu następującym po dniu jej publikacji. Kolejnego dnia, czyli w dniu 11 października 2012 r., zezwolenia na użytkowanie automatów do gier w salonach gier wygasły z mocy prawa, przy czym ustawodawca nie przewidział odszkodowania dla operatorów posiadających te zezwolenia.

19 W dniu 1 października 2012 r. rząd węgierski zgłosił Komisji projekt ustawy zmieniającej z 2012 r., określając ją środkiem finansowym w rozumieniu art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34. Na podstawie art. 10 ust. 4 tej dyrektywy żadne odroczenie nie zostało zastosowane. W dniu 15 października 2012 r. Komisja powiadomiła rząd węgierski, że nie wyraża zgody na tę kwalifikację. Wspomniany rząd powołał się zatem na naglące powody w rozumieniu art. 9 ust. 7 wspomnianej dyrektywy.

20 Skarżące w postępowaniu głównym wytoczyły powództwo przeciwko Magyar Állam przed Fővárosi Törvényszék (sądem stołecznym), żądając odszkodowania za szkody, które ich zdaniem poniosły w wyniku stosowania niektórych przepisów ustawy zmieniającej z 2011 r. i ustawy zmieniającej z 2012 r. Zdaniem tych skarżących podnoszona przez nie szkoda wynika z zapłaty podatków od gier, utraty wartości przez ich automaty do gier oraz kosztów podniesionych w ramach postępowania głównego.

21 Magyar Állam wniosło o oddalenie skargi, podważając zarówno jej podstawę prawną jak i kwoty zażądane przez skarżące w postępowaniu głównym.

22 Postanowieniem z dnia 13 lutego 2014 r. Fővárosi Törvényszék zawiesił postępowanie i zwrócił się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy z art. 56 TFUE zgodne jest niedyskryminujące uregulowanie państwa członkowskiego, które w jednym akcie prawnym i bez okresu na dostosowanie, pięciokrotnie podwyższa wcześniejszą kwotę bezpośredniego podatku podlegającego zapłacie od automatów do gier użytkowanych w salonach gier, noszącego nazwę podatku od gier, i ponadto wprowadza wyrażony procentowo proporcjonalny podatek od gier, przez co ograniczeniu ulega działalność operatorów gier losowych prowadzących salony gier?

2) Czy art. 34 TFUE można interpretować w ten sposób, że zakresem stosowania tego postanowienia objęte jest niedyskryminujące uregulowanie państwa członkowskiego, które w jednym akcie prawnym i bez okresu na dostosowanie, pięciokrotnie podwyższa wcześniejszą kwotę bezpośredniego podatku podlegającego zapłacie od automatów do gier użytkowanych w salonach gier, noszącego nazwę podatku od gier, i ponadto wprowadza wyrażony procentowo proporcjonalny podatek od gier, przez co ograniczeniu ulega przywóz automatów do gier na Węgry z obszaru Unii Europejskiej?

3) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze lub drugie pytanie: czy w ramach stosowania art. 36 TFUE, 52 ust. 1 TFUE i art. 61 TFUE lub odwoływania się

do istnienia nadrzędnych względów państwo członkowskie może powoływać się wyłącznie na naprawę sytuacji budżetowej?

4) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze lub drugie pytanie: czy w świetle art. 6 ust. 3 TUE należy uwzględniać ogólne zasady prawa w odniesieniu do ograniczeń wprowadzonych przez państwo członkowskie i do przyznania okresu na dostosowanie do przepisu podatkowego?

5) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze lub drugie pytanie: czy wyrok Brasserie du Pêcheur i Factortame (C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79) należy interpretować w ten sposób, iż naruszenie art. 34 TFUE lub 56 TFUE może stanowić podstawę odpowiedzialności za szkodę państwa członkowskiego z tego względu, że postanowienia te – ze względu na ich bezpośrednią skuteczność – przyznają prawa jednostkom z państw członkowskich?

6) Czy dyrektywę 98/34/WE można interpretować w ten sposób, że krajowe uregulowanie podatkowe, które w jednym akcie podwyższa pięciokrotnie kwotę podatku bezpośredniego, a mianowicie podatku od gier podlegającego zapłacie od automatów do gier użytkowanych w salonach gier, i ponadto wprowadza wyrażony procentowo podatek proporcjonalny, stanowi „przepis techniczny de facto”?

7) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na szóste pytanie: czy jednostki z państwa członkowskiego mogą powoływać się względem tego państwa na naruszenie art. 8 ust. 1 lub art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34/WE, jako na uchybienie, które może uzasadniać ciążący na nim obowiązek naprawienia szkody? Czy dyrektywa 98/34/WE ma na celu przyznanie praw jednostkom? W oparciu o jakie kryteria sąd krajowy powinien rozstrzygnąć, czy Magyar Állam popełniło wystarczająco istotne naruszenie i jakie roszczenie odszkodowawcze może opierać się na tym naruszeniu?

8) Czy z art. 56 TFUE zgodne jest niedyskryminujące uregulowanie państwa członkowskiego, które zabrania ze skutkiem natychmiastowym użytkowania automatów do gier w salonach gier, nie przyznając zainteresowanym operatorom gier losowych okresu przejściowego lub na dostosowanie ani nie zapewniając im stosownego odszkodowania i jednocześnie ustanawia na rzecz kasyn monopol na użytkowanie automatów o gier?

9) Czy art. 34 TFUE można interpretować w ten sposób, że postanowienie to powinno mieć istotne znaczenie i być stosowane również w wypadku, gdy państwo członkowskie przyjmuje niedyskryminujące uregulowanie, które chociaż nie zabrania bezpośrednio przywozu automatów do gier z obszaru Unii Europejskiej, to ogranicza używanie i użytkowanie wspomnianych automatów w ramach organizacji gier losowych lub zabrania ich, bez przyznania zainteresowanym operatorom gier wykonującym ową działalność okresu przejściowego lub na dostosowanie ani odszkodowania?

10) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na ósme lub dziewiąte pytanie: jakie kryteria powinien uwzględnić sąd krajowy, aby rozstrzygnąć kwestię, czy ograniczenie jest konieczne, odpowiednie i proporcjonalne w ramach stosowania art. 36 TFUE, 52 ust. 1 TFUE i 61 TFUE, a także w ramach odwoływania się do istnienia nadrzędnych względów?

11) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na ósme lub dziewiąte pytanie: czy w świetle art. 6 ust. 3 TUE przy ocenie zakazu wprowadzonego przez państwo członkowskie i okresu na dostosowanie należy uwzględniać ogólne zasady prawa? Czy należy wziąć pod uwagę prawa podstawowe – takie jak prawo własności i zakaz wywłaszczenia bez odszkodowania – w związku z ograniczeniem występującym w niniejszej sprawie, a jeżeli tak, to w jaki sposób?

12) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na ósme lub dziewiąte pytanie, czy wyrok Brasserie du pêcheur i Factortame (C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79) można in-

terpretować w ten sposób, iż naruszenie art. 34 TFUE lub 56 TFUE może stanowić podstawę odpowiedzialności za szkodę państwa członkowskiego z tego względu, że postanowienia te – ze względu na ich bezpośrednią skuteczność – przyznają prawa jednostkom z państw członkowskich?

13) Czy dyrektywę 98/34/WE można interpretować w ten sposób, że przepis krajowy, który poprzez zarezerwowanie dla kasyn użytkowania automatów do gier zabrania ich użytkowania w salonach gier, stanowi „inne wymaganie”?

14) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na trzynaste pytanie: czy jednostki z państwa członkowskiego mogą powoływać się względem tego państwa na naruszenie art. 8 ust. 1 lub art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34/WE, jako na uchybienie, które może uzasadniać ciążący na nim obowiązek naprawienia szkody? W oparciu o jakie kryteria sąd krajowy powinien rozstrzygnąć, czy pozwany popełnił wystarczająco istotne naruszenie i jakie roszczenie odszkodowawcze może opierać się na tym naruszeniu?

15) Czy zastosowanie ma również zasada prawa Unii, zgodnie z którą państwa członkowskie mają obowiązek wypłacić jednostkom odszkodowanie za szkody wynikające z naruszeń prawa Unii, które można przypisać państwom członkowskim w wypadku, gdy państwu członkowskiemu przysługują suwerenne kompetencje w dziedzinie, której dotyczy przyjęte uregulowanie? Czy w takim wypadku za wytyczne mogą posłużyć również prawa podstawowe i ogólne zasady prawa wynikające ze wspólnych tradycji konstytucyjnych państw członkowskich?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie właściwości Trybunału

23 Na wstępie rząd węgierski kwestionuje co do zasady właściwość Trybunału w zakresie udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytania, z uwagi na fakt, że spór w postępowaniu głównym – ze względu na brak aspektów transgranicznych – nie posiada żadnego związku z prawem Unii.

24 W tym zakresie należy przypomnieć, że przepisy krajowe, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, które bez rozróżnienia znajdują zastosowanie do obywateli węgierskich i obywateli innych państw członkowskich, mogą, co do zasady, być objęte postanowieniami traktatu dotyczącymi swobód podstawowych gwarantowanych przez traktat FUE wyłącznie w zakresie, w jakim przepisy te znajdują zastosowanie do stanów faktycznych mających związek z obrotem gospodarczym pomiędzy państwami członkowskimi (zob. podobnie wyroki: Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 39; Garkalns, C-470/11, EU:C:2012:505, pkt 21).

25 W niniejszej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, że część klientów skarżących w postępowaniu głównym stanowili obywatele Unii spędzający wakacje na Węgrzech.

26 Tymczasem, usługi świadczone przez usługodawcę posiadającego siedzibę w jednym państwie członkowskim, bez przemieszczania się, usługobiorcy posiadającemu siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, stanowią transgraniczne świadczenie usług w rozumieniu art. 56 TFUE (zob. podobnie wyroki: Alpine Investments, C-384/93, EU:C:1995:126, pkt 21, 22; Gambelli i in., C-243/01, EU:C:2003:597, pkt 53; Komisja/Hiszpania, C-211/08, EU:C:2010:340, pkt 48).

27 Poza tym nie można wcale wykluczyć, że przedsiębiorcy zamieszkali lub mający siedziby w państwach członkowskich innych niż Węgry byli lub są zainteresowani prowadzeniem salonów gier na terytorium Węgier (zob. podobnie wyroki: Blanco Pérez i Chao Gómez, C-570/07 i C-571/07, EU:C:2010:300, pkt 40, a także Garkalns, C-470/11, EU:C:2012:505, pkt 21).

28 W tych okolicznościach Trybunał jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytania.

W przedmiocie istnienia ograniczeń swobód podstawowych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

29 Poprzez pytania pierwsze i drugie, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2011 r., które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego przepływu towarów i swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanych odpowiednio w art. 34 TFUE i 56 TFUE.

30 Na wstępie należy podnieść, że tego rodzaju przepisy bezpośrednio oddziałują na działalność polegającą na użytkowaniu automatów do gier. Natomiast przepisy te mogą jedynie pośrednio – w konsekwencji wpływu, jaki wywierają na tę działalność – oddziaływać na przywóz tych automatów.

31 Bez konieczności analizowania przywozu automatów do gry, który stanowi dodatkowy aspekt ich użytkowania, należy stwierdzić, że mimo iż użytkowanie tych automatów jest związane z czynnością polegająca na ich przywozie, pierwsza z tych działalności objęta jest postanowieniami traktatu dotyczącymi swobodnego świadczenia usług, a druga objęta jest postanowieniami dotyczącymi swobodnego przepływu towarów (wyrok Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 55).

32 Tymczasem zakładając nawet, że przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2011 r., mogą stać na przeszkodzie przywozowi automatów do gier, w zakresie, w jakim ograniczają możliwość ich użytkowania, Trybunał nie jest w stanie w ramach niniejszego postępowania rozstrzygnąć kwestii, czy 34 TFUE sprzeciwia się stosowaniu takich przepisów w braku wystarczających wyjaśnień na temat rzeczywistego wpływu tych przepisów na przywóz automatów do gier (zob. podobnie wyrok Läärä i in., C-124/97, EU:C:1999:435, pkt 26).

33 W tych okolicznościach należy zbadać tego rodzaju przepisy wyłącznie pod kątem zgodności z art. 56 TFUE.

34 W tym zakresie na wstępie należy wyjaśnić, że mimo iż podatki bezpośrednie należą do kompetencji państw członkowskich, to państwa te muszą wykonywać te kompetencje z poszanowaniem prawa Unii, a zwłaszcza podstawowych swobód gwarantowanych w traktacie (zob. podobnie wyrok Blanco i Fabretti, C-344/13 i C-367/13, EU:C:2014:2311, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

35 Artykuł 56 TFUE wymaga nie tylko wyeliminowania wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową w stosunku do usługodawców z siedzibą w innym państwie członkowskim, lecz również zniesienia jakichkolwiek ograniczeń, nawet gdy obowiązują one bez różnicy zarówno w stosunku do krajowych usługodawców, jak i usługodawców z innych państw członkowskich, jeżeli są w stanie wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjną działalność usługodawcy mającego siedzibę w innym państwie członkowskim, w którym zgodnie z prawem świadczy on takie same usługi (zob. podobnie wyroki: Sporting Exchange, C-203/08, EU:C:2010:307, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo, a także HIT i HIT LARIX, C-176/11, EU:C:2012:454, pkt 16).

36 Artykuł 56 TFUE nie obejmuje natomiast środków, których jedynym skutkiem jest obłożenie świadczenia usług dodatkowymi kosztami i które w jednakowy sposób odnoszą się do świadczenia usług zarówno między państwami członkowskimi, jak i wewnątrz

jednego państwa członkowskiego (wyrok Mobistar i Belgacom Mobile, C-544/03 i C-545/03, EU:C:2005:518, pkt 31).

37 Jest bezsporne, że ustawa zmieniająca z 2011 r. nie wprowadza żadnej bezpośredniej dyskryminacji pomiędzy spółkami węgierskimi a spółkami z siedzibą w innych państwach członkowskich użytkującymi automaty do gier w salonach gier na terytorium Węgier, ponieważ wprowadzone tą ustawą podatek zryczałtowany i podatek proporcjonalny pobierane są na identycznych warunkach w odniesieniu od wszystkich tych spółek.

38 Ponadto, ani z postanowienia odsyłającego ani z uwag przedłożonych przez strony postępowania nie wynika, że większość spółek prowadzących salony gier na rynku węgierskim ma siedziby w innych państwach członkowskich, w którym to przypadku przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym mogłyby stanowić pośrednią dyskryminację wobec usługodawców z siedzibą w innych państwach członkowskich (zob. podobnie wyroki: Spotti, C-272/92, EU:C:1993:848, pkt 18; Hervis Sport- és Divatkereskedelmi, C-385/12, EU:C:2014:47, pkt 39, 41).

39 Jednakże skarżące w postępowaniu głównym twierdzą, że ustawa zmieniająca z 2011 r., poprzez drastyczne podwyższenie kwoty podatków podlegających zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, stworzyła przeszkodę dla opłacalnego użytkowania tych automatów przez prowadzących salony gier i w ten sposób w odniesieniu do tej działalności przyznała faktyczną wyłączność prowadzącym kasyna. W szczególności, ponieważ salon gier objęty kategorią I osiągałby średnio miesięczne przychody w wysokości 200 000 HUF na jeden automat, zapłata kwoty w wysokości 500 000 HUF tytułem miesięcznego zryczałtowanego podatku prowadziłaby sama w sobie średnio do powstania miesięcznej bezpośredniej straty w wysokości 300 000 HUF na jeden automat. W każdym razie, zakładając nawet, że niektórzy z prowadzących salony gier osiągaliby wyższe przychody, zysk pozostający po odliczeniu wspomnianych podatków i różnych kosztów byłby zerowy lub co najwyżej minimalny.

40 W tym zakresie należy stwierdzić, że w przypadku gdyby ustawa zmieniająca z 2011 r. rzeczywiście mogła wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier na Węgrzech, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego, powinna ona być uznana za przeszkodę w swobodnym świadczeniu usług, zagwarantowanym w art. 56 TFUE.

41 Byłoby tak, gdyby sąd odsyłający stwierdził, że przewidziane w ustawie zmieniającej z 2011 r. podwyższenie podatków doprowadziło do ograniczenia użytkowania automatów do gier do kasyn, do których to podwyższenie nie miało zastosowania. Tak więc wspomniane podwyższenie podatków wywierałoby skutek podobny do skutku zakazania użytkowania automatów do gier poza kasynami, które zgodnie z utrwalonym orzecznictwem stanowi przeszkodę w swobodnym świadczeniu usług (zob. w szczególności wyroki: Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 75; Komisja/Grecja, C-65/05, EU:C:2006:673, pkt 53).

42 W konsekwencji na pierwsze pytanie należy odpowiedzieć, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE w zakresie, w jakim mogą wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

43 Ze względów wskazanych w pkt 30–32 nie ma konieczności odpowiadania na pytanie drugie.

W przedmiocie pytań ósmego i dziewiątego

44 Poprzez swe pytania ósme i dziewiąte, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2012 r., które, nie przewidując ani okresu przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego przepływu towarów oraz swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanych w art. 34 TFUE i 56 TFUE.

45 Na wstępie należy zauważyć, że niektóre z argumentów przedstawionych Trybunałowi przez strony w postępowaniu głównym dotyczą problemów, które nie są objęte ww. pytaniami prejudycjalnymi i które odnoszą się do okoliczności faktycznych wychodzących poza zakres postanowienia odsyłającego.

46 W szczególności skarżące w postępowaniu głównym w uwagach na piśmie podniosły, a rząd węgierski potwierdził to podczas rozprawy, że do prowadzenia kasyna na terytorium Węgier uprawnieni są wyłącznie operatorzy posiadający koncesję udzieloną przez Magyar Állam. Tymczasem, koncesje na prowadzenie kasyna są udzielane tylko ograniczonej liczbie zakładów i w niektórych okolicznościach mogą być udzielone bez przeprowadzenia wcześniej przetargu. Poza tym, zdaniem skarżących w postępowaniu głównym tylko spółki z siedzibą na Węgrzech mogły dotychczas uzyskać koncesję. Tak więc węgierskie procedury udzielania tych koncesji w praktyce stawiały w niekorzystnej sytuacji operatorów z siedzibą w innych państwach członkowskich.

47 Kwestia zgodności wspomnianych procedur z prawem Unii jest jednakże kwestią odrębną od kwestii zgodności z prawem Unii zakazu użytkowania automatów do gier poza kasynami, która stanowi wyłączny przedmiot pytań przedstawionych przez sąd odsyłający.

48 W tym zakresie należy wyjaśnić, że wyłącznie do sądu krajowego należy określenie przedmiotu pytań, które zamierza przedstawić Trybunałowi. Trybunał nie może na żądanie jednej ze stron postępowania głównego rozpatrywać pytań, które nie zostały mu przedstawione przez sąd krajowy. Jeśli, w miarę rozwoju postępowania, sąd krajowy uzna za niezbędne uzyskać dalszą wykładnię prawa Unii, powinien zwrócić się z nowym wnioskiem do Trybunału (zob. podobnie wyroki: CBEM, 311/84, EU:C:1985:394, pkt 10; Syndesmos Melon tis Eleftheras Evangelikis Ekklisias i in., C-381/89, EU:C:1992:142, pkt 19; Slob, C-236/02, EU:C:2004:94, pkt 29). Trybunał nie może zatem badać argumentów, o których mowa w pkt 46 niniejszego wyroku.

49 W konsekwencji należy ustalić, czy przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2012 r., stoją na przeszkodzie swobodnemu przepływowi towarów i swobodnemu świadczeniu usług w zakresie, w jakim zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, przy czym kwestia ta jest niezależna od kwestii, czy poza tym węgierskie przepisy dotyczące procedury udzielania koncesji na użytkowanie kasyna zawierają także ograniczenia tych swobód.

50 Ze względów przedstawionych w pkt 30–32 należy zbadać takie przepisy krajowe jedynie pod kątem zgodności z art. 56 TFUE.

51 W tym zakresie między innymi z orzecznictwa przypomnianego w pkt 41 wynika, że przepisy krajowe, które zezwalają na użytkowanie i praktykowanie niektórych gier losowych tyko w kasynach, stanowią przeszkodę w swobodnym świadczeniu usług.

52 W takich okolicznościach na ósme pytanie należy odpowiedzieć, że przepisy krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując ani okresu

przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE.

53 Nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na dziewiąte pytanie.

W przedmiocie uzasadnienia ograniczeń w swobodnym świadczeniu usług

54 Poprzez pytania trzecie, czwarte, dziesiąte i jedenaste, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, w jakiej mierze ograniczenia, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym, mogą być dopuszczone na podstawie odstępstw przewidzianych wyraźnie w art. 51 TFUE i 52 TFUE, mających zastosowanie do niniejszej dziedziny na podstawie art. 62 TFUE, lub uzasadnione zgodnie z orzecznictwem Trybunału na podstawie nadrzędnych względów interesu ogólnego.

55 O ile ustawa zmieniająca z 2011 r. i ustawa zmieniające z 2012 r. wpisują się w ramy reformy krajowej mającej na celu utrudnienie użytkowania automatów do gier, a ustawodawca węgierski powołał się na te same cele, aby uzasadnić te dwie ustawy, należy zbadać łącznie kwestię ewentualnego uzasadnienia ograniczeń wynikających ze wspomnianych ustaw.

W przedmiocie istnienia nadrzędnych względów interesu ogólnego

56 Na wstępie należy przypomnieć, że uregulowanie gier losowych stanowi część dziedziny, w której pomiędzy państwami członkowskimi istnieją znaczne rozbieżności dotyczące wartości moralnych, religijnych i kulturalnych. W braku uregulowań na szczeblu Unii państwa członkowskie korzystają co do zasady ze swobody w ustalaniu celów ich polityki w dziedzinie gier losowych i szczegółowego określenia poziomu ochrony, do którego dążą (zob. podobnie wyroki: Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 47, a także Digibet i Albers, C-156/13, EU:C:2014:1756, pkt 24).

57 Ustalenie celów, jakie są w rzeczywistości realizowane przez ustawodawstwo krajowe, należy w ramach sprawy przedstawionej Trybunałowi w trybie art. 267 TFUE do właściwości sądu odsyłającego (wyrok Pfleger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 47).

58 W takich okolicznościach należy stwierdzić, że cele, które zostały określone jako te, do osiągnięcia których dążą ustawy rozpatrywane w postępowaniu głównym, czyli ochrona konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobieganie przestępczości i oszustwom związanym z grami losowymi, stanowią nadrzędne względy interesu ogólnego, które mogą uzasadnić ograniczenia działalności w zakresie gier losowych (zob. podobnie wyroki: Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, pkt 55, a także Stanley International Betting i Stanleybet Malta, C-463/13, EU:C:2015:25, pkt 48, 49, a także przytoczone tam orzecznictwo).

59 Skarżące w postępowaniu głównym jednak podnoszą, że podstawowy cel ustawy zmieniającej z 2011 r. polega w rzeczywistości na zwiększeniu wpływów podatkowych z użytkowania automatów do gier.

60 W tym zakresie Trybunał wielokrotnie orzekał, że cel polegający wyłącznie na zwiększeniu przychodów skarbu państwa nie może uzasadniać ograniczenia swobodnego świadczenia usług (zob. w szczególności wyroki: Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 55, a także Pfleger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 54).

61 Jednakże okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie uniemożliwia uzasadnienia tego ograniczenia w zakresie, w jakim dąży ono w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia celów odnoszących się do nadrzędnych względów interesu ogólnego (zob. podobnie wyroki: Zenatti, C-67/98, EU:C:1999:514,

pkt 36; Gambelli i in., C-243/01, EU:C:2003:597, pkt 62), czego ustalenie należy do sądu krajowego.

W przedmiocie proporcjonalności ograniczeń art. 56 TFUE

62 Na wstępie należy przypomnieć, że wybór sposobów organizowania i kontroli działalności w zakresie prowadzenia i praktykowania gier losowych lub hazardowych, takich jak zawarcie z państwem umowy administracyjnej w przedmiocie koncesji lub ograniczenie prowadzenia i praktykowania niektórych gier do miejsc odpowiednio wyznaczonych do tego celu, należy do władz krajowych w ramach przysługującego im uznania (wyroki: Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 88; a także Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, pkt 59).

63 Ograniczone udzielanie zezwoleń na prowadzenie gry hazardowe w ramach praw specjalnych lub wyłącznych pewnym podmiotom, którego to systemu zaletą jest w szczególności ukierunkowanie żądzy gry i prowadzenia gier ku kontrolowanemu obiegowi, może wpisywać się w ramy realizacji wspomnianych wyżej celów wyznaczonych w interesie ogólnym polegających na ochronie konsumenta i porządku społecznego (zob. w szczególności wyroki: Läärä, C-124/97, EU:C:1999:435, pkt 37; Zenatti, C-67/98, EU:C:1999:514, pkt 35, a także Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 74).

64 Niemniej jednak ograniczenia nałożone przez państwa członkowskie muszą spełniać warunki wynikające z orzecznictwa Trybunału w zakresie proporcjonalności, to znaczy być właściwe dla realizacji wyznaczonego celu oraz nie wykraczać poza to, co niezbędne dla jego osiągnięcia. Należy ponadto przypomnieć w tym kontekście, że ustawodawstwo krajowe jest właściwe do zapewnienia realizacji wskazanego celu, tylko jeśli jego osiągnięcie jest rzeczywistym przedmiotem troski tego ustawodawstwa w sposób spójny i systematyczny (zob. wyrok HIT i HIT LARIX, C-176/11, EU:C:2012:454, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).

65 Jeżeli państwo członkowskie zamierza powołać się na cel odpowiedni do uzasadnienia ograniczenia swobodnego świadczenia usług, na tym państwie ciąży obowiązek przedstawienia sądowi, który ma rozstrzygnąć tę kwestię, wszystkich dowodów, które mogłyby temu sądowi pozwolić na ustalenie, że wspomniany środek spełnia wszystkie wymogi wynikające z zasady proporcjonalności (zob. wyroki: Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 54, a także Pfleger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 50).

66 W niniejszym przypadku skarżące w postępowaniu głównym twierdzą, że ustawy rozpatrywane w postępowaniu głównym nie dążą w rzeczywistości do osiągniecia w sposób spójny i systematyczny wskazanych celów interesu publicznego.

67 Po pierwsze podnoszą one, że ustawodawca węgierski w następstwie reform wprowadzonych przez te ustawy od dnia 19 lipca 2013 r. zliberalizował prowadzenie przez kasyna gier losowych on-line, w tym użytkowanie automatów do gier on-line. Po drugie, w 2014 r. udzielono siedmiu nowych koncesji na prowadzenie kasyn, co skądinąd potwierdził rząd węgierski podczas rozprawy.

68 Należy stwierdzić, że takie okoliczności, z zastrzeżeniem weryfikacji przeprowadzonej przez sąd odsyłający, mogą wpisywać się w ramy polityki kontrolowanej ekspansji działalności w zakresie gier losowych.

69 Tymczasem Trybunał orzekł, że tego rodzaju polityka może być spójna zarówno z celem polegającym na przeciwdziałaniu prowadzeniu działalności w zakresie gier losowych w celach przestępczych lub popełniania oszustw, jak i z celem zapobiegania skłanianiu do ponoszenia nadmiernych wydatków na gry oraz walki z uzależnieniem od nich, a to poprzez nakierowywanie konsumentów na ofertę podmiotu wykonującego monopol państwowy, która jest zarazem wolna od elementów przestępczych, jak też pomyślana tak, by lepiej chronić konsumentów przed nadmiernymi wydatkami i uzależnieniem od

hazardu (zob. podobnie wyroki: Stoß i in., C-316/07, od C-358/07 do C-360/07, C-409/07 i C-410/07, EU:C:2010:504, pkt 101 i 102, a także Zeturf, C-212/08, EU:C:2011:437, pkt 67).

70 Aby osiągnąć ten cel w postaci skanalizowania gier w kontrolowanym obiegu, podmioty działające na podstawie zezwolenia powinny stanowić stabilną, lecz jednocześnie atrakcyjną alternatywę w stosunku do działalności zakazanej, co może wymagać między innymi szerokiej zastosowania nowoczesnych technik dystrybucyjnych (zob. podobnie wyroki: Placanica i in., C-338/04, C-359/04 i C-360/04, EU:C:2007:133, pkt 55; Ladbrokes Betting & Gaming i Ladbrokes International, C-258/08, EU:C:2010:308, pkt 25; Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 64).

71 Jednakże polityka kontrolowanej ekspansji działalności w zakresie gier losowych może być uznana za spójną tylko wtedy, gdyby po pierwsze, przestępcza i oszukańcza działalność w zakresie gier oraz, po drugie, uzależnienie od hazardu, mogły – w czasie zaistnienia okoliczności faktycznych leżących u podstawy sporu w postępowaniu głównym – stanowić problem na Węgrzech i gdyby tego rodzaju rozszerzenie licencjonowanej i regulowanej działalności mogło ten problem rozwiązać (zob. podobnie wyroki: Ladbrokes Betting & Gaming i Ladbrokes International, C-258/08, EU:C:2010:308, pkt 30; Zeturf, C-212/08, EU:C:2011:437, pkt 70; a także Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 67).

72 Zadaniem sądu odsyłającego jest zbadanie w ramach zawisłej przed nim sprawy, czy warunki te są spełnione, a jeśli tak, to czy rozmiary rozpatrywanej polityki ekspansji nie mogą sprawić, że będzie ona nie do pogodzenia z celem w postaci ograniczenia uzależnienia od gier (zob. podobnie wyrok Ladbrokes Betting & Gaming i Ladbrokes International, C-258/08, EU:C:2010:308, pkt 38).

73 W tym calu wspomniany sąd powinien dokonać ogólnej oceny okoliczności, w których przyjęto i wdrożono rozpatrywane przepisy zawierające ograniczenia.

W przedmiocie badania uzasadnień w świetle praw podstawowych

74 Ponadto należy przypomnieć, że jeżeli państwo członkowskie powołuje się na nadrzędne względy interesu ogólnego w celu uzasadnienia przepisów, które mogą ograniczać korzystanie ze swobody świadczenia usług, takie uzasadnienie powinno być interpretowane także w świetle ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności praw podstawowych zagwarantowanych obecnie w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”). Odnośne przepisy krajowe mogą zatem być objęte przewidzianymi wyjątkami, wyłącznie jeżeli są zgodne z prawami podstawowymi, nad których przestrzeganiem czuwa Trybunał (zob. podobnie wyroki: ERT, C-260/89, EU:C:1991:254, pkt 43; Familiapress, C-368/95, EU:C:1997:325, pkt 24; Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, pkt 125).

75 W niniejszym przypadku skarżące w postępowaniu głównym podnoszą, że ustawy rozpatrywane w postępowaniu głównym naruszają, po pierwsze, zasady pewności prawa i ochrony uzasadnionych interesów, a po drugie, prawo własności chronione na podstawie art. 17 karty.

– W przedmiocie zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań

76 Skarżące w postępowaniu głównym utrzymują, że ustawy rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, poprzez podwyższenie w sposób drastyczny kwoty podatków od gier, jakie podlegają zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, jednocześnie przewidując przejście do systemu opartego na serwerze centralnym, a następnie poprzez zakazanie użytkowania tych automatów poza kasynami, nie przewidując stosownego okresu przejściowego ani odszkodowania dla danych operatorów, naruszają zasady pewności prawa i uzasadnionych oczekiwań.

77 W tym zakresie należy podkreślić, że zasada pewności prawa, której konsekwencję stanowi zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań, wymaga, by przepisy prawne były jasne i precyzyjne, a ich skutki przewidywalne, zwłaszcza wówczas, gdy pociągają one za sobą niekorzystne konsekwencje dla jednostek i przedsiębiorstw (zob. podobnie wyroki: VEMW i in., C-17/03, EU:C:2005:362, pkt 80 i przytoczone tam orzecznictwo; ASM Brescia, C-347/06, EU:C:2008:416, pkt 69; Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation, C-362/12, EU:C:2013:834, pkt 44).

78 Trybunał orzekł także, że podmiot gospodarczy nie może oczekiwać całkowitego braku zmian ustawodawczych, może jedynie kwestionować sposób wprowadzenia takiej zmiany (zob. podobnie wyrok Gemeente Leusden et Holin Groep, C-487/01 i C-7/02, EU:C:2004:263, pkt 81).

79 Podobnie, zasada pewności prawa nie wymaga braku zmian ustawodawczych, ale wymaga w szczególności, aby ustawodawca wziął pod uwagę szczególną sytuację podmiotów i w razie potrzeby dostosował odpowiednio stosowanie nowych przepisów prawnych (wyroki: VEMW i in., C-17/03, EU:C:2005:362, pkt 81; Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 49; zob. podobnie wyrok Gemeente Leusden i Holin Groep, C-487/01 i C-7/02, EU:C:2004:263, pkt 70).

80 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zadaniem sądu odsyłającego jest zbadanie, czy uregulowanie krajowe jest zgodne z zasadami pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a Trybunał, orzekając w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 267 TFUE, jest wyłącznie właściwy do dostarczenia temu sądowi wszelkich elementów wykładni w ramach prawa Unii, które mogą umożliwić mu dokonanie oceny tej zgodności (zob. w szczególności wyroki: Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo, a także Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, pkt 126).

81 Sąd odsyłający może w tym celu wziąć pod uwagę wszystkie istotne elementy, które wynikają z brzmienia, celu lub systematyki danych przepisów (zob. podobnie wyrok Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, pkt 129).

82 W celu udzielenia sądowi odsyłającemu użytecznej odpowiedzi należy zwrócić uwagę w szczególności na następujące okoliczności wynikające z akt przedstawionych Trybunałowi.

83 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do ustawy zmieniającej z 2011 r. skarżące w postępowaniu głównym podnoszą, że ustawa ta pięciokrotnie podwyższyła podatek zryczałtowany podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, ustanawiając jednocześnie dodatkowy podatek proporcjonalny, ze skutkiem od 1 listopada 2011 r., czyli od pierwszego miesięcznego terminu płatności po publikacji tej ustawy, podczas gdy system podatkowy mający zastosowanie do tej działalności nie był przedmiotem żadnej zmiany ustawodawczej przez niemalże 20 lat. Tak więc zdaniem skarżących w postępowaniu głównym, ze względu na ten brak stosownego okresu dostosowania podmioty, które planowały otworzyć nowe salony gier, nie miały możliwości podjęcia w odpowiednim czasie koniecznych działań, aby opóźnić wprowadzenie w życie ich planów lub z nich zrezygnować. Podwyższenie kwoty podatków, podlegających zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier zmusiło ponadto wiele podmiotów do zakończenia tej działalności.

84 W drugiej kolejności, co się tyczy ustawy zmieniającej z 2012 r. z postanowienia odsyłającego wynika, że spowodowała ona w dniu następującym po dniu jej wejścia w życie cofnięcie z mocy prawa zezwoleń na użytkowanie automatów do gier w salonach gier, nie przewidując ani okresu przejściowego ani odszkodowania dla danych podmiotów.

85 W tej kwestii należy zauważyć, że w przypadku gdy ustawodawca krajowy cofa zezwolenia umożliwiające ich posiadaczom na wykonywanie działalności gospodarczej, ma obowiązek przewidzieć na rzecz tych posiadaczy wystarczająco długi okres przejściowy, aby umożliwić im dostosowanie się, lub rozsądny system odszkodowawczy (zob. podobnie wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Vékony/Węgry z dnia 13 stycznia 2015 r., nr 65681/13, § 34, 35).

86 Ponadto skarżące w postępowaniu głównym podnoszą, że przed wejściem w życie ustawy zmieniającej z 2012 r., poniosły wydatki w celu dostosowania się do przewidzianego ustawą zmieniającą z 2011 r. wprowadzenia nowego systemu użytkowania automatów do gier. Ten system użytkowania, który miał wejść w życie w dniu 1 stycznia 2013 r., zakładał, że automaty do gier użytkowane w salonach gier będą funkcjonować on-line i będą podłączone do serwera centralnego. Tymczasem, to uzasadnione oczekiwane zostało zniweczone ze skutkiem natychmiastowym w następstwie przyjęcia ustawy zmieniającej z 2012 r.

87 W tym zakresie należy przypomnieć, że podmiot gospodarczy, który dokonał kosztownych inwestycji w celu dostosowania się do systemu przyjętego poprzednio przez ustawodawcę, może w znaczny sposób odczuć w sferze swych interesów wcześniejsze zniesienie tego systemu, tym bardziej że zniesienie to nastąpiło w sposób nagły i nieprzewidywalny, nie dając mu dostatecznego czasu na dostosowanie się do nowej sytuacji prawnej (zob. podobnie wyrok Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 52).

88 Zadaniem sądu krajowego jest ustalenie w świetle całości powyższych stwierdzeń, czy przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, spełniają wymogi wynikające z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań.

– W przedmiocie prawa własności

89 Skarżące w postępowaniu głównym twierdzą także, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowanie głównym, naruszają chronione na podstawie art. 17 ust. 1 karty prawo własności użytkowników salonów gier.

90 W tym zakresie należy przypomnieć, że krajowe przepisy zawierające ograniczenia w świetle art. 56 TFUE mogą również ograniczać prawo własności chronione na podstawie 17 karty. Podobnie, Trybunał już orzekł, że nieuzasadnione lub nieproporcjonalne ograniczenia swobody świadczenia usług w świetle art. 56 TFUE nie są również dopuszczalne na mocy art. 52 ust. 1 w związku z art. 17 karty (wyrok Pfleger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 57, 59).

91 Wynika stąd, że w niniejszym przypadku przeprowadzone w pkt 56–73 niniejszego wyroku badanie ograniczeń, jakie stanowią przepisy krajowe będące przedmiotem postępowań głównych na podstawie art. 56 TFUE, obejmuje również ewentualne ograniczenia wykonywania prawa własności gwarantowanego w art. 17 karty, co oznacza, że odrębne badanie na tej podstawie nie jest konieczne (zob. podobnie wyrok Pfleger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 60).

Odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania trzecie, czwarte, dziesiąte i jedenaste

92 W świetle całości powyższych rozważań na pytania trzecie, czwarte, dziesiąte i jedenaste należy odpowiedzieć, że ograniczenia swobodnego przepływu usług, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, mogą być uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego tylko w zakresie, w jakim sąd krajowy po dokonaniu ogólnej oceny okoliczności przyjęcia i wejścia w życie tych przepisów stwierdzi:

– że rzeczywiście spełniają one przede wszystkim cele dotyczące ochrony konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobiegania przestępczości i oszustwom związa-

nym z grami losowymi, przy czym sama okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo, poprzez zwiększenie wpływów podatkowych, do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie stoi na przeszkodzie, aby można było uznać, że ograniczenie to dąży w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia takich celów;

– że spełniają one te cele w sposób spójny i systematyczny oraz

– że spełniają one wymogi wynikające z ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a także prawa własności.

W przedmiocie istnienia naruszeń dyrektywy 98/34

93 Poprzez pytania szóste i trzynaste, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34 należy interpretować w ten sposób, że przepisy krajowe, takie jak przepisy podatkowe przewidziane w ustawie zmieniającej z 2011 r. i zakaz użytkowania automatów do gier poza kasynami ustanowiony w ustawie zmieniającej z 2012 r., stanowią „przepisy techniczne" w rozumieniu tego przepisu, których projekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy.

94 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do przepisów krajowych, takich jak przepisy ustawy zmieniającej z 2011 r., sąd ten zmierza w szczególności do ustalenia, czy takie przepisy mogą być zakwalifikowane jako „przepisy techniczne de facto" w rozumieniu art. 1 pkt 11 tiret trzecie dyrektywy 98/34.

95 Zgodnie ze wspomnianym art. 1 pkt 11 tiret trzecie „przepisy techniczne de facto" w rozumieniu tego przepisu stanowią „specyfikacje techniczne lub inne wymogi bądź zasady dotyczące usług, które powiązane są ze środkami fiskalnymi lub finansowymi mającymi wpływ na konsumpcję produktów lub usług przez wspomaganie przestrzegania takich specyfikacji technicznych lub innych wymogów bądź zasad dotyczących usług".

96 Z brzmienia tej definicji wynika, że pojęcie „przepisów technicznych de de facto" nie oznacza samych środków podatkowych, ale specyfikacje techniczne lub inne wymogi, które są z nimi powiązane.

97 W konsekwencji przepisy podatkowe, takie jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, którym nie towarzyszą żadne specyfikacje techniczne ani żaden inny wymóg, których przestrzeganie przepisy te zapewniałyby, nie mogą być zakwalifikowane jako „przepisy techniczne de facto".

98 W drugiej kolejności, w odniesieniu do przepisów krajowych takich jak ustawa zmieniająca z 2012 r. Trybunał już orzekł, że przepisy krajowe, które zastrzegają organizację niektórych gier losowych wyłącznie dla kasyn, stanowią „przepisy techniczne" w rozumieniu wspomnianego art. 1 pkt 11, w zakresie, w jakim mogą mieć istotny wpływ na właściwości lub sprzedaż produktów użytkowanych w tym kontekście (zob. podobnie wyroki: Komisja/Grecja, C-65/05, EU:C:2006:673, pkt 61, a także Fortuna i in., C-213/11, C-214/11 i C-217/11, EU:C:2012:495, pkt 24, 40).

99 Tymczasem zakaz użytkowania automatów do gier poza kasynami, taki jaki ustanowiła ustawa zmieniająca z 2012 r., może mieć istotny wspływ na sprzedaż tych automatów, które stanowią towary, które mogą być objęte zakresem stosowania art. 34 TFUE (zob. wyrok Läärä i in., C-124/97, EU:C:1999:435, pkt 20, 24), poprzez zmniejszenie liczby kanałów użytkowania.

100 W tych okolicznościach na pytania szóste i trzynaste należy odpowiedzieć, że art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34 należy intepretować w ten sposób, że:

– krajowe przepisy ustawodawcze, które pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, nie stanowią „przepisów technicznych” w rozumieniu tego przepisu oraz że

– krajowe przepisy ustawodawcze, które zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu tego przepisu, których projekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy.

W przedmiocie istnienia obowiązku naprawienia szkody, ciążącego na danym państwie członkowskim

W przedmiocie pytań piątego i dwunastego

101 Poprzez pytanie piąte i dwunaste sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 34 TFUE i 56 TFUE mają na celu przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z jego działalności ustawodawczej, rodzi dla jednostek prawo do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia.

102 W tym zakresie, biorąc pod uwagę względy przedstawione w pkt 30– 32 niniejszego wyroku należy udzielić odpowiedzi na te pytania tylko w zakresie, w jakim odnoszą się one do art. 56 TFUE.

103 Na wstępie należy przypomnieć, że zasada odpowiedzialności państwa członkowskiego za szkody wyrządzone jednostkom wskutek naruszenia przez państwo prawa Unii dotyczy każdego przypadku naruszenia prawa Unii, niezależnie od organu państwa członkowskiego, którego działanie lub zaniechanie jest źródłem uchybienia (wyroki: Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79, pkt 32, a także Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo). Zasada ta znajduje zatem zastosowanie w szczególności, gdy zarzucane uchybienie jest przypisywane ustawodawcy krajowemu (wyrok Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79, pkt 36).

104 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem prawo do odszkodowania jest przez prawo Unii uznane wówczas, gdy spełnione są trzy przesłanki, to jest: gdy celem naruszonej normy prawnej jest przyznanie praw jednostkom, gdy naruszenie jest wystarczająco istotne oraz gdy istnieje bezpośredni związek przyczynowy między naruszeniem zobowiązania nałożonego na państwo i szkodą poniesioną przez osoby poszkodowane (zob. w szczególności wyroki: Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79, pkt 51; Danske Slagterier, C-445/06, EU:C:2009:178, pkt 20; Komisja/Włochy, C-379/10, EU:C:2011:775, pkt 40).

105 W odniesieniu do pierwszej z tych przesłanek, która jest przedmiotem pytań przedstawionych przez sąd odsyłający, z orzecznictwa wynika, że postanowienia traktatu dotyczące podstawowych wolności przyznają jednostkom prawa, które sądy krajowe muszą chronić (zob. podobnie wyrok Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79, pkt 54).

106 W konsekwencji na pytania prejudycjalne piąte i dwunaste należy odpowiedzieć, że celem art. 56 TFUE jest przyznanie jednostkom praw w taki sposób, że jego naruszenie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z działalności ustawodawczej tego państwa, rodzi dla jednostek prawo uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia, w zakresie, w jakim wspomniane naruszenie jest wystarczająco istotne i istnieje bezpośredni związek

przyczynowy między samym naruszeniem a poniesioną szkodą, czego ustalenie należy do sądu krajowego.

W przedmiocie pytań siódmego i czternastego

107 Poprzez swe pytania siódme i czternaste, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 8 i 9 dyrektywy mają na celu przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie rodzi dla jednostek prawo do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia.

108 W tym zakresie z orzecznictwa wynika, że mimo że celem dyrektywy 98/34 jest zagwarantowanie swobodnego przepływu towarów poprzez organizację kontroli prewencyjnej, której skuteczność wymaga, aby w ramach sporu pomiędzy jednostkami nie dopuścić do stosowania środka krajowego przyjętego z naruszeniem art. 8 i 9 tej dyrektywy, to dyrektywa ta nie określa w żadnym stopniu materialnej treści przepisu prawnego, na podstawie którego sąd krajowy ma rozstrzygać zawisły przed nim spór. Tak wiec wspomniana dyrektywa nie ustanawia ani praw, ani obowiązków dla jednostek (wyrok Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, pkt 51).

109 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że pierwsza z przesłanek wymienionych w pkt 104 nie jest spełniona, a tym samym jednostki nie mogą powoływać się na nieprzestrzeganie art. 8 i 9 tej dyrektywy w celu pociągnięcia do odpowiedzialności danego państwa członkowskiego na podstawie prawa Unii.

110 W konsekwencji na pytania siódme i czternaste należy odpowiedzieć, że celem art. 8 i 9 dyrektywy 98/34 nie jest przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie nie rodzi dla jednostek prawa do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia na podstawie prawa Unii.

W przedmiocie pytania piętnastego

111 Poprzez swe piętnaste pytanie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, w jakiej mierze okoliczność, że przepisy krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny objętej kompetencjami państw członkowskich, wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania piąte, siódme, dwunaste i czternaste.

112 W tym zakresie wystarczy przypomnieć, że jak zostało podkreślone w pkt 34, państwa członkowskie muszą wykonywać ich kompetencje z poszanowaniem prawa Unii, a zwłaszcza podstawowych swobód gwarantowanych w traktacie, które mają zastosowanie do stanów faktycznych takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, które są objęte zakresem stosowania prawa Unii.

113 W tych okolicznościach uzasadnienia przedstawione przez państwo członkowskie na poparcie ograniczenia wspomnianych swobód należy interpretowane w świetle praw podstawowych, nawet w przypadku gdy ograniczenie to dotyczy dziedziny objętej kompetencjami tego państwa członkowskiego, o ile dany stan faktyczny wchodzi w zakres stosowania prawa Unii (zob. podobnie wyrok Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 21).

114 Podobnie, każde naruszenie prawa Unii popełnione przez państwo członkowskie, w tym w przypadku gdy dotyczy ono dziedziny objętej zakresem kompetencji tego państwa członkowskiego, prowadzi do powstania jego odpowiedzialności, w zakresie, w jakim spełnione są przesłanki przypomniane w pkt 104 niniejszego wyroku.

115 W konsekwencji na pytanie piętnaste należy odpowiedzieć, że okoliczność, że przepisy krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny ob-

jętej kompetencjami państw członkowskich, nie wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania przedstawione przez sąd odsyłający.

W przedmiocie kosztów

116 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE, w zakresie, w jakim mogą wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier na Węgrzech, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

2) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując ani okresu przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE.

3) Ograniczenia swobodnego przepływu usług, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, mogą być uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego tylko w zakresie, w jakim sąd krajowy po dokonaniu ogólnej oceny okoliczności przyjęcia i wejścia w życie tych przepisów stwierdzi:

– że rzeczywiście spełniają one przede wszystkim cele dotyczące ochrony konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobiegania przestępczości i oszustwom związanym z grami losowymi, przy czym sama okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo, poprzez zwiększenie wpływów podatkowych, do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie stoi na przeszkodzie, aby można było uznać, że ograniczenie to dąży w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia takich celów;

– że spełniają one te cele w sposób spójny i systematyczny oraz

– że spełniają one wymogi wynikające z ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a także prawa własności.

4) Artykuł 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego, zmienionej dyrektywą Rady 2006/96/WE z dnia 20 listopada 2006 r., należy interpretować w ten sposób, że:

– krajowe przepisy ustawodawcze, które pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, nie stanowią „przepisów technicznych” w rozumieniu tego przepisu oraz że

– krajowe przepisy ustawodawcze, które zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu tego przepisu, których projekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy.

5) Celem art. 56 TFUE jest przyznanie jednostkom praw w taki sposób, że jego naruszenie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z działalności ustawodawczej tego państwa, rodzi dla jednostek prawo uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia, w zakresie, w jakim wspomniane naruszenie jest wystarczająco istotne i istnieje bezpośredni związek przyczynowy między samym naruszeniem a poniesioną szkodą, czego ustalenie należy do sądu krajowego.

6) Celem art. 8 i 9 dyrektywy 98/34, zmienionej dyrektywą 2006/96, nie jest przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie nie rodzi dla jednostek prawa do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia na podstawie prawa Unii.

7) Okoliczność, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny objętej kompetencjami państw członkowskich, nie wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania przedstawione przez sąd odsyłający.”

5.3. Inne

5.3.1. Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych – pytanie prejudycjalne.

Postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 24 kwietnia 2015 r., V Kz 142/15

Pytanie:

Czy przepis art. 8 ustęp 1 Dyrektywy nr 98/34/WE z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U.UE.L.98.204.37 z późn. zm.) może być interpretowany w ten sposób, że brak notyfikacji przepisów uznanych za mające charakter techniczny dopuszcza możliwość zróżnicowania skutków tj. dla przepisów dotyczących swobód nie podlegających ograniczeniom przewidzianym w art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej brak notyfikacji skutkować powinien tym, że nie mogą być one stosowane w konkretnej sprawie będącej przedmiotem rozstrzygnięcia, zaś dla przepisów odnoszących się do swobód podlegających ograniczeniom z art. 36 Traktatu dopuszczalna jest ich ocena przez sąd krajowy, będący jednocześnie sądem unijnym, czy mimo nienotyfikacji są one zgodne z wymogami art. 36 Traktatu i nie podlegają sankcji braku możliwości ich stosowania.

„1. zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującym pytaniem prejudycjalnym dotyczącym wykładni przepisów prawa unijnego:

„czy przepis art. 8 ustęp 1 Dyrektywy nr 98/34/WE z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U.UE.L.98.204.37 z późn. zm.) może być interpretowany w ten sposób, że brak notyfikacji przepisów uznanych za mające charakter techniczny dopuszcza możliwość zróżnicowania skutków tj. dla przepisów dotyczących swobód nie podlegających ograniczeniom przewidzianym w art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej brak notyfikacji skutkować powinien tym, że nie mogą być one stosowane w konkretnej sprawie będącej przedmiotem rozstrzygnięcia, zaś dla przepisów odnoszących się do swobód podlegających ograniczeniom z art. 36 Traktatu dopuszczalna jest ich ocena przez sąd krajowy, będący jednocześnie sądem unijnym, czy mimo nienotyfikacji są one zgodne z wymogami art. 36 Traktatu i nie podlegają sankcji braku możliwości ich stosowania”;

2. zawiesić postępowanie do czasu uzyskania odpowiedzi na pytanie prejudycjalne.

UZASADNIENIE

Do Sądu Rejonowego dla Łodzi - Widzewa w Łodzi wpłynął akt oskarżenia przeciwko G. M. o to, że jako prezes zarządu (...) sp. z o.o. w K. w okresie od 6 lipca 2012 r. do dnia 23 stycznia 2013 r. w barze (...) w A. urządzał gry na automacie (...) o numerze (...) bez koncesji na prowadzenie kasyna gry wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 6 ustęp 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. Nr 201, poz. 1540)

tj. o przestępstwo z art. 107 § 1 kodeksu karnego skarbowego w związku z art. 9 § 3 kodeksu karnego skarbowego

oraz przeciwko M. S. o to, że wynajmując w okresie od 6 lipca 2012 r. do dnia 23 stycznia 2013 r. część powierzchni w barze (...) w A. urządzała gry na automacie (...) o numerze (...) bez koncesji na prowadzenie kasyna gry wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 6 ustęp 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. Nr 201, poz. 1540).

tj. o przestępstwo z art. 107 § 1 kodeksu karnego skarbowego.

Postanowieniem z dnia 13 stycznia 2015 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi -Widzewa w Łodzi na podstawie art. 17 § 1 punkt 2 kodeksu postępowania karnego w związku z art. 113 § 1 kodeksu karnego skarbowego umorzył postępowanie przeciwko G. M. i M. S. orzekając także o dowodach rzeczowych oraz o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy uznał, że przepis art. 6 ustęp 1 ustawy o grach hazardowych, zgodnie z którym działalność w zakresie gier cylindrycznych, gier w karty, gier w kości oraz gier na automatach może być prowadzona na podstawie udzielonej koncesji na prowadzenie kasyna gry ma charakter techniczny, oraz wobec faktu, iż nie został on notyfikowany Komisji Europejskiej stwierdził, że nie może być stosowany wobec oskarżonych, a zarazem nie może wypełniać normy blankietowej art. 107 § 1 ustawy kodeks karny skarbowy, iż odpowiedzialności podlega ten, kto wbrew przepisom ustawy lub warunkom koncesji lub zezwolenia urządza lub prowadzi grę losową, grę na automacie lub zakład wzajemny.

Sąd Rejonowy powołał się przy tym na orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 lipca 2012 r. w sprawach C -213/11, C-214/11 i C-217/11, w którym uznano przepis art. 14 ustęp 1 ustawy o grach hazardowych stanowiący, iż urządzanie gier cylindrycznych, gier w karty, gier w kości oraz gier na automatach dozwolone jest wyłącznie w kasynach gry, za mający charakter techniczny.

Zdaniem Sądu Rejonowego taki sam charakter ma przepis art. 6 ustęp 1 ustawy o grach hazardowych.

Sąd Okręgowy rozpoznając zażalenie Naczelnika Urzędu Celnego I w Ł. na postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi musi rozstrzygnąć kwestię wykładni prawa europejskiego związaną ze skutkami braku notyfikacji przepisów technicznych ustawy o grach hazardowych. Automaty do gier zakwestionowane w przedmiotowej sprawie były nabyte w Czechach.

Sądowi Okręgowemu z jednej strony znane jest orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydane na gruncie art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej dotyczące regulacji odnoszących się do hazardu, które przyznaje państwom członkowskim szeroką autonomię z uwagi między innymi na fakt, iż istnieją pomiędzy nimi znaczne rozbieżności dotyczące wartości moralnych, religijnych i kulturalnych w tej dziedzinie.

Państwa członkowskie korzystają ze swobody w ustalaniu celów ich polityki w dziedzinie organizacji hazardu, a przyjęte przez nie ograniczenia powinny być jedynie ocenione z uwzględnieniem celów zakładanych przez właściwe organy zainteresowanego państwa członkowskiego oraz zapewnienia zamierzonego poziomu ochrony, a także muszą spełniać przesłanki wynikające z orzecznictwa Trybunału w zakresie ich proporcjonalności (wyrok w sprawie C-338/04 Placanica i in., pkt 48, wyroki z dnia 21 września 1999 r. w sprawie C-124/97 Läärä i in., pkt 36; z dnia 21 października 1999 r. w sprawie C-67/98 Zenatti, pkt 34).

Sądowi Okręgowemu znane są również orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-194/94 (CIA Security International S.A.), a także w sprawie C-303/04 (Lidl Italia), w których Trybunał stwierdził, że naruszenie obowiązku notyfikacji powoduje bezskuteczność przepisów technicznych, co oznacza, że nie można się na nie powołać wobec jednostek. W sprawie CIA Security International S.A. Trybunał nie uznał jednocześnie argumentu, iż bezskuteczność takich przepisów wobec osób trzecich stworzyłaby lukę w krajowym porządku prawnym i mogłaby tym samym powodować poważne trudności, zwłaszcza gdy bezskuteczność dotyczy przepisów w dziedzinie bezpieczeństwa.

Sąd Okręgowy znając konsekwencje wynikające z zasady acte eclaire stoi na stanowisku, iż brak jest tożsamości przedmiotu rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie z rozstrzygnięciem w sprawach CIA Security International S.A. oraz Lidl Italia, gdyż nienotyfikowane przepisy techniczne w wyżej wymienionych sprawach dotyczyły regulacji nie podlegających podobnym ograniczeniom jak hazard, których celem jest ochrona społeczeństwa przed jego negatywnymi skutkami oraz zwiększenie kontroli państwa nad tą sferą, stwarzającą liczne zagrożenia nie tylko w postaci uzależnień, ale także rozwoju struktur przestępczych.

Nie sposób nie dostrzec zatem konfliktu wartości będących przedmiotem ochrony. Z jednej strony bowiem dyrektywa 98/34 ma na celu ochronę swobodnego przepływu towarów oraz uprzednią kontrolę o charakterze prewencyjnym, zaś obowiązek notyfikacji stanowi zasadniczy sposób wykonywania tej kontroli (wyrok w sprawie CIA Security International S.A.), z drugiej zaś stosownie do regulacji art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej dopuszcza się stosowanie zakazów lub ograniczeń przywozowych, wywozowych lub tranzytowych, uzasadnionych względami moralności publicznej, porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi z zastrzeżeniem, iż te ograniczenia i zakazy nie mogą stanowić środka arbitralnej dyskryminacji ani ukrytych ograniczeń w handlu między państwami członkowskimi.

W ocenie Sądu Okręgowego zachodzi w związku z tym potrzeba wykładni przepisu art. 8 dyrektywy 98/34 poprzez ustalenie czy dopuszczalne jest takie jego rozumienie, w myśl którego z uwagi na szczególny przedmiot regulacji zezwalający na ograniczenia wynikające z art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej dopuszcza się zastosowanie testu oceny nienotyfikowanych przepisów z wzorcem ochrony traktatowej, a dopiero w

razie negatywnego wyniku takiego testu odmowy zastosowania kwestionowanego przepisu.

Trudno bowiem zaakceptować bez zastrzeżeń bezwarunkowy skutek nienotyfkacji przepisów uznanych następnie za mające charakter techniczny, polegający na automatycznym braku możliwości ich stosowania bez jakiejkolwiek oceny czy mieszczą się one w granicach określonych przepisem art. 36 Traktatu w sytuacji, gdy skutek ten doprowadziłby do całkowicie swobodnej organizacji hazardu bez jakichkolwiek ograniczeń i kontroli. Skutek ten, w razie uznania jego bezwarunkowego charakteru, mógłby również zdestabilizować politykę państwa w przypadku nienotyfikowania przepisów uznanych następnie za techniczne w innych dziedzinach związanych z wymianą towarów i usług mieszczących się w zakresie art. 36 Traktatu.

Stwierdzając konieczność uzyskania wykładni przepisów prawa europejskiego w przedstawionym w pytaniu prejudycjalnym zakresie zasadne było zawieszenie postępowania w sprawie do czasu udzielenia odpowiedzi przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej".

6. Przegląd książek i czasopism

(opr. dr Anna Błachnio-Parzych, członek Biura Studiów i Analiz SN)

6.1. Przegląd książek

- P. Górski, Środki zabezpieczające w polskim prawie karnym, Warszawa 2015;
- P. Chodnicka, Pranie pieniędzy. Regulacje i ryzyko sektora bankowego, Warszawa 2015,
- M. Błoński, P. Kruszyński, M. Zbrojewska, Dowody i postępowanie dowodowe w procesie karnym. Komentarz praktyczny z orzecznictwem. Wzory pism procesowych, Warszawa 2015,
- W. Cieślak, K. Pawelec, I. Tuleya, Kodeks postępowania karnego. Praktyczny komentarz do zmian, Warszawa 2015,
- K. Dąbkiewicz, Kodeks karny wykonawczy Komentarz, Warszawa 2015,
- M. Melezini, System Prawa Karnego, Tom 6, Kary środki karne i środki kompensacyjne. Poddanie sprawcy próbie, wydanie 2, Warszawa 2015,
- S. Pawelec, Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa w prawie karnym materialnym i procesowym, Warszawa 2015,

6.2. Przegląd czasopism

Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 2015 nr 1

- A. Barczak-Oplustil, W. Wróbel, Zagadnienia intertemporalne zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności oraz kary łącznej w perspektywie zmian Kodeksu karnego dokonanych wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 17 lipca 2013 r. (SK 9/10) oraz ustawą nowelizującą z 20 lutego 2015 r.
- M. Małecki, Usprawiedliwiony błąd co do okoliczności stanowiącej znamię czynu zabronionego w świetle nowelizacji art. 28 § 1 k.k.,
- M. Sławiński, Penalizacja złożenia fałszywego oświadczenia majątkowego przez osobę pełniącą funkcję publiczną. Wybrane aspekty dotyczące bezprawności, systematyki przepisów oraz dobra prawnie chronionego;
- S. Tarapata, Obiektywna czy subiektywna przewidywalność? Głos w sprawie sporu dotyczącego nieświadomej nieumyślności;

Orzecznictwo Sądów Polskich 2015 nr 9

- J. Kosowski, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2014, V KZ 34/14 (dot. wniosku o przywrócenie terminu)
- J. Piórkowska-Flieger, Glosa do wyroku Sądu najwyższego z dnia 26 listopada 2014 r., II KK 138/14 (dot. wyłudzenia poświadczenia nieprawdy i oszustwa)
- A. Taracha, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2014, II KK 204/14 (dot. konfrontacji),

Palestra 2015 nr 9-10

- P. Kardas, Nowe ujęcie zasady in dubio pro reo;
- A. Rychlewska, O dyrektywie interpretacyjnej in dubio pro reo. Uwagi na tle ustawy nowelizującej postępowanie karne;
- M. Szeroczyńska, Czy ktoś chce wprowadzić bałagan w akta postępowania przygotowawczego?
- M. Hotel, Konstytucyjność przepisów karnych związanych z informacją poufną w świetle zasady nullum crimen sine lege;
- P. Poniatowski, Czynny żal sprawcy usiłowania,
- M. Kolendowska-Matejczuk, Problematyka zgodności z zasadą ne bis in idem rozwiązania przyjętego w art. 10 § 1 Kodeksu wykroczeń;
- T. Przesławski, Akty stosowania prawa na przykładzie działalności Służby Więziennej;
- M. Budyn-Kulik, Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 4 czerwca 2014 r., II Aka 134/14 (o „godzeniu się" jako elemencie stosunku psychicznego rozgraniczającego zamiar bezpośredni od świadomej nieumyślności);
- J. Kędzierski, Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 22 kwietnia 2014 r., II Aka 37/14 (o odpowiedzialności za tzw. aborcję zagraniczną);
- A. Bojańczyk, Czy dodany przez nowelę lutową 2015 r. przepis art. 367a kpk zmienia pozycję procesową stron prywatnych w zakresie gromadzenia dowodów?,

Państwo i Prawo 2015 z. 9

- J. Machlańska, Przestępstwo ciągłe w rosyjskim prawie karnym do 1929 r.
- A. Żurakowska, Zasadność utrzymania art. 212 Kodeksu karnego,

Paragraf na Drodze 2015 nr 8

- J. Dąbrowski, Granice sprowadzenia bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy w ruchu drogowym (art. 174 k.k.). Artykuł polemiczny,
- M. Małolepszy, Odpowiedzialność za spowodowanie w ruchu drogowym zagrożenia dla życia, zdrowia lub mienia znacznej wartości w świetle prawa niemieckiego,
- R.A. Stefański, Zmiana zakresu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w postępowaniu wykonawczym,
- L.K. Paprzycki, Telefon komórkowy i nie tylko,

Prawo i Medycyna 2015 nr 2

- E. Plebanek, Autonomia ciężarnej pacjentki wobec czynności medycznych, cz. I,

Prokuratura i Prawo 2015 nr 9

- B. Sygit, Współpraca biegłych (ekspertów) z organami ścigania po zmianach w kodeksie postępowania karnego,
- M. Czapliński, Zaskarżalność postanowienia w przedmiocie zawieszenia postępowania karnego,
- D. Rydlichowska, Tajemnica lekarska w postępowaniu karnym,
- W. Jasiński, Odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie, wykonanie środka zabezpieczającego oraz niezasadne stosowanie środków przymusu po nowelizacji kodeksu postępowania karnego
- K. Rogoziński, Niszczenie materiałów zgromadzonych w wyniku wykonywania kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej
- J. Ptak, Szczególne okrucieństwo jako znamię przestępstwa zabójstwa
- K. Postulski, Zmiany dotyczące właściwości sądu w postępowaniu karnym wykonawczym obowiązujące od dnia 1 lipca 2015 r.
- G. Krysztofiuk, Projekt ustanowienia Prokuratury Europejskiej
- R. Wypych, Zabezpieczanie śladów przestępstwa na miejscu katastrofy kolejowej pod Szczekocinami
- J. Zagrodnik, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2013 r., sygn. II KK 174/13 (dot. dobrowolnego poddania się odpowiedzialności)
- B. Kurzępa, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2014 r., sygn. II KK 240/14 (dot. przewożenia narkotyków),

Prokuratura i Prawo 2015 nr 10

- E. Bieńkowska, Nowe środki ochrony i pomocy dla pokrzywdzonych i świadków
- F. Ciepły, O kontratypie sztuki,
- M. Derlatka, Zasadność kryminalizacji obrazy uczuć religijnych
- J. Żylińska, Prawny obowiązek zawiadomienia o niektórych przestępstwach (art. 240 k.k.)
- I. Pączek, Wniosek o skazanie bez rozprawy po noweli k.p.k. z dnia 27 września 2013 r.
- P. Sierakowski, Kasacja w świetle noweli z dnia 27 września 2013 r.
- L. Mazowiecka, Szanse na mediację w postępowaniu przygotowawczym
- P. Gensikowski, Materialnoprawne ujęcie przesłanek instytucji przewidzianej w art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii
- M. Kozłowska, Wskazania dotyczące prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach o handel ludźmi
- W. Achrem, P. Wolańska-Nowak, I. Sołtyszewski, Opinia biegłego z zakresu badań genetycznych

- A. Baj, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2012 r., sygn. I KZP 25/11 (dot. wykładni art. 325f § 3 k.p.k.)
- J. Duży, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2014 r., sygn. IV KK 426/13 (dot. wystawienia nierzetelnej faktury)
- M. Przestrzelski, Glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 18 kwietnia 2013 r., sygn. II AKz 113/13 (dot. tajemnicy bankowej),

Przegląd Sądowy 2015 nr 9

- K. Fedorowicz, Zakaz dowodowy z art. 168a kodeksu postępowania karnego, cz II,
- J. Kanarek, Rozważania o obiektywnym przypisaniu skutku i nauce o zwiększeniu ryzyka w kontekście ich aplikacji do przestępstw stypizowanych w art. 177 kodeksu karnego,
- R. Krajewski, Wykroczenie szalbierstwa,,

Studia Prawnicze 2015 nr 1

- J. Holocher, Dobrowolna sterylizacja. Uwagi de lege lata,

Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego 2015 nr 2

- K. Kurosz, Ochrona praw autorskich w świetle modelu procedury cywilnej i karnej - uwagi na tle wielkiej nowelizacji kodeksu postępowania karnego,